

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Virksomhets- og regnskapsrapport for IMDi per 31.12.2013

Innhold

Del I	Innledende analyse	5
Del II	Mål og resultater - oppsummering.....	13
Del III	Rapportering på mål og styringsparametere	18
Delmål 1	Rask bosetting til kommunene.....	18
Delmål 2	God opplæring i norsk og samfunnskunnskap til voksne innvandrere.....	25
Delmål 3	Rask overgang til arbeid eller utdanning etter gjennomført introduksjonsprogram	34
Delmål 4	Kjennskap til og oppslutning om norske lover og grunnleggende rettigheter og plikter.....	44
Delmål 5	Høyere sysselsetting blant innvandrere.....	52
Delmål 6	Høy deltakelse i samfunnslivet blant innvandrere og deres barn	63
Delmål 7	God kunnskap om integrerings- og inkluderingspolitikken i befolkningen	70
Delmål 8	Offentlige tjenester som er tilpasset mangfoldet blant innbyggerne	75
Del IV	Rapportering på administrative forhold	80
Del V	Digitalisering av arbeidet i IMDi	90
Del VI	Regnskapsrapport per 31.12.2013	93
Del VII	Statistikkrapportering.....	105
1.	Bosetting	107
2.	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.....	112
3.	Introduksjonsordningen	118
4.	Tolk.....	123

Vedlegg

Vedlegg 1: Rapportering for Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnglemllestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013-2016) per 31.12.2013

Vedlegg 2: Kunnskapsutvikling på post 21 i 2013

Vedlegg 3: Rapport om bruk av midlene på post 71 i 2012: tilskudd til lokale innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet i lokalsamfunn (tidligere oversendt med virksomhetsrapport per 31.06.2013)

Vedlegg 4: Årsrapport for busetting 2013

Del I   Innledende analyse

IMDi har ansvar for å bidra til gjennomføring av integreringspolitikken overfor hele innvandrerbefolkningen, og et særlig ansvar for bosetting og kvalifisering av innvandrere med flyktningbakgrunn. Antallet flyktninger som får oppholdstillatelse i Norge utgjør 10 prosent av den årlige innvandringen til Norge, men får mye oppmerksomhet da det har blitt stadig mer krevende for kommunene å bosette det nødvendige antallet.

Det er et sentralt mål at flyktninger i størst mulig grad skal være selvhjulpne. Vellykket integrering er avhengig av at flyktninger får anledning til å etablere seg i et lokalsamfunn, lære norsk, finne en jobb eller gå på skole, og ellers bli en del av lokalmiljøet. Det er kommunene som bærer det største ansvaret for integreringen. IMDi skal bidra til å styrke kommunenes evne til å tilby flyktninger et hjem og et tilpasset kvalifiseringsstilbud, i samarbeid med andre sektormyndigheter.

Bosetting av flyktninger har pågått i nær 60 år, og har ligget på flere tusen årlig i over 30 år. På 2000-tallet har antall bosatte variert fra i underkant av 4 000 og opp til 6 500 årlig. Behovet de siste årene er altså på et vesentlig høyere nivå enn tidligere. IMDis tilråding har lenge vært at bosettingsoppgaven i størst mulig grad må normaliseres og defineres som en fast kommunal oppgave på lik linje med andre kommunale oppgaver. Det antallet flyktninger som skal bosettes i den enkelte kommune de kommende år, bør fremgå av fastsatte og rullerende plantall som gir kommunene god forutsigbarhet.

Kommunenes kapasitet til å bosette flyktninger har økt med 33 prosent på 2 år fra 2012 til 2014. Denne store økningen hadde ikke vært mulig uten det tette samarbeidet mellom kommunene og staten, og uten en felles forståelse av hva som skal til for å øke kapasiteten. Det tette samarbeidet har ikke vært til hinder for at IMDi i tillegg har foreslått andre løsninger for å få bosatt alle de flyktningene som nå venter på en kommune å bo i. IMDis vurdering har vært at dagens bosettingsmodell må suppleres med en ordning som trer inn når behovet er vesentlig større enn kapasiteten, og som sikrer at restansen blir fordelt på kommunene mot en kompensasjon.

I kommunesamarbeidet er IMDi opptatt av at økt bosetting og styrking av hele kvalifiseringsløpet ses i sammenheng. I tillegg må kommunene ha et langsiktig planleggingsperspektiv, ikke bare for bosetting av flyktninger, men også for utvikling av tjenester for hele innvandrerbefolkningen. Barn og unges oppvekstvilkår bør her stå sentralt. I denne rapporten redegjør vi for resultatene i 2013 og for IMDis bidrag til å sikre kommunenes langsiktige arbeid. Derfor presenteres resultater i lys av IMDis strategiske valg om å utvikle samarbeid med kommuner og sektormyndigheter. Etersom flyktninger er en prioritert målgruppe for IMDi, fokuserer denne innledende analysen mest på bosetting og kvalifisering.

Høy aktivitet i bosettingen

I 2013 bosatte kommunene 6 551 flyktninger (og i tillegg 1 551 familieinnvandrede til flyktninger). Det er det høyeste antallet siden 1999. Alle disponible plasser ble tatt i bruk. Kommunenes kapasitet til å bosette flyktninger har gradvis økt de siste årene og antall bosatte i 2013 var 14 prosent flere enn i 2012 og 19 prosent flere enn i 2011. Trenden fortsetter inn i 2014, og IMDis prognose er at kommunene vil kunne bosette om lag 7 600 flyktninger i 2014.

Kommunene bosetter jevnere og mer planlagt gjennom året, og bosettingen senere år har en økt distriktsprofil både ved at flere bosettes utenom sentrale strøk og ved at flere kommuner enn før bosetter. Tendensen til at en relativt større andel av flyktningene blir bosatt på Vestlandet, i Midt-Norge og i Nord-Norge fortsatte i 2013, og flere distriktskommuner enn før ser bosetting av flyktninger i sammenheng med sysselsetting og befolkningsutvikling.

Selv om bosettingskapasiteten i kommunene gikk opp i 2013, dekker det på langt nær det økte bosettingsbehovet. Antallet bosettingsklare i mottak som ventet på kommune gikk derfor opp med hele 42 prosent i løpet av 2013. Dette er en dramatisk økning, og 5 443 personer som ventet på bosetting ved utgangen av 2013 var det høyeste antallet i IMDi's historie.

Økningen i bosettingsbehovet skyldes at flere av asylsøkerne som kommer til Norge får oppholdstillatelse fordi de har beskyttelsesbehov, og også at UDI fatter vedtak raskere enn tidligere. Økningen i asylankomster og antall innvilgelser i UDI er større enn økningen i kommunenes bosettingskapasitet. Dette har ført til antall bosettingsklare flyktninger i mottak har økt vesentlig. Fordi denne situasjonen har vart over tid har vi fått et etterslep som gjør at dette gapet har blitt enda større. Kommunene greier altså ikke å holde tritt med økningen i antall flyktninger og det er nå nesten 5 500 bosettingsklare flyktninger som venter i mottakene og de venter stadig lengre.

Dagens situasjon er bekymringsfull. Dette har store menneskelige omkostninger for dem det gjelder, det fører til økte utgifter for staten, og det medfører et samfunnsøkonomisk tap gjennom forsinket arbeid med kvalifisering av flyktningene.

Kommunenes bosettingskapasitet vil ifølge IMDi's prognoser øke til 7 600 i løpet av 2014. Dette er tilstrekkelig til å dekke bosettingsbehovet for nye flyktninger i følge UDIs prognoser. Kommunene har derimot ikke kapasitet til samtidig å bosette den store restansen på nesten 5 500 flyktninger som allerede venter på kommuneplass. For å få bosatt det økende antallet bosettingsklare flyktninger i mottak, trengs en særlig innsats fra kommunene i 2014 og 2015. For å bygge ned restansen til et normalt nivå, er det nødvendig at kommunene bosetter nær 10 000 flyktninger både i 2014 og 2015. For å kunne øke kommunenes bosettingskapasitet innenfor dagens bosettingsmodell, trengs sterkere tiltak og mer kraftfulle virkemidler. Dette var anbefalingen til regjeringen fra Nasjonalt utvalg for bosetting på møtet 12. september 2013. Regjeringens styrking av integreringstilskudd, boligtilskudd og andre virkemidler, samt det tette samarbeidet mellom staten og kommunene, har vært viktig for å få til den økningen i bosettingen vi nå ser.

Statens representanter i utvalget foreslo at regjeringen også bør vurdere særskilte løsninger som går ut over dagens samarbeidsavtale dersom ambisjonen er å ta unna hele restansen av bosettingsklare flyktninger. IMDi har anbefalt at de flyktningene som ikke har fått kommuneplass, som en engangsløsning fordeles til kommunene i tråd med anmodningen fra IMDi. Et alternativ som *kan* bidra til at flere blir bosatt, er at flyktninger i større grad får anledning til å bosette seg selv, slik UDI har foreslått.

Kvalifisering

For å bidra til effektiv kvalifisering av flyktninger, arbeider IMDi for god opplæring i norsk og samfunnskunnskap til voksne innvandrere og rask overgang til arbeid eller utdanning etter gjennomført introduksjonsprogram.

IMDis erfaring er at jo dyktigere kommunene er i gjennomføringen av integreringsarbeidet og har gode planprosesser og rutiner for kvalifiseringsarbeidet, jo mer øker villigheten til å ta imot flyktninger. Eksempler på slike kommuner er Molde og Flora, som begge har vedtatt å ta imot alle flyktningene IMDi har anmodet om de neste tre årene.

Slike eksempler viser hvor tett introduksjonsordningen og bosettingsproblematikken henger sammen, og at IMDis satsing på utvikling på systematisk samarbeid med kommunene, herunder langsiktige bosettingsavtaler, kan gi resultater. I kommunesamarbeidet bidrar IMDi til å gi kommunene de verktøyene og den kunnskapen de trenger for å bli gode bosettingskommuner.

Norskopplæring

Resultatkravene for opplæring i norsk og samfunnskunnskap er knyttet til både deltakelse i og gjennomføring av norskkurs, og til resultater på norskprøver. Når det gjelder krav til deltakelse og gjennomføring, er resultatene fra 2013 stort sett i samsvar med, eller bedre enn, resultatkravene. Det vil si at de fleste starter norskopplæring forholdsvis raskt, og gjennomfører norskopplæring innen fristen på tre år.

Bildet er mindre positivt når vi ser på resultater fra norskprøvene. I 2013 hadde deltakere i norskopplæring mulighet til å gå opp til avsluttende prøver i norsk, men dette var ikke obligatorisk. De som valgte å gå opp til avsluttende prøver er ikke et representativt utvalg, blant annet fordi få deltakere med svak utdanningsbakgrunn går opp til prøver. Tallene kan tyde på at selv om *deltakelse* i norskundervisning kan være tilfredsstillende, er *læringsutbyttet* langt fra optimalt. Fra et integreringsperspektiv, er dette bekymringsfullt. Nye og obligatoriske avsluttende prøver i norsk og i samfunnskunnskap vil bli gjennomført fra mai 2014. Resultater fra disse prøvene vil gi et bedre grunnlag for å vurdere læringsutbytte, og i neste omgang, gi et bedre utgangspunkt for dialogen med kommunene om eventuell forbedring av kvaliteten på norskopplæring.

Introduksjonsprogrammet

Det har aldri vært flere deltakere i introduksjonsprogrammet enn i 2013. Måloppnåelsen var svakere enn resultatkravet, men holder seg på samme nivå som året før. 47 prosent av flyktningene begynte i arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet introduksjonsprogram i 2013. En tredjedel av kommunene nådde regjeringens målsetting på 55 prosent.

I tillegg til de 47 prosent av flyktningene som startet i yrkeslivet eller på utdanning, begynte 34 prosent på grunnskoleopplæring og andre kvalifiseringstiltak gjennom NAV mv. Aldri før har denne andelen vært så høy. For en del av flyktningene vil ikke introduksjonsprogram være nok for å komme ut i arbeid. Kvalifikasjonskravene i det norske arbeidsmarkedet er høye, og veien til arbeid kan være lang. Dette gjelder særlig for den tredjedelen av deltakerne som ikke har grunnskole.

IMDis vurdering er at potensialet for bedre resultater i introduksjonsprogrammet er større enn det man klarer å ta ut, og at det er mulig å oppnå resultatkravet med riktig innretning og organisering av programmene i kommunene.

Det er store variasjoner i resultatoppnåelse i introduksjonsprogrammet mellom kommunene. Noen har stor suksess med sine introduksjonsprogrammer, og oppnår at samtlige deltakere går direkte over i arbeid eller utdanning etter avsluttet program. Andre kommuner har svak måloppnåelse. Resultater for 2013 viser at det er en økning i antall kommuner med gode resultater i 2013, men at disse kommuner fremdeles er i mindretall. Det er også fremdeles markante skiller mellom kommuner med gode resultater og de som har dårlige resultater.

I tillegg til at resultatene fra introduksjonsprogrammet måles utfra antall deltakere som er i arbeid eller utdanning *umiddelbart etter* avsluttet program, måles hvor mange som har kommet i arbeid eller utdanning *ett år etter* fullført program. Sistnevnte resultater publiseres i Statistisk sentralbyrås monitor for introduksjonsordningen. Sist tilgjengelige resultater er for deltakere som avsluttet program i 2010, og som er i arbeid eller utdanning ett år etter, altså i 2011. Resultatene for det kullet som avsluttet program i 2011 publiseres først i mars 2014. IMDi forventer at monitoren vil vise at den nedgående trenden fra 2008 til 2010 har snudd med 2011-kullet. For disse deltakerne forventer vi et resultat på rundt 60 prosent som er i arbeid et år etter avsluttet program. Selv om dette fremdeles vil være 10 prosent under resultatkravet på 70 prosent, er det en gledelig forbedring, og et av de beste resultatene siden ordningen ble etablert både i Norge og i land med lignende ordninger.

Kunnskap om hvorfor resultatene svinger i så stor grad, er viktig for å kunne forbedre resultatene. Derfor ga IMDi i fjor SSB oppdraget om å analysere hvordan forskjellige faktorer påvirker introduksjonsresultatene. Analysen viste at verken flyktningenes fødeland og utdanningsnivå eller regionens arbeidsmarked alene kunne forklare de store forskjellene. IMDi erfarer også at kommuner som arbeider systematisk og langsiktig med ordningen oppnår bedre resultater. De som lykkes kjennetegnes gjerne av at de har god forankring av ordningen i politisk og administrativ ledelse, og har god kvalitet på tilbudet, som er i tråd med loven.

IMDis innsats er rettet mot at kommuner samarbeider med NAV for å etablere effektive tiltak og strukturer for kvalifisering. En viktig målsetning er at introdeltakere har god tilgang til kvalifiseringstiltak i NAV, koblet med norskopplæring, der det er relevant for den enkelte deltaker. Den nye ordningen med kommunale utviklingsmidler, som startet opp i 2013, har gitt IMDi en mulighet til å styrke dette arbeidet. Ordningen gir strategisk viktige kommuner mulighet til et systematisk og langsiktig utviklingsarbeid for å bedre kvalifiseringsresultatene. Det er for tidlig å konkludere om den nye tilskuddsordningen bidrar til bedret resultatoppnåelse allerede i 2013, men flere kommuner melder om at ordningen bidrar til bedre samarbeid mellom kvalifiserende enheter og NAV, og økt fokus på tettere samarbeid med lokalt næringsliv. Både administrativ og politisk ledelse i kommunene viser en økende interesse for å utvikle introduksjonsordningen.

Innføring av statlig tilsyn med ordningene i introduksjonsloven forventes også å legge grunnlag for bedre resultater i kommende år. Det er imidlertid usikkert i hvilken grad tilsynet har hatt positiv innvirkning på resultatene i 2013.

Nye tiltak – Kommunale utviklingsmidler og Jobbsjansen

Når en kommune sier ja til å ta imot flyktninger, stilles det også krav til den: kommunen er gjennom introduksjonsloven pliktig til å integrere og kvalifisere sine nye innbyggere. Skal vi øke bosettingen, er det derfor viktig at kommunene får bistand til å løse disse oppgavene og utvikle gode tjenesteapparat. I 2013 kom to nye tiltak på banen som skal gjøre det enklere for kommunene å ta imot og integrere flyktninger: Jobbsjansen og Kommunale utviklingsmidler.

Jobbsjansen er en videreføring av forsøksordningen Ny sjanse som ble startet i 2005. Formålet med Jobbsjansen er å øke sysselsettingen blant innvandrere som er uten tilknytning til arbeidslivet, og som ikke fanges opp av andre ordninger. Jobbsjansen ble etablert halvveis inn i 2013, og tilbakemeldingene fra kommuner og NAV-kontor er svært positive og gjør at det knyttes store forventninger til resultatene.

Kommunale utviklingsmidler er en ny tilskuddsordning som skal gi kommunene midler til å utvikle integreringsarbeidet sitt og skape gode introduksjonsprogrammer. 59 kommuner fikk penger til dette i 2013, og mange av prosjektene dreier seg om å knytte opplæringen av flyktninger nærmere arbeidslivet gjennom praksisplasser. Dette er målrettet arbeid for å få flyktningene raskt ut i jobb etter endt introduksjonsprogram, slik at de kan bli en ressurs for hjemkommunen sin.

Likeverdige offentlige tjenester

Likeverdige offentlig tjenesteyting er et viktig virkemiddel for kvalifisering av flyktninggruppen. Men utviklingen av likeverdige tjenester er også sentralt for å lykkes med integreringen av hele innvandrerbefolkningen:

Forebygging av tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Et viktig innsatsområde knyttet til delmål om *Kjennskap til og oppslutning om norske lover og grunnleggende rettigheter og plikter* er arbeid knyttet til forebygging av tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Kunnskapen og økt bevissthet om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse blant aktuelle ungdomsgrupper og innvandrer miljøer så vel som i førstelinjen er blitt styrket i 2013. Dette har skjedd som følge av samhandling og oppfølging av enkeltsaker både i Norge og i utlandet, og som resultat av foredrag og andre opplæringstiltak knyttet til seminarer, møter i regionale kompetansenettverk og liknende.

I tillegg til dette ble det gjennomført tiltak fra IMDi side for å berede grunnen for implementering av Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013-2016). Et viktig overordnet mål i handlingsplanen er å forankre ansvaret for arbeidet hos de relevante sektormyndighetene. IMDi ser det som spesielt viktig for å lykkes med forankring av arbeidet, å knytte minoritetsrådgiverne tettere opp mot den enkelte skole. Det ble derfor i 2013 inngått samarbeidsavtaler med skoleeierne hvor den daglige oppfølging av minoritetsrådgiverne er lagt til rektorene. Skoleåret 2013-2014 er det første året skolene skal rapportere i linjen til sin skoleeier om sitt arbeid mot tvangsekteskap med mer. IMDi skal ha årlige evalueringsmøter med skoleeiere og skoler der skolens rapport skal presenteres. Målet er at dette vil bidra til sterkere forankring av ordningen i skolesektoren. I tillegg til dette er alle integreringsrådgiverne nå ansatt i Utenriksdepartementet som spesialutsendinger.

En annen viktig målsetning for den nye handlingsplanen er å styrke, samordne og forankre den regionale og lokale innsatsen. For å sikre forutsetninger for dette arbeidet er det ved alle IMDi seks regionkontorer ansatt regionale koordinatore som er pådrivere for å etablere kompetansenettverk regionalt og lokalt. Det varierer fra region til region hvor langt dette arbeidet har kommet, men arbeidet med å etablere nettverk i henhold til handlingsplanen er i gang i alle seks regioner. Innsatsen skjer i samarbeid med relevante aktører på fylkesnivå og i det kommunale tjenesteapparatet, med andre direktorater som UDI og Bufdir, i samarbeid med kompetansemiljøer som RVTS og kompetanseteamet og med relevante frivillige organisasjoner.

Det forebyggende arbeidet står sterkt og er styrket gjennom større innsats rettet mot ungdomsskolen for å nå foreldre og elever før problemene oppstår.

Barn og unges oppvekstvilkår

Opprettelsen av regionale koordinatore har bidratt til at tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet også har blitt tatt opp som tema i møter med kommuner innenfor andre fagområder som IMDi har ansvar for. Den helhetlige tilnæringsmetoden er viktig for å øke bevisstheten rundt tematikken og bidrar til styrker målet om en likeverdig offentlig tjeneste slik at utsatte barn og unger får bedre hjelp.

Dette har satt likeverdige tjenester på agendaen hos IMDi regionalt, men IMDi ønsker på sikt å utvikle dette til et bredere engasjement. Det kan ha meget uheldige signaleffekter dersom IMDi arbeid med likeverdige tjenester blir assosiert med denne tematikken alene.

Områdesatsingen

IMDi har den praktiske og administrative oppfølgingen av BLDs samordningsansvar i statlig sektor for programområde fire i Groruddalsatsingen og for Oslo Sør-satsingen. Tiltakene er godt innarbeidet og det rapporteres jevnt over om en god framdrift. Erfaringer fra områdesatsingen i Oslo øker IMDs kompetanse på feltet og styrke direktoratets mulighet til å bli en relevant samarbeidspartner i utvikling av områdesatsinger i andre regioner. Følgende er to eksempler på innsatser som kan ha overføringsverdi:

Gjennom tiltaket "Gratis kjernetid i barnehagen" har deltagelse i barnehage for 4- og 5-åringer bosatt i Groruddalen og Søndre Nordstrand stabilisert seg på rundt 4 200 barn og 90 prosent barnehagedekning. Antall barn i korttidsbarnehage er redusert. Det er økt faglig fokus på språk, språkutvikling og tett samarbeid med foreldre og skoler. Bydelene rapporterer imidlertid at mye av midlene (80-90 prosent) går til refusjonsordningen dvs. til dekning av deler av barnas oppholdsutgifter, og at det over tid er blitt mindre midler til tiltak som foreldreveiledning, rekruttering og kompetanseheving av ansatte som en del av intensjonen med ordningen.

I Groruddalen er det undersysselsetting av personer med innvandrerbakgrunn. Groruddalsbydelene fikk i 2013 kommunale utviklingsmidler fra IMDi til et felles prosjekt hvor målet var å utarbeide et analysegrunnlag for utforming av et eventuelt langsiktig program for økt sysselsetting og bedre levekår i Groruddalen. Foranalysen viser at manglende norskkunnskaper er hovedutfordringen, men det er liten sammenheng mellom tiltakene som blir satt inn på dette området. Prosjektet har bidratt til at IMDi, NAV Oslo, og Groruddalsbydelene har inngått en intensjonsavtale om et forpliktende, langsiktig og tettere samarbeid om økt sysselsetting og bedre levekår

i Groruddalen. Intensjonsavtalen tar som utgangspunkt at en implementeringsplan utformes som et langsiktig program for perioden 2014-2022 dersom det blir enighet om dette i 2014.

Utfordringer

IMDi ser behov for å utvikle en strategi for videre kommunerettet arbeid når det gjelder videreutvikling av likeverdige offentlige tjenester. De fleste velferdssektorene har sin førstelinje i kommunene, og dette er et viktig satsingsområde. Vi ser at det kan være enklere for store kommuner å tilrettelegge sine tjenester enn for små kommuner. Et virkemiddel som kan tas i bruk er kommunale utviklingsmidler. Det er IMDi's oppfatning at dette tilskuddet bør kunne benyttes på et bredere felt enn tiltak knyttet til norskopplæring og introduksjonsprogram. Kommuner som ønsker å bli bedre på tilpasning av sine tjenester bør kunne søke om midler til dette. Vi ser også at det er viktig lærdom å trekke fra Groruddalssatsingen og det forebyggende arbeidet mot tvangsekteskap, som eksempler på hvordan kommunene kan jobbe tverrsektorielt for å forbedre sine tjenester.

Digital utvikling for en bedre forvaltning

En forutsetning for at IMDi skal være en god støtte for kommunenes integreringsarbeid, er at IMDi's egne systemer fungerer. Derfor har arbeidet med å bedre direktoratets IKT-systemer og digitale løsninger hatt høy prioritet i 2013.

Dårlige systemer har ført til for mye manuelt arbeid, dårlig datakvalitet, dårlige registreringsverktøy for kommunene, mangelfull kunnskapsdeling og et dårlig informasjonstilbud til kommunene. Kommunene på sin side har signalisert at de har behov for bedre tilgang til både kunnskap og verktøy. Å få på plass en velfungerende digital samhandling mellom IMDi og kommunene er derfor helt avgjørende for at IMDi skal kunne forvalte sine oppgaver effektivt. I tillegg er satsingen nødvendig for å følge opp ambisjonene regjeringens digitaliseringsprogram setter for den digitale forvaltningen.

Digitaliseringsarbeid er ressurskrevende, og har krevd strenge prioriteringer internt i IMDi. Arbeidet i 2013 har imidlertid båret frukter, og IMDi vil i år kunne ta første steg mot en mer velfungerende digital organisasjon når nytt nasjonalt introduksjonsregister lanseres i 2014. Dette vil gi kommunene et betydelig bedre verktøy i sitt arbeid med introduksjonsordningen. IMDi jobber videre med flere løp som vil gi nye og forbedrede verktøy på flere områder også i 2015.

Offentlig debatt - IMDi som kompetansesenter

I 2013 jobbet IMDi mer proaktivt mot media enn tidligere. Det ga resultater i form av flere større saker og debatter rundt integrering generelt og bosetting spesielt. Økt fokus på media har vært et bevisst valg, og det har vært jobbet systematisk mot både nasjonale og lokale medier for å løfte spesielt bosettingsutfordringene inn i offentligheten. Som kunnskapsformidler har IMDi sett det som sitt ansvar å synliggjøre den nasjonale utfordringen det er at 5 418 tusen flyktninger blir sittende i mottakene og vente på en hjemkommune.

I IMDi's strategi som ble vedtatt i 2011 er utviklingen av IMDi som kompetansesenter ett av tre satsingsområder. Dette arbeidet ble tatt videre i fjor, og har hatt spesiell fokus på hvordan IMDi kan være en god kunnskapsleverandør for kommunene. Kommunene etterspør fagkunnskap, god styringsinformasjon og tilgang på andres erfaringer, og i 2013 hadde IMDi derfor en særskilt innsats for å starte arbeidet med å

utvikle bedre verktøy for dette. Her har utvikling av indikatorer for rettferdig sammenligning av kommuners innsats for integrering stått sentralt og vil videreføres i 2014.

Del II Mål og resultater - oppsummering

IMDi er underlagt Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Departementet styrer IMDi ved å sette opp mål og stille krav til hva IMDi skal oppnå i løpet av året. Her følger en sammenstilling av de målene og styringskravene IMDi har arbeidet etter i 2013, og hvordan resultatene ble. Senest tilgjengelige tall benyttes.

Delmål 1 Rask bosetting til kommunene

Mål:

70 prosent av flyktningene skal bosettes innen 6 måneder etter at vedtak om opphold i Norge eller innreisetillatelse er gitt. Resterende andel skal bosettes innen 12 måneder.

Resultat: 50 prosent ble bosatt innen 6 måneder. 83 prosent ble bosatt innen 12 måneder.

Mål:

75 prosent av familier med barn under 18 år skal bosettes innen 3 måneder etter at vedtak om opphold er gitt. Resterende andel skal være bosatt innen 6 måneder.

Resultat: 17 prosent barn i familie var bosatt innen 3 måneder. 64 prosent var bosatt innen 6 måneder

Mål:

90 prosent av enslige mindreårige mellom 15 og 18 år skal bosettes innen 3 måneder etter at vedtak om opphold i Norge eller innreisetillatelse er gitt. Resterende andel skal bosettes innen 6 måneder.

Resultat: 72 prosent av enslige mindreårige ble bosatt innen 3 måneder (Bosatt av IMDi: 77 prosent). 93 prosent ble bosatt innen 6 måneder (Bosatt av IMDi: 96 prosent)

Delmål 2 God opplæring i norsk og samfunnskunnskap til voksne innvandrere

Mål:

90 prosent av de med rett og plikt til norskopplæring skal oppfylle sin plikt (300/600 timer eller bestå norskprøve) innen fristen på tre år.

Resultat: 88 prosent (86 prosent av kvinnene og 91 prosent av mennene) av de med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og som fikk opphold i 2010, oppfylte plikten innen tre år.

Mål:

65 prosent av de som har rett og plikt til norskopplæring, og som går opp til norskprøvene, skal bestå den skriftlige prøven. 90 prosent skal bestå den muntlige prøven.

Resultat: De skriftlige norskprøvene ble bestått av 54 prosent. (56 prosent besto norskprøve 2, og 48 prosent besto norskprøve 3). De muntlige prøvene ble bestått av 81 prosent. (86 prosent besto norskprøve 2, og 73 prosent besto norskprøve 3).

Mål:

50 prosent av alle som har rett og plikt til opplæring, skal ha startet opplæringen ved utgangen av det påfølgende halvåret etter at de fikk oppholdstillatelse. Ved utgangen av det neste halvåret skal 90 prosent ha startet opplæringen.

Resultat: 82 prosent av de som fikk rett og plikt til opplæring i 2012, startet opplæringen innen utgangen av påfølgende halvår. 87 prosent hadde påbegynt opplæringen innen utgangen av neste halvår.

Delmål 3 Rask overgang til arbeid eller utdanning etter gjennomført introduksjonsprogram

Mål:

55 prosent av deltakerne i introduksjonsprogrammet skal gå over til arbeid eller utdanning *direkte etter* avsluttet program.

Resultat: 47 prosent av deltakerne i introduksjonsprogram gikk i 2013 over til arbeid eller utdanning *direkte etter* avsluttet program.

Mål:

Andel kvinner som går over til arbeid eller utdanning *direkte etter* avsluttet introduksjonsprogram skal øke.

Resultat: Andelen har økt fra 2012 til 2013 (fra 36 til 39 prosent).

Mål:

70 prosent av deltakerne i introduksjonsprogrammet skal være i arbeid eller utdanning *året etter* avsluttet program.

Resultat: I 2011 var 54 prosent av de som avsluttet program *ett år tidligere*, dvs. i 2010, i arbeid eller utdanning. (Tall for 2012 er ikke klare.)

Mål:

Andelen kvinner som er i arbeid eller utdanning *året etter* avsluttet program skal øke.

Resultat: Andelen sank fra 2010 til 2011 (fra 46 til 42 prosent). (Tall for 2012 er ikke klare)

Delmål 4 Kjennskap til og oppslutning om norske lover og grunnleggende rettigheter og plikter

Mål:

Andel av de inviterte til statsborgerseremoni, og som deltar, skal øke.

Resultat: 23,9 prosent av de inviterte, deltok i 2013, en økning på 1,3 prosentpoeng.

Mål:

Førstelinen i barnevernet, politiet, skolene og utenriksstasjonene skal få økt sin kunnskap om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og økt kjennskap til Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse og andre relevante instanser.

Aktuelle ungdomsgrupper og innvandremiljøer skal få økt kunnskap om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, samt ha kjennskap til relevante instanser.

Resultat: Flere ansatte i hjelpeapparatet har fått økt sin kunnskap (om tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet). Innsatsen regionalt og lokalt er styrket gjennom de regionale koordinatorene og gjennom Integreringsrådgivernes formidlingsarbeid rettet mot kommunene. Måloppnåelsen i 2013 vurderes som god.

Mål:

Informasjonsbrosjyren Ny i Norge med informasjon til arbeidsinnvandrere om rettigheter og plikter skal oppdateres årlig. Nettversjonen skal være oppdatert innen 30. september 2013.

Resultat: Nettversjonen av Ny i Norge på norsk, engelsk, polsk, tysk og litauisk ble oppdatert innen fristen.

Delmål 5 Høyere sysselsetting blant innvandrere

Mål:

Andel sysselsatte innvandrerkvinner skal øke.

Resultat: Sysselsettingsandelen blant innvandrerkvinner sank svakt, fra 57,6 prosent i 2011, til 57,3 prosent i 2012.

Mål:

45 prosent av deltakere i Jobbsjansen går over i arbeid eller utdanning etter avsluttet program

Resultat: Måloppnåelse for deltakere foreligger ikke ennå.

Mål:

20 nye kommuner skal ha en ordning med å innkalle minst en kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn til intervju

Resultat: I 2013 har til sammen 22 nye kommuner innført ordningen.

Mål:

Andelen etablerere med innvandrerbakgrunn skal øke.

Resultat: 21 prosent av etablererne av personlig eide foretak i 2012 var innvandrere eller norskfødte av innvandrerforeldre. Dette er samme andel som for 2011.

Mål:

Andel personer med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 2 som er ansatt i staten og heleide statlige virksomheter skal øke i sektorer og stillingskategorier der personer med innvandrerbakgrunn er underrepresentert.

Resultat: Andelen ansatte med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 2 i staten var 4,8 prosent ved inngangen til 2013. Det er en liten oppgang på 0,3 prosentpoeng fra året før. I heleide statlige virksomheter var andelen på 5,9 prosent, det samme som året før.

Delmål 6 Høy deltakelse i samfunnslivet blant innvandrere og deres barn

Mål:

Lokale myndigheter og frivillige organisasjoner skal bidra til økt samfunnsdeltakelse for personer med innvandrerbakgrunn. Det skal gjennomføres samarbeidstiltak mellom frivillige organisasjoner og kommuner og andel tillitsvalgte, ansatte, frivillige og medlemmer med innvandrerbakgrunn skal øke i frivillige organisasjoner som IMDi har intensjonsavtaler med.

Resultat: Gjennom tilskuddsordningen "Frivillig virksomhet i lokalsamfunn" gis det tilskudd til drift av innvandrerorganisasjoner og tiltak/aktiviteter som bidrar til å skape møteplasser og aktiviteter i lokalsamfunn på tvers av ulike grupper i befolkningen. Tall fra 2013 er ennå ikke tilgjengelige. I 2012 ble midler fordelt på 693 aktiviteter og tiltak. 89 % av tiltakene ble gjennomført i samarbeid med to eller flere ulike aktører.

De frivillige organisasjonene arbeider aktivt med å øke andelen med innvandrerbakgrunn i organisasjonene, men kategoriserer i utgangspunktet ikke tillitsvalgte, ansatte og medlemmer etter etnisk bakgrunn. Det generelle inntrykket er at det er krevende å rekruttere innvandrere, men at andelen øker gjennom bevisst arbeid i organisasjonene.

Delmål 7 God kunnskap om integrerings- og inkluderingspolitikken i befolkningen

Mål:

Publikasjonen iFAKTA skal videreutvikles for formidling til ulike målgrupper både digitalt og som trykksak.

Resultat: iFAKTA blir oppdatert kontinuerlig, og blir distribuert bredt.

Mål:

Nyhetsbrevet iNytt får flere abonnenter.

Resultat: iNytt har et stabilt antall abonnenter.

Mål:

Gjennomføre informasjons- og kommunikasjonstiltak innenfor prioriterte virksomhetsområder.

Resultat: Antall besøkende på imdi.no øker. 17 pressemeldinger om bosetting er sendt ut. 40 prosent økning i antall medieomtaler av IMDi sine virksomhetsområder.

Delmål 8 Offentlige tjenester som er tilpasset mangfoldet blant innbyggerne**Mål:**

IMDi skal inngå og videreutvikle eksisterende samarbeidsavtaler med etater og kommuner som forplikter seg til å arbeide aktivt for tilpasning av tjenestene til mangfoldet i befolkningen. Resultatkravet er å synliggjøre målsettinger og metoder gjennom samarbeidsavtalene.

Resultat: Måloppnåelsen vurderes som god. Det er inngått avtaler med flere kommuner hvor arbeidet med aktiv tilpasning av tjenestene til mangfoldet i befolkningen er et sentralt element.

Mål:

Nasjonalt tolkeregister skal ha 1 330 tolker, hvorav 65 prosent i de høyeste kvalifikasjonskategoriene.

Resultat: 1 364 tolker er oppført i Nasjonalt tolkeregister. 60 prosent av disse er i de høyeste kvalifikasjonskategoriene.

Del III Rapportering på mål og styringsparametere

Delmål 1 Rask bosetting til kommunene

Styringsparametere og resultater

Andel flyktninger som bosettes innen 6 måneder etter at vedtak om opphold i Norge eller innreisetillatelse er gitt.

Resultatkravet er 70 prosent. Resterende andel skal bosettes innen 12 måneder.

Resultat: Andel bosatt innen 6 måneder: 50 prosent
Andel bosatt innen 12 måneder: 83 prosent

Andel familier med barn under 18 år som bosettes innen 3 måneder etter at vedtak om opphold i Norge eller innreisetillatelse er gitt.

Resultatkravet er 75 prosent. Resterende andel skal bosettes innen 6 måneder.

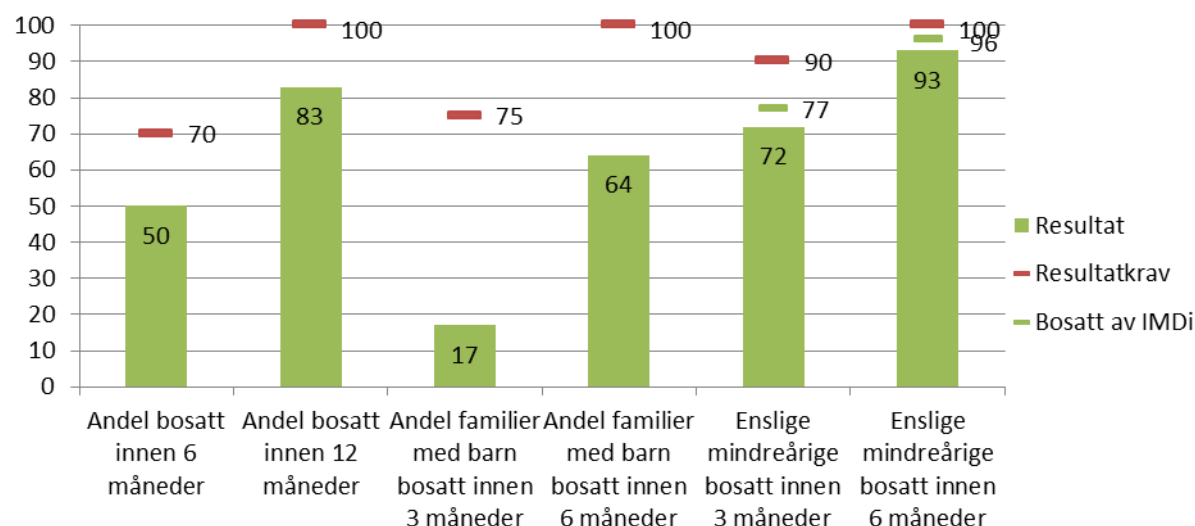
Resultat: Andel barn i familie bosatt innen 3 måneder: 17 prosent
Andel barn i familie bosatt innen 6 måneder: 64 prosent

Andel enslige mindreårige mellom 15 og 18 år som bosettes innen 3 måneder etter at vedtak om opphold i Norge eller innreisetillatelse er gitt.

Resultatkravet er 90 prosent. Resterende andel skal bosettes innen 6 måneder.

Resultat: Andel enslige mindreårige bosatt innen 3 måneder: 72 prosent
o Bosatt av IMDi: 77 prosent
Andel enslige mindreårige bosatt innen 6 måneder: 93 prosent
o Bosatt av IMDi: 96 prosent

Figur 1.1. Resultater og resultatkrav for bosetting. 2013. Prosent.

Kilde: DUF

Vurdering av måloppnåelse:

Resultatet på 6 551 bosatte flyktninger (og i tillegg 1 551 familieinnvandrede til flyktninger) i 2013 er det høyeste antallet siden 1999, og var i samsvar med IMDis prognose på 6 500 ved inngangen til 2013. Kapasitetsutnyttelsen på 99,4 prosent av 6 589 vedtatte plasser ved slutten av året er den høyeste i IMDis historie, og viser at alle disponible plasser ble tatt i bruk. Ved utgangen av året var det i tillegg 906 personer i mottak som hadde fått tildelt bosettingsplass og 155 overføringsflyktninger som var budsendt, men ennå ikke kommet til landet.

I 2013 ble trenden med en jevn kvartalsvis bosetting i stor grad videreført, men samtidig brutt gjennom en høyere bosetting i fjerde kvartal. Dette skjedde som følge av det økende fokuset på bosettingsutfordringen utover året. Tendensen til at en relativt større andel av flyktningene blir bosatt på Vestlandet, i Midt-Norge og i Nord-Norge fortsatte i 2013, og flere distriktskommuner enn før ser bosetting av flyktninger i sammenheng med sysselsetting og befolkningsutvikling.

Kommunenes samlede kapasitet til å bosette flyktninger har gradvis økt de siste årene og antall bosatte i 2013 var 14 prosent flere enn i 2012 og 19 prosent flere enn i 2011. Trenden fortsetter inn i 2014, og IMDis prognose er at kommunene vil kunne bosette om lag 7 600 flyktninger i 2014.

Samtidig som kapasiteten til kommunene gradvis øker, er måloppnåelsen på resultatkravene om rask bosetting gradvis blitt dårligere de siste årene. For alle bosatte var det i 2013 kun 50 prosent som ble bosatt innen tidskravet, og dette er 17 prosentpoeng færre enn i 2011, og 11 prosentpoeng færre enn i 2012.

Selv om bosettingskapasiteten i kommunene gikk opp i 2013, dekket det på langt nær det økte bosettingsbehovet. IMDi anmodet 368 kommuner om 9 909 bosettingsplasser i 2013. Ved utgangen av året hadde 293 kommuner fattet vedtak om 6 589 plasser, som utgjorde 66 prosent av plassene som IMDi hadde anmodet om.

Antallet bosettingsklare i mottak som ventet på kommune gikk derfor opp med hele 42 prosent i løpet av 2013. Dette er en dramatisk økning, og 5 443 personer som ventet på bosetting ved utgangen av 2013 var det høyeste antallet i IMDis historie. Som en følge av at antall flykninger som skulle bosettes var langt høyere enn antall kommuneplasser, økte også antallet lengeventende (over 3 og 6 måneder) flykninger i mottakene med 50 prosent i løpet av 2013.

Av de 5 443 bosettingsklare flyktningene i mottak ved utgangen av 2013, ventet 83 prosent på tilbud om bosettingsplass i en kommune. 43 prosent av de bosettingsklare var lengeventende. Av de bosettingsklare var 121 enslige mindreårige. 15 oppholdt seg i omsorgssenter, mens 106 oppholdt seg i UDI-mottak. Tallet på bosettingsklare barn i familier var 804. Dette tallet har økt fra 610 ved utgangen av 2012. 3 741 av de bosettingsklare var enslige voksne, og utgjorde dermed 69 prosent av alle bosettingsklare.

Årsaken til at et økende antall flyktninger venter på bosetting, og også må vente stadig lengre enn før, er at behovet for å bosette flyktninger de siste årene har økt mer enn økningen i antall kommuneplasser. Økningen i bosettingsbehovet skyldes at relativt flere av asylsøkerne som kommer til Norge får oppholdstillatelse fordi de har beskyttelsesbehov, og også at UDI fatter vedtak raskere enn tidligere.

En særskilt utfordring knytter seg til at kun 17 prosent av bosatte barnefamilier ble bosatt innen tidsmålet på tre måneder etter at de fikk oppholdstillatelse. Dette er en nedgang på 3 prosentpoeng fra 2012. For denne gruppen økte ventetiden fra vedtak til bosetting fra 5,1 måneder i 2012 til 6,2 måneder i 2013. Ved utgangen av året ventet 804 barn i familie på bosetting.

Årsakene til den lange ventetiden for barnefamilier er sammensatte. For store familier har det i en del tilfeller vært vanskelig for kommuner å finne tilstrekkelig stor bolig. For små familier med enslig forsørger er plassutnyttelsen i en bolig lavere enn for familier med to voksne. Enkelte kommuner melder også at familier med enslig forsørger oftere kan trenge oppfølging fra barnevernet. I noen saker der det er familiemedlemmer med særskilte behov som krever tilrettelegging, kan det ta tid å innhente nødvendig dokumentasjon i forkant av bosetting.

Det kan være særlig tidkrevende å bosette familier der ikke alle familiemedlemmer har tillatelse som gir rett til bosetting. Dette gjelder 25 prosent av de bosettingsklare barna og 31 prosent av barnefamiliene i mottak. I slike tilfeller må det gjøres avtale om alternativ mottaksplassering for enkelte familiemedlemmer. Dette kan være utfordrende for kommunene, blant annet fordi disse personene ikke har rettigheter etter introduksjonsloven. IMDi vil ved inngangen til 2014 ha en særskilt gjennomgang av samtlige saker med barnefamilier for å finne raskere løsninger og redusere ventetiden for denne gruppen.

5 443 flyktninger var bosettingsklare i mottak ved utgangen av 2013. Av disse, var 2 346 personer lengeventende¹. Til sammenlikning var 3 829 bosettingsklare i mottak ved utgangen av 2012, hvorav 1 554 var lengeventende. Økningen i antall ventende i mottak har utviklet seg relativt jevnt over lengre tid, men med en betydelig oppgang i tredje kvartal 2013 grunnet høyt antall ankomster. Den jevne økningen tyder på et varig misforhold mellom UDIs vedtaksproduksjon og omfanget av kommunenes bosetting.

Kommunene ble anmodet om i alt 9 909 bosettingsplasser for 2013. Den regionvise fordelingen av anmodningstallet er fastsatt av en fordelingsnøkkel. På regionalt nivå avgjør IMDis regionkontorer, i samarbeid med KS, hvilke kommuner i regionen som anmodes om å bosette flyktninger og hvor mange flyktninger den enkelte kommune skal anmodes om. Dette gjøres ut fra en konkret vurdering av flere relevante faktorer. Folketall, geografisk beliggenhet, arbeidsmarked i kommunen/regionen, kommunenes kompetanse på bosettings- og integreringsarbeid, kapasitet og kvalitet i kvalifiseringsarbeidet i den enkelte kommune og IMDis strategiske prioriteringer er blant de meste sentrale faktorene i denne vurderingen. På grunn av det store bosettingsbehovet ble det besluttet å be om ny vurdering av IMDis anmodning i de kommunene som hadde fattet et vedtak som lå lavere enn de var blitt anmodet om. Samtidig ble samtlige 428 kommuner i landet anmodet om bosetting for perioden 2014-2016. Kommunene hadde ved utgangen av året fattet vedtak om 6 589 kommuneplasser for 2013, som er mer enn 430 flere enn året før.

Den økte vedtaksmengden i kommunene henger blant annet sammen med tett oppfølging fra IMDi og KS, og at IMDi midtveis i 2013 henvendte seg til kommunene med henstilling om å øke sine vedtak. Selv om antall vedtaksplasser har økt

---

¹ En person regnes som lengeventende når vedkommende har ventet lengre enn IMDis målsetting, dvs. 6 mnd. etter vedtak om opphold for voksne og 3 mnd. for barn.

sammenlignet med samme tid i fjor, har plassutnyttelsen også økt fra 93 prosent til 99 prosent. Dermed har både antall vedtaks plasser og utnyttelsen/utnyttelsesgraden av plassene økt. Systematisk arbeid overfor kommunene, forutsigbarhet og jevn utsøking av flyktninger er viktige elementer i denne forbedringen, i tråd med IMDi's særskilte satsing på området.

På overordnet nivå viser bosettingen tegn til ønsket utvikling. Bosettingen i 2013 er den høyeste siden 1999. I tillegg til økt omfang er bosettingen også jevnere fordelt gjennom året, hvilket fører til større grad av forutsigbarhet i bosettingsarbeidet for både IMDi og kommunene. Selv om måloppnåelsen på enkelte av styringsparameterne er lav, er økt kapasitet samt jevn, månedlig bosetting sentrale bærepunkter i en bedret bosettingsprosess.

Til sammen 301 kommuner bosatte flyktninger i 2013. IMDi erfarer at bosetting er mest effektivt i kommuner som har etablerte systemer for sitt bosettings- og integreringsarbeid. Tilgang på arbeid og bopel er ofte medvirkende til rask og god bosetting, men enkeltkommunens systemrettede arbeid er avgjørende. IMDi's kompetansearbeid er særlig innrettet for å bidra til langsiktig planlegging i kommunene, herunder flerårige bosettingsavtaler i den enkelte kommune.

50 prosent av flyktningene ble bosatt med en ventetid på inntil 6 måneder etter vedtak om opphold eller innreisetillatelse var gitt. Dette er en nedgang på 11 prosentpoeng fra 2012 og den laveste måloppnåelsen i historikken (gjengitt i vedleggstabell 1.1). Mangel på vedtaks plasser medfører økt ventetid i mottak før bosetting kan finne sted. Etter som IMDi prioriterer de som har ventet lengst, medfører det at en lavere andel bosettes med en ventetid på under 6 måneder 83 prosent av flyktningene ble bosatt innen tolv måneder, en nedgang på 9 prosentpoeng fra fjoråret.

I 2013 ble 421 enslige mindreårige bosatt, hvorav 345 ble bosatt av IMDi og 76 ble bosatt av Bufetat. Av de som ble bosatt av IMDi, ble 77 prosent bosatt innen tre måneder etter vedtak om opphold eller innreisetillatelse var gitt. Måloppnåelsen ved bosetting av enslige mindreårige i aldersgruppen 15-18 år² har i 2013 undergått betydelig forbedring sammenliknet med årene før. Dette har medført en økning på 7 prosentpoeng i måloppnåelsen siden 31.12.2012. Den positive utviklingen henger både sammen med at antallet vedtaks plasser samsvarer med bosettingsbehovet for denne gruppen, og IMDi's sentraliserte organisering i arbeidet med enslige mindreårige. Gjennom raskere identifisering av bosettingsklare enslige mindreårige i transittmottak, raskere saksbehandling og tettere kommunikasjon mellom IMDi, mottak og kommune, har det vært lettere å etablere en oversikt over hele landet og på den måten prioritere de kommuner som kan bosette raskest. Bosetting av enslige mindreårige med følgeperson er fortsatt en tidkrevende prosess og er hovedårsaken til at måloppnåelsen ikke er enda høyere.

Bosettingen av barn i familie hadde i 2013 en samlet måloppnåelse på 17 prosent. Dette har ligget på et stabilt nivå gjennom året. Ved utgangen av året ventet 804 barn³ på bosetting. Utfordringene med bosetting av denne gruppen er sammensatte. En av hovedutfordringene er knyttet til barn med tillatelser som gir rett til bosetting, men som har familiemedlemmer uten rett til bosetting. Dette gjelder 25 prosent av de bosettingsklare barna i mottak. Andelen familier som omfatter personer som ikke skal

---

² IMDi bosetter enslige mindreårige 15-18 år. Bufetat bosetter enslige mindreårige under 15 år.

³ Barn i familie.

bosettes utgjør 31 prosent av barnefamiliene. Bosetting av disse familiene er mer sammensatt og tidkrevende enn for familier hvor alle har tillatelser som gir rett til bosetting, bl.a. fordi det betyr at kommunene må ta imot personer som ikke utløser integreringstilskudd og heller ikke har rettigheter etter introduksjonsloven.

I tillegg har bosetting av store familier vært krevende fordi tilgang på tilstrekkelig stor bolig har vært mangelfull. Små familier med enslig forsørger kan også være krevende å bosette, blant annet fordi det hender plassutnyttelsen i en bolig da vil være lavere enn i familier med to voksne. Noen kommuner melder også at små familier med enslig forsørger oftere involverer bruk av kommunens barneverntjeneste. Bosetting av barnefamilier er videre omtalt i tiltaksdelen nedenfor.

39 prosent av de bosatte i 2013 var enslige voksne. Til sammenlikning utgjorde enslige voksne 69 prosent av bosettingsklare personer i mottak ved utgangen av året. Relativt sett bosettes det derfor for få enslige voksne. Måloppnåelsen for denne gruppen har også holdt seg på et stabilt, lavt nivå. Dette har blant annet bakgrunn i boligtilgang og at kommunene tar høyde for at vedkommendes familie ankommer på familieinnvandringstillatelse.

Mange flyktninger får innvilget familiegjengenforening kort tid etter bosetting i kommune, og dette fører til at sammensatte bofellesskap må løses opp raskere enn planlagt. De familiegjengenforente har også behov for oppfølging fra kommunene. I 2013 ankom 1 716⁴ personer med vedtak om familiegjengenforening med flyktninger. Dette er lavere enn i 2012 som var et år med spesielt mange familieinnvandringstillatelser. Ankomstene var samtidig høyere enn snittet for de foregående årene. Særsilt informasjon om denne gruppen kan være nødvendig i kommunemøter, ettersom personer med familieinnvandrings-tillatelse ikke skal inkluderes i kommunevedtak, ikke er inkludert i IMDis anmodninger og ikke utløser funksjonshemmetilskudd i de tilfellene det er relevant.

IMDis regionkontorer gjennomførte 270 kommunemøter i 2013. Dette inkluderer seminarer, bilaterale møter, nettverkssamlinger, regionråd og konferanser. Fokus for disse møtene har vært bosetting, med særlig vekt på enslige mindreårige og barnefamilier, samt langsiktige bosettings- og integreringsavtaler. På flere av møtene har også blant andre fylkesmenn, NAV, fylkeskommune og Husbanken vært delaktige.

Det ble gjennomført seks uttakskommisjoner i 2013. Disse var i Tyrkia (i hovedsak iranere), Uganda (kongolesere), Iran (afghanere), Equador (colombianere), Sudan (eritreere) og Kenya (somaliere). Kvoten for 2013 var på 1 120 overføringsflyktninger og 80 alternative gjenbosettingsplasser. Ettersom de to sistnevnte uttakene ble gjennomført høsten 2013, ankommer de fleste av flyktningene derfra i 2014. Det er bosatt 958 overføringsflyktninger per 31.12.2013. I tillegg var 155 overføringsflyktninger budsendt, men ikke ankommet Norge. Samarbeidsrutinene med UDI og IOM fungerer godt.

Per 31.12.2013 er det utbetalt om lag 229 mill. kroner i ekstratilskudd ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og atferdsvansker. Det har vært gjort 575 utbetalinger som fordeler seg på 106 tilskudd 1 og 469 tilskudd 2. Gjennomsnittsalderen på personene disse sakene gjelder, er på ca. 19 år.

---

⁴ 161 av disse ankom Norge mens herboende fremdeles oppholdt seg på mottak. Disse personene er inkludert i tallet på 6 651 bosatte.

Tiltak

I tråd med IMDi overordnede strategi praktiserer regionkontorene tett dialog og åpenhet med bosettingskommunene. Dette har bidratt til å øke bosettingsviljen i kommunene. Dialogen har på statlig og kommunal side vært ivaretatt både på ledernivå og på saksbehandlernivå. Det enkelte IMDi-regionkontor har egne rutiner for å ivareta denne dialogen, men fellesnevneren har som regel vært hyppig informasjon om bosettingsbehovet, koblet med etterspørsel etter konkrete bosettingsplaner for den enkelte kommune. IMDi vil fortsette denne arbeidsmåten for å legge til rette for videre kapasitetsøkning i den enkelte bosettingskommune.

IMDi følger utviklingen i antall bosettingsplasser nøye. Det har vært tydelig kommunikasjon rundt KS-avtalen om 7 500 vedtaks plasser i 2013, samt IMDi anmodningsbrev for 2014-2016 som også ba kommunene vurdere å øke vedtakene for 2013. Økt offentlig bevissthet rundt det store bosettingsbehovet vil være en fortsatt pådriver for ytterligere økning av bosettingskapasiteten i kommunene. I den forbindelse vil det også være av interesse hvordan KS-avtalen vurderes i den planlagte evalueringen i 2014.

Bosetting av personer med særlige behov er spesielt ressurskrevende. I tillegg til konkrete møter i enkeltsaker, opplever IMDi at åpenhet rundt omfang av bosettingsklare med særlige behov, samt IMDi intensjon om å fordele disse rettferdig mellom kommunene, har resultert i at flere kommuner tar sin del av ansvaret. IMDi innarbeider i større grad en forpliktelse til å bosette ressurskrevende personer i særskilte kommunale avtaler. Samtidig er tendensen at en stor andel av flyktninger med behov for særlig tilrettelegging blir lengeventende. Det er særlig den økonomiske belastningen med tilrettelagte tiltak kommunene fremhever som vanskelig. I 2013 har IMDi samarbeidet med UDI, KS og Helsedirektoratet i en egen arbeidsgruppe for å skissere måter å bosette ressurskrevende personer raskere. IMDi, Helsedirektoratet og UDI har i tillegg sendt brev om disse utfordringene til Justis- og beredskapsdepartementet og Barne-, likestillings, og inkluderingsdepartementet. IMDi opprettholder en satsing på denne gruppen.

Utfordringene tilknyttet bosetting av barn i familie er sammensatte, som tidligere beskrevet. Det er krevende å finne gode løsninger for familier med ulike rettigheter, å finne egnede boliger til de ulike familiesammensetningene, og det er tidkrevende å innhente dokumentasjon for familiemedlemmer med særskilte behov som krever tilrettelegging. IMDi utreder mulige løsninger for å øke måloppnåelsen for denne gruppen. Bedre kommunal forankring av den særskilte målsettingen ved bosetting av barnefamilier og nye samhandlingsrutiner mellom IMDi, mottak og kommune er del av IMDi utviklingsarbeid på området. Blant annet vil UDI og IMDi foreta en systematisk regionvis gjennomgang av alle bosettingsklare barnefamilier for å vurdere sammenheng mellom tillatelsene innenfor samme familie sett opp mot rettigheter til bosetting med offentlig hjelp. Barnefamilier vil fortsette å være en særskilt satsing for IMDi ved å adressere vanskene og utarbeide korresponderende løsninger i løpet av første del av 2014.

IMDi oppfordrer kommunene til en jevn og kvartalsvis bosetting der utsøking av bosettingsklare skjer på et tidlig tidspunkt. Erfaringsmessig ber enkelte kommuner om at IMDi venter med å søke personen ut inntil boligsituasjonen er avklart. IMDi jobber likevel for at flyktninger søkes ut i tråd med kommunens vedtaks plasser, og ikke til den konkrete bolig når den måtte være klar. Det kan være betydelig kontakt mellom IMDi

og kommunene for å presentere bosettingsklare personer før formell utsøking. Samtidig legger IMDi opp til at kommunene gjennomgående skal få utsøkingsbrev på et tidligst mulig tidspunkt, men er avhengig av felles forståelse med kommunene om dette.

Det er etablert et særskilt samarbeid med 58 kommuner, fordelt på IMDis regionkontor, om jevn periodisk bosetting. Dette er mer enn en dobling i antall avtaler siden samme tid i fjor. 2 876 bosettingsplasser inngår i denne samarbeidsformen. I tillegg til disse kommunene, er det langt flere som har langsiktige planer for bosetting – om lag 60 prosent av bosettingskommunene har vedtak om flerårig bosetting. De fleste av disse langsiktige bosettingsplanene strekker seg frem til og med 2016.

IMDi oppfordrer kommuner og bosettingsklare til å benytte seg av det private leiemarkedet som et tiltak for raskere bosetting. IMDi samarbeider også tett med mottakene for å identifisere enslige personer som kan være aktuelle for bofellesskap, samt personer som har stått i fare for å bli lengeventende som følge av særskilte oppfølgingsbehov. Godt og tett samarbeid med UDI og mottakene om raskere og bedre kartlegging er sentralt.

For å styrke et langsiktig og forutsigbart bosettingsarbeid i kommunene, sendte IMDi i 2013 en samlet anmodning om bosetting for 2014-2016 allerede i mai/juni, i stedet for september som har vært praksis tidligere år. Det er også nytt i 2013 at IMDi har anmodet for en samlet treårsperiode til alle landets kommuner. Dette gir både bosettingskommunene og IMDi en anledning til å skape en mer langsiktig ressursavsetning tilpasset bosettingsbehovet for de kommende årene. Den tidlige anmodningen og det langsiktige perspektivet i den treårige anmodningen er godt mottatt av kommunene. Flere kommuner viser til at dette gir en bedre forutsigbarhet i deres plan- og budsjettarbeid. I tillegg er IMDis erfaring at nær kontakt både i opptakt til kommunens behandling av anmodningen samt i tidsrommet like etter, kan ha verdi for bosettingsviljen i den enkelte kommune. På samme måte er periodisk oppfølging av bosettingen i den enkelte kommune en sentral del av opprettholdelse og utvikling av kommunens bosettingsarbeid.

IMDis regionkontorer opplever god effekt av nært samarbeid med Husbanken, UDI, regionale KS-kontorer samt Fylkesmannsembetet. Våren 2014 skal det arrangeres et eget samarbeidsforum for regiondirektører i UDI og IMDi for å målrette samarbeidet ytterligere.

Delmål 2 God opplæring i norsk og samfunnskunnskap til voksne innvandrere

Styringsparametere og resultater

Andel av dem med rett og plikt som oppfyller sin plikt (300/600 timer eller består norskprøve) innen fristen på tre år

Resultatkravet er 90 prosent.

Resultat: 88 prosent (86 prosent kvinner og 91 prosent menn) av dem med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og som fikk opphold i 2010, oppfylte plikten innen tre år.

Andel av dem med rett og plikt som går opp til og består norskprøvene

Resultatkravet er 65 prosent bestått skriftlig prøve og 90 prosent bestått muntlig prøve.

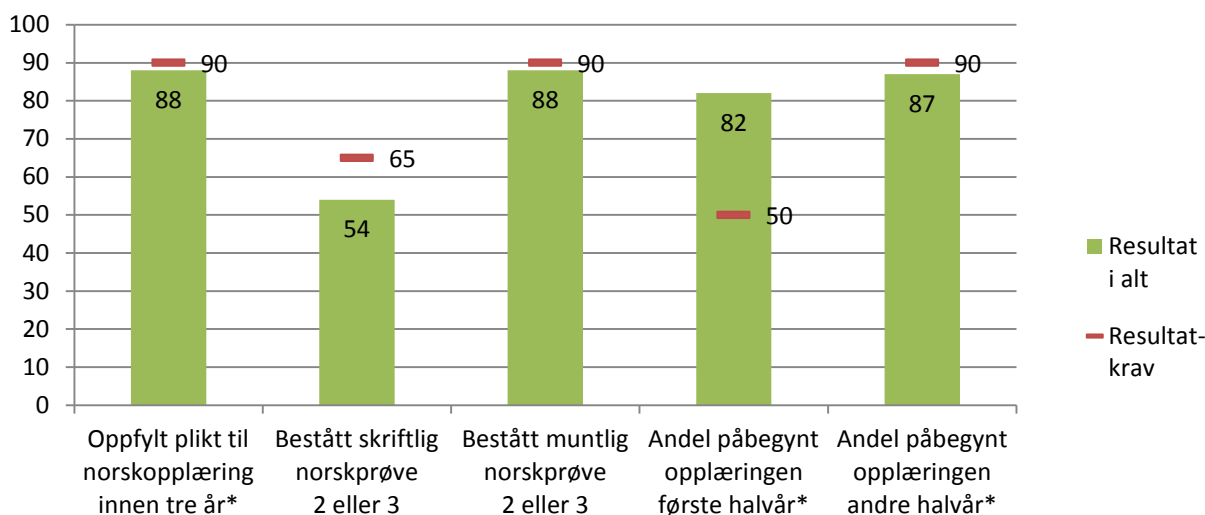
Resultat: 54 prosent av de skriftlige norskprøvene ble bestått i 2013, 56 prosent av norskprøve 2, og 48 prosent av norskprøve 3. 81 prosent av de muntlige prøvene ble bestått. Andel bestått var høyere på norskprøve 2 (86 prosent), enn på norskprøve 3 (73 prosent).

Andel personer med rett og plikt som starter opplæring

Resultatkravet er at av alle som kommer inn i personkretsen for rett og plikt et halvår, skal 50 prosent ha startet opplæringen ved utgangen av det påfølgende halvår, og ved utgangen av neste halvår skal 90 prosent ha startet opplæringen.

Resultat: 82 prosent av de som kom inn i rett og plikt-gruppen i 2012, startet opplæringen innen utgangen av påfølgende halvår etter vedtak om opphold. 87 prosent hadde påbegynt opplæringen innen annet halvår etter vedtak om opphold.

Figur 2.1. Resultater og resultatkrav opplæring i norsk og samfunnskunnskap. 2012-2013. Prosent

*Etter tidspunkt for vedtak om opphold. Andel er beregnet ut fra de som fortsatt er i rett- og pliktgruppen på måletidspunktet.
Kilde: NIR

Andel som har oppfylt plikten til opplæring i norsk og samfunnskunnskap innen 3 år

Kommunen har ansvar for å tilrettelegge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for de som omfattes av introduksjonsloven. Kommunens plikt til å tilby opplæring gjelder bare overfor personer som er bosatt i kommunen. Kommunen har tilsvarende plikt til å tilby opplæring til personer som bor midlertidig på asylmottak i kommunen, og som har et vedtak som gir dem rettigheter etter introduksjonsloven.

Oppholdsgrunnlaget etter utlendingsloven er utgangspunkt for om den enkelte personen kun har *rett*, kun har *plikt*, eller har *både rett og plikt* til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Samtidig står kommunene fritt til å gi mer opplæring eller gi gratis opplæring til grupper som ikke har rett til det i følge introduksjonsloven.

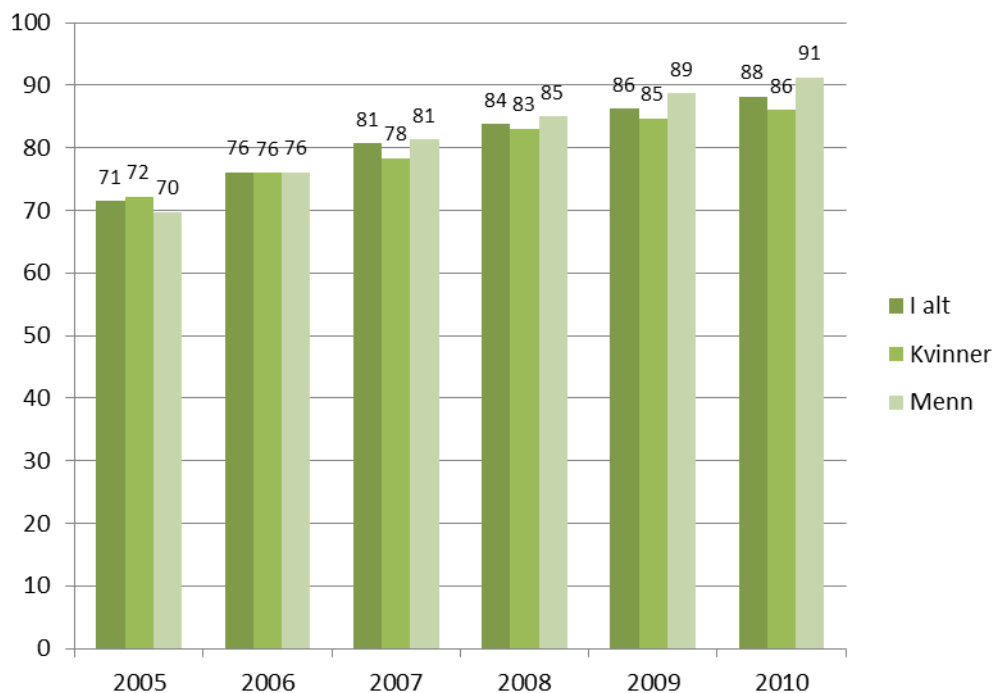
Å ha rett og/eller plikt til norskopplæring gjelder for personer som etter 1. september 2005 har fått innvilget en arbeids- eller oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller kollektiv beskyttelse. Dette er personer som har fått asyl, personer med opphold på humanitært grunnlag og familiegjenforente med disse gruppene og de med kollektivt beskyttelse som er fra 16–55 år. Videre familiegjenforente med norske og nordiske borgere bosatt i Norge fra 16–55 år. Personer i de samme gruppene nevnt over mellom 55–67 år har en rett, men ikke plikt til opplæring. Disse personene har krav på gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap fra kommunen den er bosatt i, og lovpålagt opplæring i norsk og samfunnskunnskap må være gjennomført før det søkes om permanent oppholdstillatelse og statsborgerskap.

Styringsparameteren "andelen med rett og plikt som oppfyller sin plikt innen 3 år" i 2013, gjelder personer som kom inn i personkretsen for rett og plikt i 2010 (2010-kohorten). Av de 8457 personene som kom til Norge i 2010, og som fremdeles er i

gruppen for rett og plikt til opplæring, hadde 88 prosent (86 prosent av kvinnene og 91 prosent av mennene) oppfylt sin plikt til opplæring innen tre år, altså 2 prosentpoeng under resultatkravet på 90 prosent. I tillegg har det vært en jevn forbedring i andel som oppfyller plikten fra 2005.

Det er noe flere kvinner enn menn i personkretsen; 60 prosent av de som fortsatt var i personkretsen i 2013, var kvinner. Forskjellene mellom kvinner og menn har variert litt fra år til år. For 2010-kohorten var andelen som oppfylte plikten innen tre år, 5 prosentpoeng høyere for menn enn kvinner. Når vi ser på kjønnsforskjellene etter fem år er forskjellen svært lav (se vedleggstabell 2.3).

Figur 2.2. Andel som har oppfylt plikten innen tre år, blant personer med rett og plikt til norskopplæring. For kohortene 2005-2010*.

*Andel er beregnet ut fra de som fortsatt er i rett- og plikt-gruppen etter tre år.
Kilde: NIR

Resultater fra norskprøver

I 2013 hadde deltakere i norskopplæringen mulighet til å gå opp i avsluttende prøve i norsk, men dette var ikke obligatorisk. Det finnes to nasjonale prøver som tester kunnskaper i norsk; Norskprøve 2 og Norskprøve 3.

Tabell 2.1. Gjennomførte prøver og resultater. Skriftlig og muntlig, Norskprøve 2 og 3. 2013*

Prøve	Muntlig prøve				Skriftlig prøve			
	Antall møtt	Antall bestått	Bestått i prosent	Mål i prosent	Antall møtt	Antall bestått	Bestått i prosent	Mål i prosent
Norskprøve 2	5 263	4 504	86	90	5 222	2 941	56	65
Norskprøve 3	2 544	1 857	73	90	2 222	1 063	48	65
Begge prøvene, samlet	7 807	6 361	81	90	7 444	4 004	54	65

*Tabellen omfatter personkretsene rett og plikt, bare rett og bare plikt. Hovedvekten er likevel de med rett og plikt.

Kilde: NIR

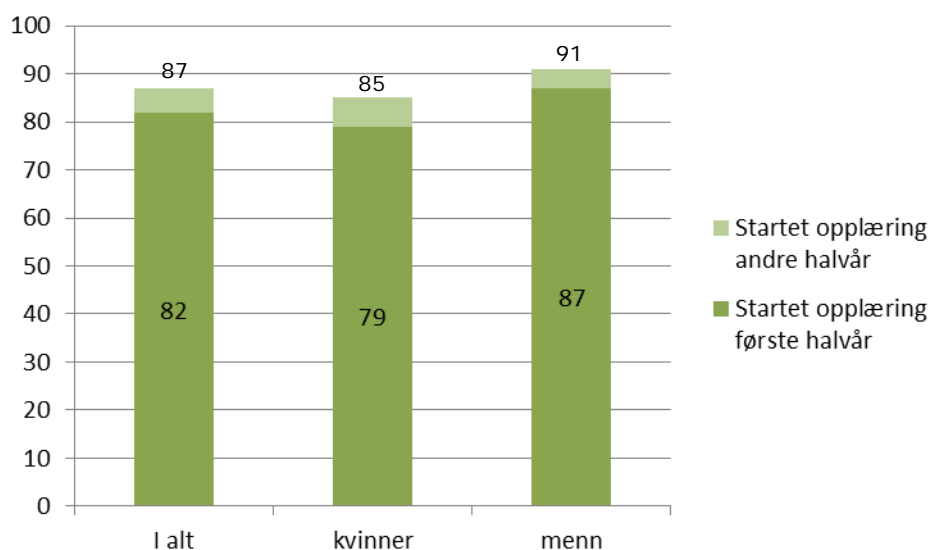
I 2013 ble 81 prosent av de avlagte muntlige prøvene bestått (både norskprøve 2 og 3) noe som er 9 prosentpoeng lavere enn resultatmålet på 90 prosent. 54 prosent av de skriftlige prøvene ble bestått, dette er 11 prosentpoeng lavere enn resultatmålet på 65 prosent.

Blant de med lite utdanning er det få som går opp til prøver, noe som gjør at utvalget som avlegger prøver ikke er representativt. Det er derfor begrenset hvilken informasjon resultatene gir. Tallene kan også inneholde resultater for en person som har gått opp til prøve flere ganger.

Fra 1. september 2013 ble det innført nye og obligatoriske avsluttende prøver i norsk og i samfunnskunnskap, (for personer som fikk vedtak om opphold etter 1. september). De nye prøvene vil først bli gjennomført i mai 2014.

Rask start i opplæring

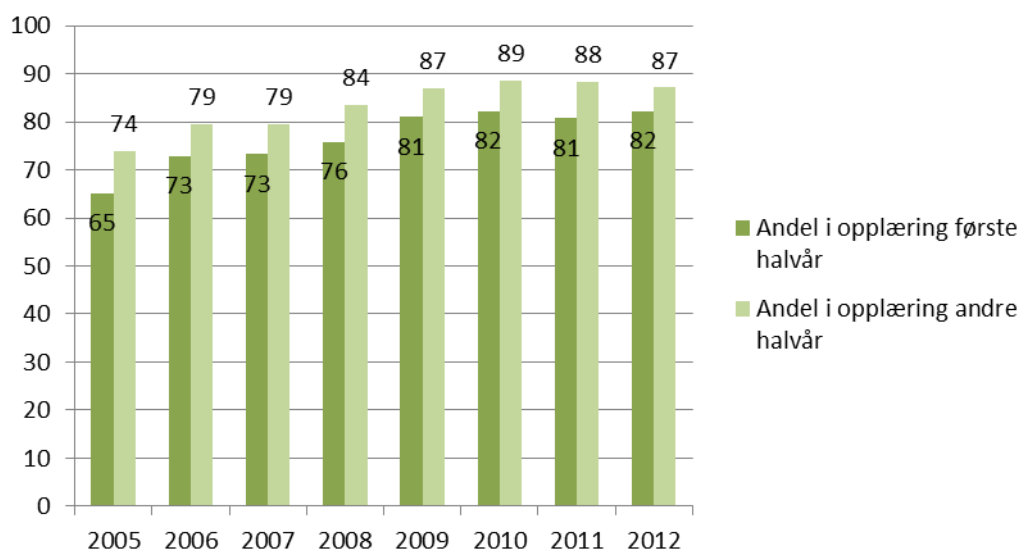
Figur 2.3. Andel som har påbegynt opplæring første og andre halvår etter at de kom inn i personkretsen for rett og plikt. 2012-kohorten.

Kilde: NIR

Rett og plikt-gruppen, det vil i hovedsak si flykninger og familiegjenforente, kommer raskt i gang med norskopplæring. Det har vært en jevn positiv utvikling siden 2005. For 2012-kohorten hadde 82 prosent påbegynt opplæring innen utgangen av det første halvåret etter at de kom inn i personkretsen, altså en god del høyere enn resultatkravet på 50 prosent. Andelen var høyere blant menn enn kvinner; 87 prosent av mennene og 79 prosent av kvinnene. Ved utgangen av det andre halvåret etter at de kom inn i personkretsen, hadde 89 prosent påbegynt opplæring, tett opp til resultatkravet på 90 prosent. Også her ser vi en kjønnsforskjell; 85 prosent av kvinnene og 91 prosent av mennene har startet i opplæring ved utgang av andre halvår. Forskjellen mellom kvinner og menn er 8 prosentpoeng ved utgangen av første halvår, men reduseres til 6 prosentpoeng ved utgangen av annet halvår. Vi ser altså at jo lengre tidsperspektiv, dess mindre er forskjellen i kvinner og menns deltakelse i norskopplæring. Forskjellen mellom kvinners og menn sees også i introduksjonsprogrammet ved overgang til utdanning og arbeid, hvor kvinner bruker lenger tid på å komme i utdanning og arbeid enn menn.⁵

Figur 2.4. Andel som har påbegynt opplæring første og andre halvår etter at de kom inn i personkretsen for rett og plikt. 2005-2012-kohortene. Prosent.

Kilde: NIR

Tiltak og aktiviteter i 2013

Veiledning

Et godt kvalifiseringstilbud i kommunene er ensbetydende med et godt samarbeid mellom de ulike sektorene. I IMDIs veiledning av kommuner, vektlegger vi det handlingsrommet som finnes i forskrifter og sentrale samarbeidsavtaler, der både utdanningssektor og NAV har et ansvar. Ordningen med kommunale utviklingsmidler har også gitt anledning til å vektlegge samarbeid på tvers for å bedre kvalifiseringstilbudet lokalt. Organisering av norskopplæringen står sentralt i IMDIs møter med kommunene, både der norskopplæring blir gitt som eneste tilbud og der norskopplæring er samordnet med grunnskole for voksne, NAVs tiltak eller fagopplæring. Kommunemøter, konferanser, regionråd, nettverksmøter med voksenopplæringssektor og møter med NAV, både lokalt og fylkesleddet har hatt kvalifisering som hovedtema.

⁵ SSB Rapport 2013/55. Introduksjonsordningen i kommunene. En sammenlikning av kommunenes resultater.

Oppsummert har følgende områder vært presentert og diskutert:

- Sammenhengen mellom bosetting og et godt kvalifiseringstilbud
- Samordning av kvalifiseringstiltak med NAV og utdanningssektoren som hovedbidragsyter
- Norskopplæring i kombinasjon med fagopplæring
- Arbeidsretting av norskopplæring
- Kommunesamarbeid om norskopplæring
- Norskopplæring for beboere med rettigheter på asylmottak

I møter med kommuner, fylkeskommuner og sektormyndigheter har også IMDi etterspurt et utdanningstilbud for personer uten formelle kvalifikasjoner. Kommunene rår i større grad over utdanningssektoren enn over arbeidsmarkedet.

Samarbeid med Vox

Det er Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk, som har ansvar for implementering av læreplanen og et overordnet ansvar for norskprøvene. Samarbeidet mellom IMDi og Vox har i stor grad handlet omdeltakelse og bidrag på hverandres konferanser for kompetanse- og erfaringsutveksling. I tillegg har det vært jevnlig møter for gjensidig orientering både på leder- og rådgivernivå, blant annet om innføringen av de obligatoriske norskprøvene, samarbeid om arbeidsretting i norskopplæringen, tilskuddsordningen Kommunale utviklingsmidler, indikatorprosjektet samt om utvikling av statistikk i samarbeid med SSB.

Utfordringer

IMDi erfarer flere utfordringer i arbeidet med norskopplæringen, både når det gjelder planlegging og kostnadsberegning, hvordan ordningen oppfattes av ulike aktører, samt organiseringen og kvaliteten i tilbudene.

Planlegging og kostnadsberegning

Voksenopplæring skiller seg markant fra skolegang for barn ved at deltakerne kommer og går, og ofte slutter fordi de får jobb eller flytter. Dette gjør det utfordrende å beregne kostnader og planlegge drift i voksenopplæringen. Det pliktige timetallet for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for innvandrere har blitt doblet fra 300 til 600 timer. I noen kommuner er det mellom 5 og 10 deltakere, i andre kommuner 5000. Om lag 200 kommuner har et interkommunalt samarbeid om opplæringen, mens norsktilskuddet tilfaller den enkelte bostedskommunen. Bortfall av resultattilskudd for beståtte prøver f.o.m. 2013, samt en økende og uforutsigbar mengde betalingsdeltakere gjør det også krevende å planlegge driften.

Dårlig tilpasset utdanningstilbud og uklare ansvarsforhold

NOVA rapport 7/13 *Voksne i grunnskole og videregående opplæring* framholder flere utfordringer med voksenopplæringen, som lite tilpasset informasjon om tilbudene, svake norskkunnskaper blant deltakerne, begrensede muligheter til å kombinere utdanningen med arbeid og manglende nettbaserte tilbud.

Ca. 12 prosent av voksne (mellom 16 og 65 år) i Norge har svake grunnleggende ferdigheter⁶. Innenfor leseferdighet og tallforståelse ligger om lag en fjerdedel av de som har utdanning på grunnskolenivå, på ferdighetsnivå 1 eller lavere. Innvandrere og

---

⁶ "Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC-undersøkelsen)

unge voksne er overrepresentert i de lave sjiktene⁷. PIAAC-undersøkelsen synliggjør at innvandrere med lite eller ingen utdanning har behov for flere grunnleggende ferdigheter enn bare å kunne norsk for å skaffe og beholde en jobb.

En analyse av effekten av arbeidsmarkedstiltak viser at tiltakene har lavere effekt for innvandrere enn for andre⁸, og IMDi antar at den svake effekten har sammenheng med at utdanningsnivået blant innvandrere er svært mye lavere enn i befolkningen for øvrig.

Innvandrere med lite utdanning og manglende grunnleggende ferdigheter får også utfordringer i møte med det lokale utdanningstilbudet. Tilbudet er fragmentert, dvs. spredt på flere sektorer som kommune, fylkeskommune og NAV, eller er ikke-eksisterende. IMDi erfarer at dette fører til ansvarsfraskrivning sektorene imellom, og er til hinder for å legge til rette for individuelt tilpassede løp basert på den enkeltes opplæringsbehov.

Også kvinner på krisesentre samt kvinner og menn i fengsel utgjør sårbare grupper når det gjelder gjennomføring av norskopplæring. De befinner seg ofte i en annen kommune enn bostedskommunen og det gjør det uklart hvem som har ansvaret for å tilby norskopplæring for de som har rett og plikt eller plikt etter introduksjonsloven.

Dagens situasjon med mange beboere i mottak gir enkelte kommuner utfordringer, da de må øke sin kapasitet til å tilby norskopplæring. Det er et brudd på introduksjonsloven dersom kommunen ikke har gitt et tilbud innen tre måneder for beboere som har rett til norskopplæring. I noen tilfeller har IMDi erfart at bosettingsklare beboere i asylmottak, med vedtak som gir rettigheter etter introduksjonsloven, ikke får tilbud om norskopplæring i vertskommunene for mottaket. Årsakene fremgår ikke i Nasjonalt introduksjonsregister, men dette kan handle om asylmottak som ikke informerer om rettigheter til norskopplæring, personer som ikke benytter seg av rettighetene eller voksenopplæringssentra som ikke tilbyr opplæring etter henvendelse fra mottaksbeboer. Uansett årsak erfarer IMDi at fremtidig bosettingskommune kan vegre seg for å gi opplæring når deler eller hele norsktilskuddet allerede er utbetalt til vertskommunen der asylmottaket ligger. Den manglende forutsigbarheten dette kan innebære for finansiering av norskopplæringen i meldes som en utfordring fra en rekke bosettingskommuner, og kan føre til at flere kommuner vegrer seg for å bosette flyktninger hvor det ikke følger fullt norsktilskudd med. Det vises til omtalen i IMDis halvårsrapporten for 2013.

Det finnes svært få tilbud om fagopplæring med inntektssikring for voksne, også innenfor områder det er et stort behov for arbeidskraft. Videre hindrer gjennomført videregående skole fra hjemlandet innvandrere i å komme seg videre, som for eksempel å ta norsk fagbrev eller oppnå studiekompetanse for å ta høyere utdanning. Denne gruppen har etter opplæringsloven ikke krav på gratis voksenopplæring for å oppnå studiekompetanse.

IMDi gir råd og veiledning til kommunene om hvordan de best møter utfordringene, blant annet med å gjøre kommunene oppmerksomme på handlingsrommet, og mulighetene for samarbeid som ligger i de ulike rundskriv og retningslinjer.

---

⁷ SSB-rapport 24/2013, Bjørkeng: Ferdigheter i voksenbefolkningen.

⁸ ISF- rapport Hardoy og Zhang. "Innvandrere i arbeid: Hjelper arbeidsmarkedstiltak?", 2012

Kommunale utviklingsmidler

I 2013 ble det innført en ny fast tilskuddsordning med utviklingsmidler til kommunene (KUM) for å styrke deres arbeid med opplæring i norsk og samfunnskunnskap og introduksjonsprogram. Målet med ordningen er å øke kvaliteten og bedre resultatene i kommunenes integreringsarbeid.

IMDi mottok totalt 140 søknader fra 93 kommuner. 24 kommuner leverte mer enn en søknad. Totalt ble det søkt om 94 mill. kroner. Tilsagnssummen var på 32 mill. kroner.

Det ble finansiert 66 prosjekt i 59 kommuner. Av disse var det 9 forprosjekter og 8 interkommunale prosjekt. 39 prosjekt omfattet NAV sitt virkemiddelapparat. Størrelse på innvilget sum varierte fra prosjekt til prosjekt, grunnet forskjeller mellom kommunene. Kommunalt eierskap, forankring og samarbeid på tvers i kommunen var viktige kriterier ved vurdering av søknader, i tillegg til de faglige (norsk og intro).

Hovedmålgruppen for prosjektene var deltakere i introduksjonsprogrammet, men flere prosjekter inkluderte andre grupper, f.eks. familieinnvandrere. 30 prosjekt rettet seg mot grupper som erfaringsmessig trenger lengre tid på å komme seg ut i arbeid – dvs. personer med liten eller ingen skolebakgrunn.

Prosjektene jobbet mot to hovedmål: Bedring av resultater i norskopplæring og høyere overgang til arbeid eller utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram. Arbeidsrettingen sto sentralt i arbeidet. Det var lagt stor vekt på praksisnær opplæring i samarbeid med lokalt næringsliv.

Innenfor norskopplæring ble følgende utviklet/prøvd ut: ulike yrkeskurs bygd på yrkesprofiler utviklet av Vox, arbeidslivskurs som et fast element i opplæringen, språkpraksis i samarbeid med private bedrifter, samt ulike verktøy for opplæring av personer uten skolebakgrunn. Opplæringen ble i stor grad flyttet ut av klasserommet, f.eks. til arbeidsplass der pedagog/norsklærer fulgte med ut.

Det har vært et stort fokus på tett samarbeid med lokalt næringsliv, hvor lokalt arbeidskraftbehov har påvirket innrettingen av de kvalifiserende løpene. Samarbeidsavtaler om språk- og praksisplasser, mentorordninger, metodikk for oppfølging av arbeidsgivere og praktikanter er eksempler på hvordan prosjektene har jobbet. Prosjektdeltakere har fått trening i CV-skriving, jobbintervju og norsk arbeidslivskultur.

I tillegg til det faglige tok kommunene i prosjektperioden en del organisatoriske grep for å forbedre samarbeidet internt, f.eks. mellom kommunenes voksenopplæring og flyktningsjeneste og mellom relevante etater, spesielt NAV, og fylkeskommunale og statlige aktører. Flere formaliserte samarbeidet og utviklet/oppdatererte samarbeidsrutiner.

Det er for tidlig å se mange direkte effekter av midlene knyttet til kommunenes måloppnåelse, det er bare noen få prosjekt som kan vise til dette. De fleste av prosjektkommunene melder tilbake at flere av de igangsatte tiltakene og metodene ser ut til å ville gi ønsket effekt på sikt. Det som merkes foreløpig er bedring av samarbeidet mellom kvalifiserende enheter og NAV.

Prosjektene finansiert gjennom kommunale utviklingsmidler har vært presentert ved flere anledninger som f.eks. på IMDi's konferanser og på nettverkssamlinger for prosjektene. Hovedmålet med dette var å formidle gode metoder/praksis/grep samt dele erfaringer og kunnskap fra prosjektene.

IMDi har satt i gang følgeevaluering av IMDi's arbeid med kommunale utviklingsmidler. Norconsult AS har fått oppdraget. I tillegg til følgeevalueringen skal Norconsult AS heve IMDi-ansattes kompetanse i prosessveiledningsmetodikk og prosjektmetodikk. Kompetansen skal brukes til oppgaver knyttet til forvaltning av midler, samt veiledning og oppfølging av kommuner generelt.

Delmål 3 Rask overgang til arbeid eller utdanning etter gjennomført introduksjonsprogram

Styringsparametere og resultater

Andel av deltakerne i introduksjonsprogram som går over til arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet program

Resultatkravet er 55 prosent.

Resultat: 47 prosent av deltakerne i introduksjonsprogram gikk i 2013 over til arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet program. Dette er det samme resultatet som i 2012.

Andel kvinner som går over til arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet program

Resultatkravet er at andelen skal øke.

Resultat: 39 prosent av kvinnene som deltok i introduksjonsprogram 2013 gikk over til arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet program. Dette er en økning fra året før, da resultatet var 36 prosent.

Andel som er i arbeid eller utdanning året etter avsluttet program

Resultatkravet er 70 prosent.

Resultat: I 2011 var 54 prosent av de som avsluttet program ett år tidligere, dvs. i 2010, i arbeid eller utdanning. Dette er en liten nedgang fra 2010. Resultater for de som avsluttet program i 2011 foreligger i mars 2014.

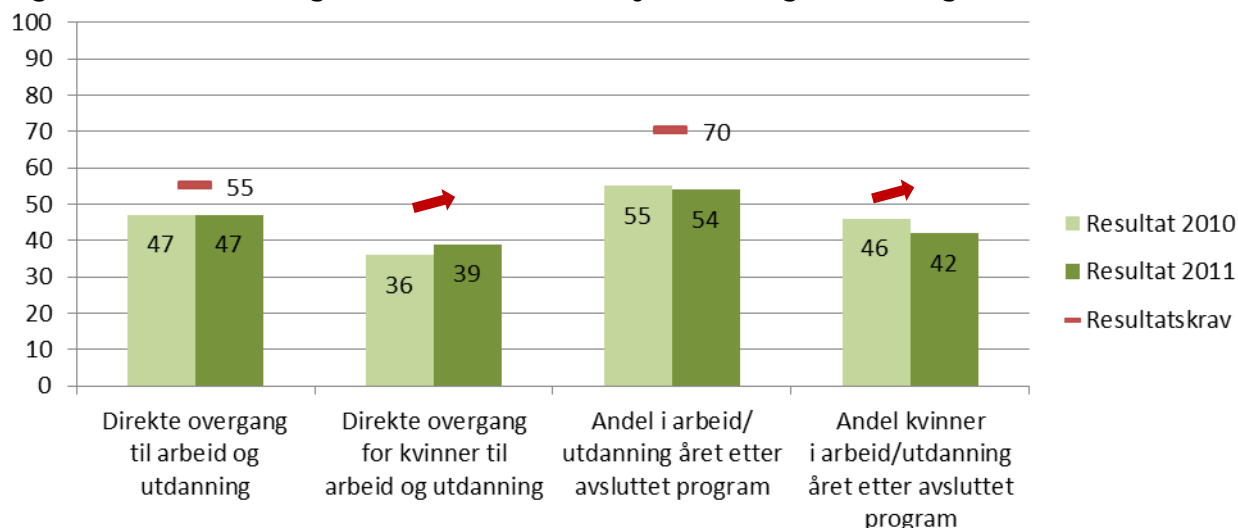
Andel kvinner som er i arbeid eller utdanning året etter avsluttet program

Resultatkravet er at andelen skal øke.

Resultat: 42 prosent av kvinnene som avsluttet program i 2010 var sysselsatte eller under utdanning i november 2011. Dette er en nedgang på 4 prosentpoeng i forhold til de som avsluttet program i 2009. Resultater for de som avsluttet program i 2011 foreligger i mars 2014.

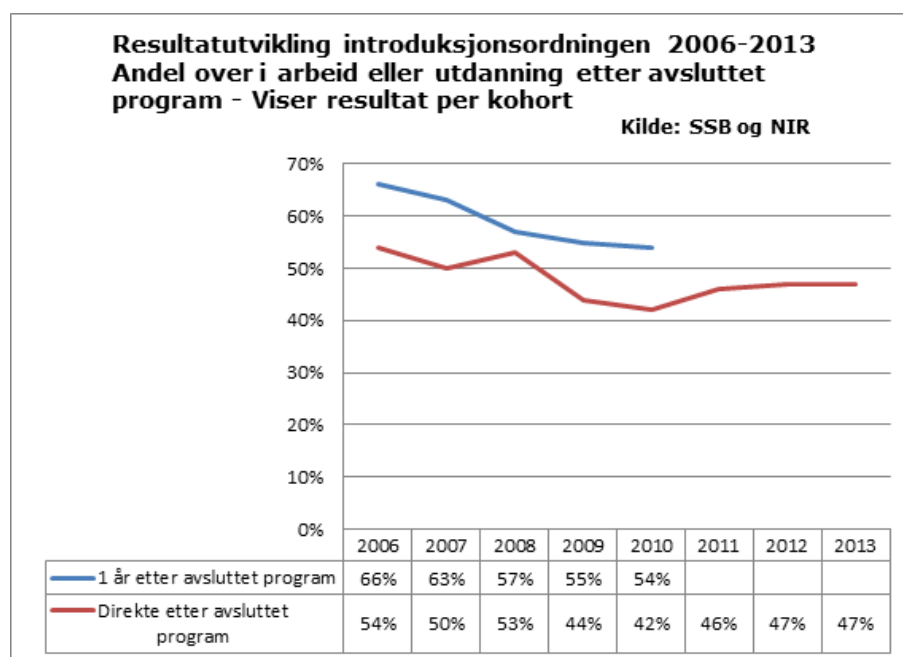
IMDi har veilednings- og oppfølgingsansvar overfor kommunene og deres arbeid med introduksjonsordningen. Introduksjonsordningen følger Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven). Formålet med denne loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet. For deltakere på introduksjonsprogram, vil opplæring i norsk og samfunnskunnskap være et sentralt element i deres program. Personkretsen som omfattes av en rett og/eller en plikt til å delta på opplæring i norsk og samfunnskunnskap, er langt større en den gruppen som omfattes av introduksjonslovens regler om å delta i introduksjonsprogram.

Figur 3.1. Resultater og resultatkrav introduksjonsordningen. 2011 og 2013*. Prosent

*Andel som var i arbeid/utdanning i 2011 blant de som avsluttet program i 2010. Andel som avsluttet program i 2013 og gikk direkte over i arbeid/utdanning. Kilde: SSB/NIR

Figur 3.2. Resultatutvikling introduksjonsordningen 2006-2013. Status 1 år etter avsluttet program, og status direkte etter avsluttet program

Kilde: SSB og NIR

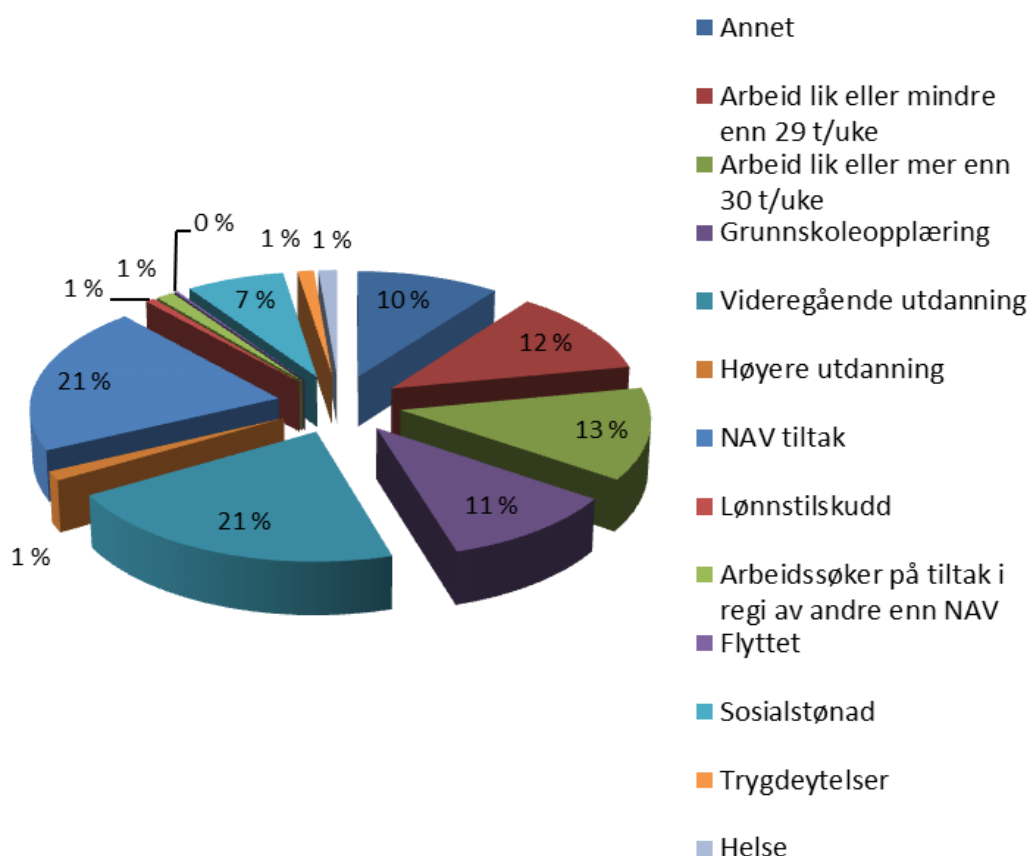
Andel av deltakerne i introduksjonsprogram som går over til arbeid eller utdanning *direkte* etter avsluttet program

Tall fra Nasjonalt introduksjonsregister viser for 2013 at 47 prosent av deltakerne gikk *direkte* over i arbeid eller utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram. Dette er det samme resultatet som i 2012. 39 prosent av kvinnene som deltok i 2013 gikk over til arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet program. Dette er en økning på 3 prosentpoeng fra i fjor, da resultatet var 36 prosent.

I 2013 avsluttet 2836 deltakere introduksjonsprogram. Avslutningsårsakene gjengis i figur under.

Figur 3.3. Avslutningsårsaker introduksjonsprogram. Direkte etter avsluttet program. 2013. Prosent

(N=2 836)

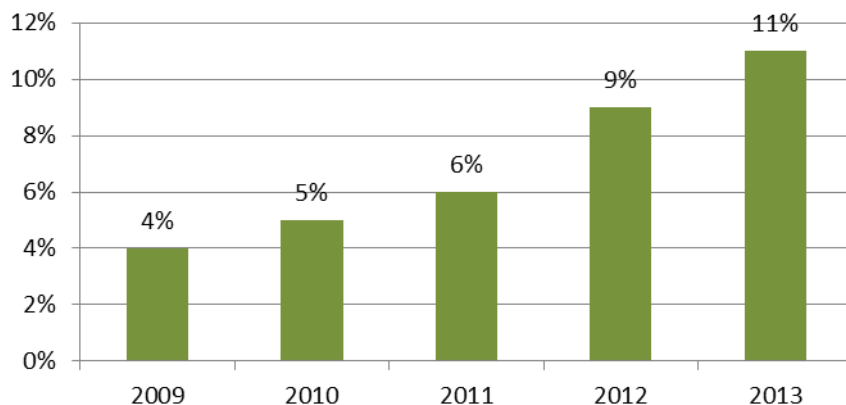
Kilde: NIR

Ser vi på hele gruppen som avsluttet program i 2013 var andel deltakere med overgang til tiltak i regi av NAV på samme nivå i 2013 som tidligere år.

Flere gikk over til grunnskole etter avsluttet introduksjonsprogram

Andelen deltakere som går over til grunnskoleopplæring etter avsluttet program er fortsatt stigende. I 2013 gikk 11 prosent av deltakerne over til grunnskoleopplæring.

Figur 3.4. Andel med overgang til grunnskole etter avsluttet program i perioden 2009-2013. Prosent

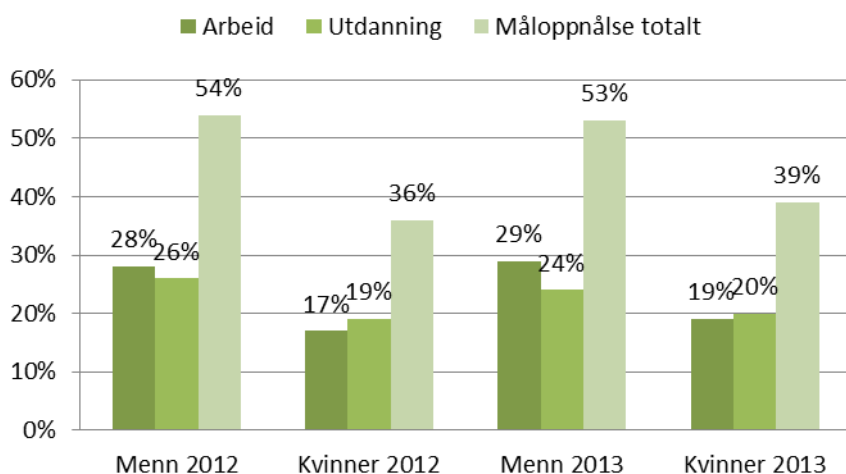

Kilde: NIR

Flere kvinner gikk direkte over i arbeid eller utdanning enn tidligere år

Resultatet for kvinners direkte overgang til arbeid eller utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram hadde en forsiktig forbedring i 2013 på +3 prosentpoeng sammenlignet med 2012. For menn var det en svak resultatnedgang med -1 prosentpoeng.

Figur 3.5. Resultater introduksjonsordningen i 2012 og 2013, fordelt på kjønn. Prosent

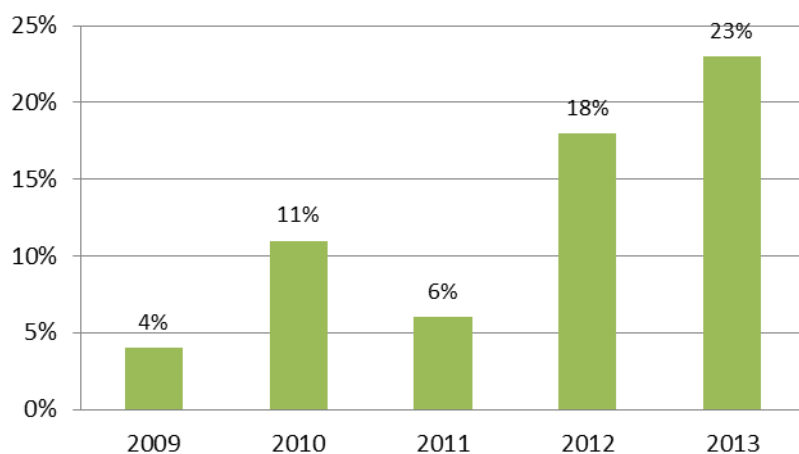
Kilde: NIR.

Det er forholdsvis store variasjoner i måloppnåelse mellom kjønnene og mellom de ulike landgruppene. Blant de største nasjonsgruppene, er fortsatt menn fra Afghanistan den gruppen som har best måloppnåelse, med 64 prosent direkte over i arbeid eller utdanning i 2013 (64 prosent i 2012). Kvinner fra Somalia, Afghanistan og Irak er blant de gruppene som har lavest direkte overgang til arbeid eller utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram. Mange av disse kvinnene mangler grunnskoleutdanning fra hjemlandet på grunn av krig eller andre forhold. Noen rekker ikke å bli ferdig med

grunnskoleopplæring i løpet av det toårige introduksjonsprogrammet, og trenger mer opplæring. Resultater for 2013 viser størst resultatforbedring for kvinner fra Afghanistan og Myanmar, med henholdsvis +10 prosentpoeng og +9 prosentpoeng, sammenlignet med 2012-resultatet.

I 2013 var det en økning i andel kvinner fra Somalia som gikk over til grunnskole etter endt program, mens andelen over til videregående utdanning er noe lavere. 23 prosent av kvinnene fra Somalia gikk over til grunnskole etter avsluttet program, en økning sammenlignet med tidligere år (se tabell under). Dette vurderes som positivt sett ut ifra at somaliske kvinner har et lavt utdanningsnivå ved oppstart av introduksjonsprogram.⁹ I tillegg gikk 14 prosent av kvinnene fra Somalia over til videregående utdanning etter avsluttet program i 2013. Dette er et noe lavere nivå enn de to foregående årene; 16 prosent i 2012 og 15 prosent i 2011.

Figur 3.6. Kvinner fra Somalia. Andel med overgang til grunnskoleopplæring etter avsluttet introduksjonsprogram i perioden 2009-2013. Prosent

Kilde: NIR

For kvinner fra Afghanistan er situasjonen en annen enn for kvinner fra Somalia. En lavere andel kvinner fra Afghanistan begynte på grunnskoleopplæring etter endt introduksjonsprogram enn 2012-nivået, mens en høyere andel har startet utdanning på videregående skole sammenlignet med 2012-nivået. I 2013 gikk 13 prosent av kvinnene fra Afghanistan over til grunnskole etter avsluttet program, sammenlignet med 17 prosent i 2012. I tillegg gikk 27 prosent over til videregående utdanning i 2013, en økning på 4 prosentpoeng sammenlignet med 2012.

Flere kvinner fra Irak gikk direkte over til arbeid eller utdanning i 2013 enn tidligere år, en økning fra 25 prosent i 2012 til 33 prosent i 2013. Likevel er resultatet i 2013 for lavt i forhold til målet om 55 prosent overgang. Utdanningsnivået for kvinner fra Irak som begynner i introduksjonsprogram antas å være høyere enn kvinner fra Somalia og Afghanistan. Anslag viser at det var like mange kvinner fra Irak som hadde høyere utdanning, som de som manglet grunnskole (26 prosent) (SSB). Dette innebærer at også mange av disse kvinnene vil kunne tjene på å velge utdanningsrettede kvalifiseringsløp i introduksjonsprogrammet. Data fra SSB viser at yrkesdeltakelsen for kvinner fra Irak øker med botiden.

⁹ Ved oppstart introduksjonsprogram har 60 prosent ingen utdanning / ikke fullført grunnskole, 20 prosent har fullført grunnskole og 20 prosent har fullført videregående/høyere utdanning. (SSB)

Andel som er i arbeid eller utdanning innen ett år etter avsluttet program

Statistisk sentralbyrås monitor for introduksjonsordningen følger deltakerne som har avsluttet eller avbrutt introduksjonsprogrammet, og ser hvilken tilknytning de har til arbeidsmarkedet eller utdanningssystemet i november året etter at de avsluttet programmet. Seneste publiserte tall¹⁰, for de som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2010, viser at i alt 54 prosent var i arbeid eller under utdanning i november 2011. Dette er den laveste andelen SSB har observert siden oppstarten av programmet. Monitorene for 2010, 2009 og 2008 viste andeler på hhv. 55, 57 og 63 prosent. (Se figur 3.2.)

Resultatene fra monitor for introduksjonsordningen var forventet, ettersom dette omhandler de deltakerne som avsluttet programmet i 2010 – og som IMDI da så at hadde den svakeste måloppnåelsen i direkte overgang siden opprettelsen av introduksjonsordningen; 42 prosent gikk direkte over i arbeid eller utdanning. At disse deltakerne hadde lavere inntreden på arbeidsmarkedet/i utdanning også ett år etter avsluttet program er derfor som ventet.

At færre går over til arbeid eller utdanning skyldes i hovedsak en nedgang blant kvinnene, der 42 prosent av kvinnene som avsluttet program i 2010 var sysselsatte eller under utdanning i november året etter. Monitorene for 2010 og 2009 viste andeler på hhv. 46 og 48 prosent.

Vurdering av måloppnåelse

SSBs monitor viser en negativ utvikling når man ser på deltakerne ett år etter avsluttet program. Resultat for deltakere som avsluttet program i 2011, og deres status per november 2012, publiseres først i mars 2014. Trolig vil ikke resultatkravet på 70 prosent overgang til arbeid eller utdanning nås for disse deltakerne. På bakgrunn av resultatet for deltakere som avsluttet program i 2011, sammenholdt med ledighetsnivå i 2011 og 2012, kan vi anta at måloppnåelsen for denne kohorten vil ligge litt i underkant av 60 prosent. Det er ikke utviklingstrekk som tilsier at andelen kvinner i arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet program vil øke i særlig grad.

Ser vi imidlertid på resultater direkte etter avsluttet program, er det i perioden 2009-2012 en positiv utvikling. Årsresultat 2013, direkte etter avsluttet program, ble det samme som i 2012. Resultatet ligger likevel 8 prosentpoeng lavere enn kravet.

Kvinner hadde en forbedret resultatoppnåelse med 3 prosentpoeng i 2013 sammenliknet med 2012. Likevel medførte dette ikke til en samlet økning i 2013. Dette har sammenheng med at menn som avsluttet program i 2013 hadde 1 prosentpoeng lavere måloppnåelse enn året før. Menn utgjorde i 2013 58 prosent av de som avsluttet program (60 prosent i 2012), og kvinner utgjorde 42 prosent.

IMDi er særlig oppmerksom på to forhold som kan påvirke resultatoppnåelsen for overgang til arbeid eller utdanning etter gjennomført introduksjonsprogram i negativ

---

¹⁰ SSBs monitor for introduksjonsprogrammet for 2012, publisert i 2013

retning. Det ene er redusert antall studieplasser i videregående skoler for deltakere som avsluttet introduksjonsprogram¹¹, og det andre er høyere arbeidsledighet.

I 2013 har ingen av disse forholdene hatt påvirkning på resultatoppnåelsen for introduksjonsprogrammet, da hverken ledighetsnivået, eller elevkapasitet for utdanning ser ut til å være vesentlig endret.

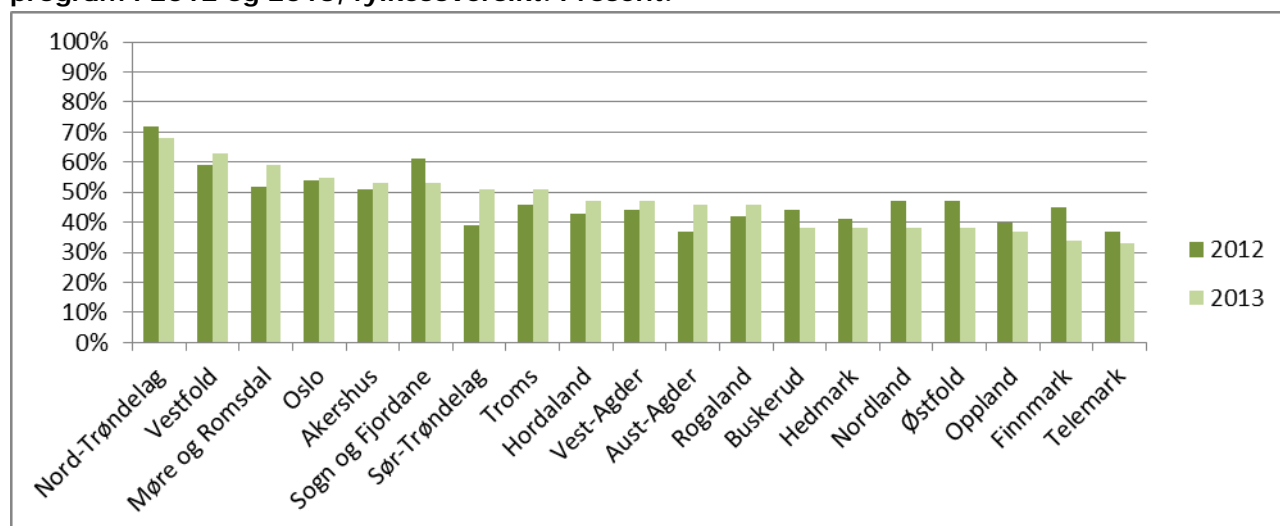
Andel deltakere med overgang til utdanning er på samme nivå i 2013 som i 2012, dette gjelder både overgang til videregående utdanning og høyere utdanning.

Ledighetsnivået blant innvandrere hadde kun en svak økning fra 2012 til 2013¹². Tall fra SSB viser at den registrerte arbeidsledigheten blant bosatte innvandrere i Norge gikk opp fra 6,5 prosent i august 2012 til 6,9 prosent i august 2013. Menn og kvinner blant innvandrere hadde samme økning i ledigheten (0,4 prosentpoeng). Innvandrere i den afrikanske gruppen har fortsatt høyest ledighet, med 14,1 prosent. Deretter kommer innvandrere fra Asia, med 8,8 prosent.

I august 2013 hadde Østfold og Telemark høyest registrert ledighet blant innvandrere, med henholdsvis 10,8 og 10,0 prosent av arbeidsstyrken i 3. kvartal 2013. Disse to fylkene skårer forholdsvis svakt på resultater for introduksjonsordningen i 2013. Det laveste nivået av ledige finner vi i Rogaland og Troms, hvor henholdsvis 4,9 og 5,0 prosent av innvandrerne var arbeidsledige.

For 2013 vil man kunne lese at ledighetstall for innvandrere pr. fylke kan samsvare noe med resultater for introduksjonsordningen pr. fylke, dvs. at fylker med høy arbeidsledighet blant innvandrere ikke har gode introresultater.

Figur 3.7. Andel med overgang til arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet program i 2012 og 2013, fylkesoversikt. Prosent.

Kilde: NIR

¹¹ Dette var særlig aktuelt for personer som har gjennomført videregående skole fra hjemlandet, og som ikke har rettigheter til opptak til videregående utdanning i Norge, men som heller ikke oppfyller krav til studiekompetanse med mulighet til opptak til høyere utdanning.

¹² Ledighetstall pr. nov. 2013 foreligger ikke ennå

Det er stor variasjon mellom kommunenes resultatoppgåelse. For å bedre resultatene arbeider IMDi systematisk for at kommunene styrker introduksjonsordningen lokalt og retter kvalifiseringsarbeidet inn mot lokalt arbeidskraftsbehov. IMDi ser at kommuner som arbeider systematisk og langsiktig med ordningen oppnår bedre resultater. De som lykkes kjennetegnes gjerne av at de har god forankring av ordningen i politisk og administrativ ledelse, og har god kvalitet på tilbudet, som er i tråd med loven. Den nye ordningen med kommunale utviklingsmidler har gitt IMDi en mulighet til å styrke dette arbeidet.

Ordnningen med kommunale utviklingsmidler (KUM) som startet opp i 2013, gir strategisk viktige kommuner mulighet til et systematisk og langsiktig utviklingsarbeid for å bedre kvalifiseringsresultatene. KUM-prosjektene skal gi økt tverretattlig samarbeid, styrket lederforankring, økt fokus på innholdet i norskundervisningen, bedre samarbeid mellom voksenopplæring og lokalt næringsliv, og styrket systematisk metodisk arbeid for deltakere med mangelfulle grunnleggende kvalifikasjoner. Både administrativ og politisk ledelse i kommunene viser en økende interesse for å utvikle introduksjonsordningen. Det har ikke vært forventet at den nye tilskuddsordningen skulle bidra til bedret resultatoppgåelse allerede i oppstartsåret 2013. (Mer om KUM, se Delmål 2.)

Innføring av statlig tilsyn med ordningene i introduksjonsloven forventes også å legge grunnlag for bedre resultater i kommende år. Det er usikkert i hvilken grad tilsynet har hatt positiv innvirkning på resultatene i 2013.

Tiltak i 2013

IMDi har i 2013 hatt et høyt aktivitetsnivå for veiledning, resultatoppfølging og kunnskapsformidling til kommuner, med særlig oppfølging av partnerskapskommunene. Samtlige av IMDis regionkontor har lagt ned mye ressurser i veiledning og oppfølging av kommunene. Gjennom aktiv dialog med kommuneledelsen og fagansvarlige ønsker IMDi å bidra til bedre måloppgåelse for introduksjonsordningen.

IMDi har arrangert regionale integreringskonferanser, fagkonferanser og nettverkssamlinger i 2013, samt deltatt i møter med kommunene om utfordringer og tiltak. IMDi har også hatt samarbeidsmøter og felles samlinger med NAVs fylkeskontorer i 2013.

SSB gjennomførte i 2013 på oppdrag fra IMDi et FoU-prosjekt som analyserer resultater for introduksjonsordningen på kommunenivå, vektet etter ulike kjennetegn ved kommunen. Prosjektet har gitt ny kunnskap om hvilke elementer ved kommunene som påvirker resultatene.

IMDi publiserer kontinuerlig fagstoff på nettet, og informasjon om introduksjonsordningen er en av de best besøkte sidene på imdi.no. E-læringsprogram om introduksjonsloven er i drift. Målgruppen for e-læringen er ansatte i kommunene som arbeider med introduksjonsprogrammet samt ansatte i IMDi. Modulene følges opp for utvikling i 2014.

IMDi veileder kommuner ut fra vår kunnskap om hvilke forhold som øker sjansene for gode resultater. I 2013 har følgende temaer knyttet til introduksjonsordningen vært sentrale i kontakt med kommunene:

- Mål- og resultatstyring, herunder
  - forankring av kvalifiseringsarbeidet i kommunene

- analyser av resultater
  - gode internkontrollrutiner
- Samarbeid mellom NAV, kommunens flyktningtjeneste og voksenopplæring
  - for tettere involvering av NAV for kvalifisering og formidling tilpasset arbeidskraftsbehovet i kommunen
  - om yrkesrettede tiltak i introduksjonsprogrammet og arbeidsmarkedskurs i introduksjonsprogrammet
  - for overgang til videregående utdanning etter endt introduksjonsprogram og samarbeid med fylkeskommuner om studieplasser
- Arbeidsretting av introduksjonsprogrammet, herunder
  - norskopplæring i kombinasjon av fagopplæring
  - strukturert og godt samarbeid med relevante lokale arbeidsgivere og næringsliv om språk- og arbeidspraksis og opplæring i bedrift
  - arbeidsrettet/bransjerettet norskopplæring
  - arbeidsrettede kvalifiseringstiltak og god oppfølging av deltakerne i arbeidspraksis
- Høy kvalitet på kvalifiseringstilbudet:
  - Ansattes kompetanse, særlig om hvilke tiltak som gir god effekt, og hvilke som ikke gjør det.
  - Kunnskap om hva som kan inngå i et arbeidsrettet program
  - Ha arbeidsrettede tiltak for deltakergrupper som har ingen eller liten utdanning.
  - Tiltak rettet mot kvinner
  - Igangsette språk- og arbeidspraksis tidlig i programperioden.
  - Kombinere norskopplæring i introduksjonsprogrammet med opplæring i grunnskole og/eller videregående skole/fag fra videregående skole.
  - Sammenheng mellom helse/psykisk helse og kvalifisering
- Program i henhold til lov og retningslinjer
  - Heldags- og helårsprogram (tilsynsystema i 2013)
  - Forvaltningsrettslige regler rundt saksbehandlingen
  - Etterlevelse av permisjonsreglene
- Sammenhengen mellom Introduksjonsprogrammet og IMDis tilskuddsordninger som Kommunale utviklingsmidler og Jobbsjansen

Arbeidsgruppe om bruk av grunnskole og videregående opplæring i introduksjonsprogram

IMDi fikk i 2013 i oppdrag å lede en arbeidsgruppe som skal utrede hvordan man bedre kan kombinere introduksjonsprogram med grunnskole og videregående opplæring, samt utrede overganger til kvalifiseringsprogrammet. Fafo ble i denne forbindelse tildelt et oppdrag om å gi et oversiktsbilde over nå-situasjonen, denne skal ferdigstilles i mars 2014, og skal danne et viktig bidrag inn i diskusjonene i arbeidsgruppen. Målet er at det i løpet av høsten 2014 skal foreligge en ferdig rapport fra arbeidet og en veileder til bruk i kommunene.

Statlig tilsyn med ordningene i introduksjonsloven

Staten ved fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven. Tilsynstemaer fastsettes for tre år av gangen. I perioden 2013-2015 er tilsynstemaene hvorvidt introduksjonsprogrammet er helårlig og på fulltid.

IMDi vil innhente fylkesmennenes rapporter for 2013 og komme med en oppsummering til BLD av tilsynene som er gjennomført i 2013¹³. På denne bakgrunn vil direktoratet komme med tilrådninger om eventuelle behov for endringer i regelverket og /eller presiseringer i rundskriv til introduksjonsloven.

IMDi arrangerte en fellessamling for fylkesmennene 26.2.2013 hvor temaet var foreløpig tilsynsinstruks med videre utarbeidet av Fylkesmannen i Vestfold. Direktoratet har invitert til en ny samling 18.3.2014 hvor temaet er erfaringsutveksling av tilsynet så langt og forslag til tilsynstemaer fra og med 2016.

---

¹³ Fylkesmennene har frist for rapportering til FAD i slutten av februar. En oppsummering av tilsynene vil da komme fra IMDi snarest mulig etter at fylkesmannen har rapportert til FAD. Her vil også IMDi rapportere på klager i henhold til introduksjonsloven (statistikk).

Delmål 4 Kjennskap til og oppslutning om norske lover og grunnleggende rettigheter og plikter

Styringsparametere og resultater

Andel av personer som inviteres til statsborgerseremoni og som deltar

Resultatkravet er at andelen som deltar i seremoniene skal øke.

Resultat: Blant de som ble invitert til statsborgerseremonier i 2013, deltok 23,9 prosent. Dette er en økning med 1,3 prosentpoeng sammenliknet med 2012.

Førstelinjen i barnevernet, politiet, skolene og utenriksstasjonene skal ha kunnskap om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, samt kjennskap til Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse og andre relevante instanser

Resultatkravet er at denne kunnskapen skal øke.

Resultat: Kunnskapen om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse blant ansatte i førstelinjen er blitt styrket i 2013, som følge av samhandling og oppfølging av enkeltsaker både i Norge og i utlandet, og som resultat av foredrag og andre opplæringstiltak knyttet til seminarer, møter i regionale kompetansenettverk o.l.

Aktuelle ungdomsgrupper og innvandremiljøer skal ha kunnskap om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, samt ha kjennskap til relevante instanser

Resultatkravet er at denne kunnskapen skal øke.

Resultat: Ungdom og foreldre får økt bevissthet og kunnskap om tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige frihetsbegrensinger gjennom individuelle samtaler med minoritets- og integreringsrådgivere, gjennom samtalegrupper, gjennom undervisning i skolen og ulike arrangementer i regi av frivillige organisasjoner.

Ny i Norge med informasjon til arbeidsinnvandrere om rettigheter og plikter skal oppdateres årlig

Resultatkravet er at nettversjonen er oppdatert innen 30. september 2013.

Resultat: Nettversjonen av Ny i Norge på norsk, engelsk, polsk, tysk og litauisk ble oppdatert innen fristen.

Statsborgerseremonier

Fylkesmennene har i 2013 arrangert 27 statsborgerseremonier. 11 297 nye statsborgere ble invitert og 2 701 deltok i seremoniene. Det gir en deltakerandel på 23,9 prosent, som er en økning på 1,3 prosentpoeng fra 2012. Seks fylker har deltakerandel på mer enn 30 prosent.

Tiltak og aktiviteter i 2013

IMDi har deltatt som observatør på 21 av 27 seremonier. Regionkontorene har hatt møter eller telefonkontakt med fylkesmennene der informasjonstiltak eller andre tiltak for å øke deltakerandelen har vært tema.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus hadde stor nedgang i deltakerandel i fra 2011 til 2012 og ble fulgt opp spesielt fra IMDi i 2013. Fylkesmannen har i 2013 utvidet antall seremonier til tre og invitert alle nye statsborgere i Oslo og Akershus til seremoni i Oslo rådhus. Dette kan ha gitt bedre mulighet for deltakelse og kan være en medvirkende årsak til at deltakerandelen har økt fra 16,3 prosent i 2012 til 21,5 prosent i 2013.

Arbeid mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger på unges frihet

Kompetanseheving og styrket forebyggende innsats og samhandling

I handlingsplanperioden skal den forebyggende innsatsen rettet mot barn, unge og foreldre styrkes. Kompetanseheving og samordning av det offentlige tjenestetilbudet skal gi god offentlig hjelp til de som trenger det.

I 2013 har minoritetsrådgivere, integreringsrådgivere og Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse fortsatt arbeidet med kompetanseheving av ansatte i skoler, utenriktjenesten og hjelpeapparatet for øvrig.

IMDi mener det er spesielt viktig i handlingsplanperioden å se de ulike tiltakene i sammenheng – minoritetsrådgiver/integreringsrådgiver/Kompetanseteamet/regionale koordinatorene – for å oppnå økt kunnskap om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i førstelinjen i barnevernet, politiet, skolene og utenriksstasjonene. Sammen utgjør disse tiltakene et hele som ivaretar arbeidet på dette feltet.

Minoritetsrådgiverne

IMDi ser det som spesielt viktig, for å lykkes med forankring av arbeidet, å knytte minoritetsrådgiverne (MR) tettere opp mot den enkelte skole. Det er derfor inngått samarbeidsavtaler med skoleeierne hvor den daglige oppfølging av MR er lagt til rektorene.

MR håndterte totalt 222 nye saker i 2013, 109 saker i 1. halvår og 113 i 2. halvår. Dette er en stor reduksjon sammenlignet med 390 saker i 2012. Dette tror vi er fordi at flere minoritetsrådgivere nå dekker ungdomsskoler hvor arbeidet først og fremst er forebyggende, med fokus på bevisstgjøring og holdningsendring hos både foreldre og elever. Nedgangen i antall saker viser seg særlig i kategoriene frykt for tvangsekteskap og ekstrem kontroll. Antall saker som gjelder vold og trusler ligger på samme nivå som tidligere år.

Tabell 4.1 Antall saker behandlet av minoritetsrådgivere. 2008-2013

Kategori	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total
Gjennomført tvangsekteskap (TVE)	12	15	12	9	6	9	63 (4 %)
Frykt for TVE	53	102	71	88	78	29	421 (25 %)
Etterlatt i utland	-	15	10	15	18	12	70 (4 %)
Frykt for etterlatt i utland	-	30	28	18	23	10	109 (6 %)
Vold/trusler	-	63	63	67	76	77	346 (20 %)
Ekstrem kontroll	-	117	110	91	173	79	570 (34 %)
Gjennomført kjønnslemlestelse (KLL)	-	0	2	5	5	1	13 (1 %)
Frykt for KLL	-	2	1	4	9	4	20 (1 %)
Gjennomført TVE og KLL					0	0	0 (0 %)
Frykt for TVE og KLL					2	1	3 (0 %)
Annet*	85	-	-	-	-		85 (5 %)
Total	150	344	297	297	390	222	1700

* Prosjektet startet i juni 2008, og tall gjelder perioden juni-desember 2008. Andre kategorier ble brukt.

Sakene er sammensatte og krever som oftest samarbeid med andre deler av hjelpeapparatet. Læring skjer i den forbindelse.

Minoritetsrådgiverne har tett samarbeid med hjelpeapparatet i sin bydel/kommune/fylkeskommune og sørger for kompetanseheving gjennom dette samarbeidet. I tillegg får skolene der minoritetsrådgiverne er utplassert god kjennskap til tematikken gjennom deres tilstedeværelse, men også gjennom kompetansehevingstiltak for skolens ansatte. Minoritetsrådgivernes nærvær på skolene har også en god forebyggende effekt ettersom de også fanger opp ungdom på et tidlig stadium og kan forhindre at det utvikler seg til en alvorlig sak. Dette gjøres bl.a. gjennom jente/gutte-grupper som styrker ungdommen slik at de selv er i stand til å ta opp de vanskelige temaene med foreldrene sine. Samarbeidet mellom minoritetsrådgiverne og integreringsrådgiverne om enkeltsaker har også økt i 2013, noe som er viktig for å bistå enkeltungdommer der hjelpeapparatet ikke har greid å forhindre en utreise.

Skole/hjem-prosjektene som drives ved et økende antall skoler med MR, er viktig for det forebyggende arbeidet. Metoden bidrar til økt gjensidig utveksling av informasjon og kunnskap, som tjener alle parter, både foreldre, elever og skole. Dette har også medført at foreldre selv har tatt opp tema som tvang og press i egne miljø. Hyppigere og varierte former for kontakt med foreldrene har vist seg å senke terskelen for at foreldre deltar på ulike dialogmøter i regi av skolen, der temaer knyttet til tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet også settes på dagsorden.

Bruk av ressursheftet "Retten til egne valg" i undervisningen, er fortsatt en prioritert oppgave for minoritetsrådgiverne, som nå også veileder lærere om hvordan bruke dette undervisningsopplegget.

Integreringsrådgiverne

Alle integreringsrådgiverne (IR) er nå spesialutsendinger og ansatt i Utenriksdepartementet. Gjennom sitt arbeid ved utenriksstasjonene bidrar de til økt bevissthet om problematikken og til kompetanseheving av stasjonens ansatte, slik at evnen til å avdekke saker og bistå utsatte er styrket.

Totalt 597 saker ble rapportert av integreringsrådgivere i perioden juni 2008-31. desember 2013. Med totalt 124 nye saker til integreringsrådgivere i 2013 ligger antall saker på samme nivå som i 2011 og 2012. Dette tyder på at ordningen er godt etablert og når utsatte.

Tabell 4.2 Antall saker behandlet av integreringsrådgivere. 2008-2013

Kategori	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total
Gjennomført tvangsekteskap (TVE)	2	10	11	17	14	8	62 (10 %)
Frykt for TVE	10	27	21	21	34	37	150 (25 %)
Etterlatt i utland	-	24	38	48	74	25	209 (35 %)
Frykt for etterlatt i utland	-	14	1	17	14	3	49 (8 %)
Vold/trusler	-	7	4	14	12	18	55 (9 %)
Ekstrem kontroll	-	5	0	0	5	1	11 (2 %)
Gjennomført kjønnslemlestelse (KLL)	-	0	0	0	0	0	0 (0 %)
Frykt for kjønnslemlestelse	-	7	1	4	6	1	19 (3 %)
Gjennomført TVE og KLL	-	-	-	-	0	0	0 (0 %)
Frykt for TVE og KLL	-	-	-	-	0	0	0 (0 %)
Andre familierelaterte saker*	-	-	-	-	-	31	31 (5 %)
Annet**	11						11 (2 %)
Total	23	94	76	121	159	124	597

* Denne kategorien ble innført i 2013, for å fange opp bredden i saker som tilflyter IR.

** Prosjektet startet i juni 2008, og et begrenset utvalg av kategorier ble brukt i perioden juni-desember 2008.

Fra 2013 har vi styrket fokuset på integreringsrådgivernes arbeid med å styrke hjelpeapparatets kompetanse i Norge. I løpet av de tre ukene som IR har tjenestegjort i Norge i 2013 har de hatt møter med representanter for aktuelle samarbeidspartnere, Kompetanseteamet, minoritetsrådgivere, regionale koordinatorene og enkelte steder også andre ansatte på regionkontorene. Samarbeid med regionale koordinatorene og regionale kompetansenettverk bidrar til at førstelinjen over hele landet får kjennskap til integreringsrådgiverordningen og deres erfaringer.

Integreringsrådgiverne har sammen med Kompetanseteamet holdt foredrag på regionale konferanser for norske utenriksstasjoner og slik bidratt til kompetanseheving i utenrikstjenesten.

I saker som starter i utlandet der integreringsrådgiverne har en rolle, skjer det en kompetanseheving i samhandlingen og samarbeidet med det kommunale hjelpeapparatet i Norge. Andelen saker som kom til IR fra hjelpeapparatet i Norge viser en forsiktig økning i 2013 sammenliknet med tidligere år, hvilket tyder på en positiv utvikling der ordningen med IR gradvis blir mere kjent og mere brukt. Ansatte i hjelpeapparatet som følger opp ungdom i Norge har ofte stor nytte av å rådføre seg med IR, både for å få kunnskap om lover, tradisjoner og skikker i området som den utsattes familie kommer fra, og for å gi et helhetlig tilbud til unge mennesker som reiser til utlandet, og som kan stå i fare for å bli utsatt for tvangsekteskap, kjønnslemlestelse eller alvorlig frihetsberøvelse.

Det er i 2013 utarbeidet en rapport om integreringsrådgivernes arbeid - "På tvers av landegrensener" - som gir et bilde av hva slags saker de involveres i, hvordan de håndteres og hvem de samarbeider med. Rapporten er viktig i læringsøyemed og er oversatt til engelsk og er tilgjengelig på IMDis nettsider. Både norsk og engelsk utgave er distribuert til aktuelle ambassader og andre samarbeidspartnere.

Kompetanseteamet

Kompetanseteamet (KT) har veiledet i nær 400 saker i 2013. Dette bidrar til kompetanseheving på saksbehandlernivå. I tillegg har KT holdt foredrag på nær 40 store regionale og nasjonale konferanser i Norge. Anslagsvis har KT gitt kompetanseheving i arbeidet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse og presentert teamet for anslagsvis mellom 4000-5000 fagpersoner fra førstelinjen. KT har også vært mye fremme i media i 2013 og dermed også bidratt til kunnskap om vårt arbeid i samfunnet.

I 2013 kom det 372 nye henvendelse til kompetanseteamet, som er på nivå med fjoråret – det er med andre ord fortsatt mange som søker råd og veiledning hos kompetanseteamet.

Tabell 4.3 Antall saker behandlet av kompetanseteamet. 2004-2013

Kategori	nov 2004– mai 2008	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total
Gjennomført tvangsekteskap (TVE)		50	46	73	44	85	85	383 (20 %)
Frykt for TVE		91	73	114	86	80	56	500 (26 %)
Etterlatt i utlandet		10*	17	36	47	34	29	163 (8 %)
Frykt for å bli etterlatt i utlandet		-	26	45	12	7	7	97 (5 %)
Trusler/vold		44	77	78	80	107	106	492 (26 %)
Ekstrem kontroll		18	19	10	7	9	17	80 (4 %)
Gjennomført kjønnslemlestelse (KLL)		-	1	1	0	5	1	8 (0 %)
Frykt for KLL		-	4	2	3	12	23	44 (2 %)
Gjennomført TVE og KLL		-	-	-	-	0	1	1 (0 %)
Frykt for TVE og KLL		-	-	-	-	0	3	3 (0 %)
Annet**	929***	35	13	19	15	21	44	1076 (38 %)
Totalt	929	248	276	378	294	360	372	2857

* Det ble ikke skilt mellom 'frykt for' og 'etterlatt' i utlandet i 2008.

**Kategorien 'annet' handler om proformaekteskap, bigami m.m.

*** Sakene ble ikke systematisert inn i kategorier før 2008.

Regionale koordinatorene

Det er ansatt regionale koordinatorene ved alle IMDis seks regionkontorer. Disse bidrar til å styrke, samordne og forankre den regionale og lokale innsatsen. Innsatsen skjer i samarbeid med relevante aktører på fylkesnivå og i det kommunale tjenesteapparatet, med andre direktorater som UDI og Bufdir, i samarbeid med kompetansmiljøer som RVTS og kompetanseteamet og med relevante frivillige organisasjoner.

De regionale koordinatorene er pådrivere for å etablere kompetansenettverk regionalt og lokalt. Det varierer fra region til region hvor langt dette arbeidet har kommet, men arbeidet med å etablere nettverk i henhold til handlingsplanen er i gang i alle seks regioner. Samarbeidspartnere som deltar i nettverkene varierer ut ifra om innsatsen har vært rettet mot fylkes- eller kommunalt nivå.

Opprettelsen av regionale koordinatorene har bidratt til at tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet også har blitt tatt opp som tema i møter med kommuner innenfor andre fagområder som IMDi har ansvar for. Den helhetlige tilnæringsmetoden er viktig for å øke bevisstheten rundt tematikken og bidrar til at utsatte får bedre hjelp og styrker målet om en likeverdig offentlig tjeneste.

Det har vært gjennomført flere kunnskapskonferanser i regionene i 2013, med ansatte i barnehager, grunnskoler og asylmottak som hovedmålgruppe.

Regionale koordinatorene mottok til sammen 27 henvendelser i 2013. Økningen i saker reflekterer at samtlige koordinatorene nå er på plass, og tyder på at ordningen er i ferd med å bli etablert i regionen.

Tabell 4.4 Antall saker behandlet av regionale koordinatorene. 2012-2013

Kategori	2012	2013	Total	Andel
Gjennomført tvangsekteskap (TVE)	2	5	7	20 %
Frykt for TVE	4	5	9	2 %
Etterlatt i utlandet	1	0	1	0 %
Frykt for å bli etterlatt i utlandet	0	0		28 %
Trusler/vold	6	7	13	13 %
Ekstrem kontroll	0	6	6	0 %
Gjennomført kjønnslemlestelse (KLL)	0	0	0	0 %
Frykt for KLL	1	4	5	0 %
Gjennomført TVE og KLL	0	0	0	11 %
Frykt for TVE og KLL	5	0	5	89 %
Total	19	27	46	15 %

Nordisk samarbeid

Det nordiske arbeidsseminaret som var planlagt i slutten av november 2012, ble i stedet gjennomført i februar 2013 med 22 deltakere fra Sverige, Danmark og Norge. Kunnskaps- og erfaringsutveksling mellom deltakerne viste bl.a. at vi i Norge er flinke på forebyggende arbeid i skolen, men har en del å lære av andre nordiske land når det gjelder oppfølging av ungdommer etter opphold i botilbud. Det er utarbeidet rapporter fra alle tre gruppene. Oppsummering fra arbeidsgruppene er oversendt BLD.

Styrket bevissthet og kunnskap blant ungdommer og i innvandremiljøer

Elever i skoler med minoritetsrådgivere får økt bevissthet og kunnskap om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse ved å delta i samtalegrupper og gjennom individuelle samtaler med minoritetsrådgiver. Ved behov blir elever henvist til andre deler av hjelpeapparatet for videre oppfølging, og får på denne måten kjennskap til de ulike tjenestene. Slik kunnskap får de også gjennom brosjyremateriell utarbeidet av IMDi og andre offentlige instanser og andre informasjonskilder, som ung.no med spørsmål-svar-tjeneste som kompetanseteamet betjener. Bruk av ressursheftet "Retten

til egne valg" i undervisningen, er fortsatt en prioritert oppgave for minoritetsrådgiverne. Tilbakemeldingene er gode.

Ved flere skoler med minoritetsrådgivere er det også i 2013 gjennomført møter for foreldre om ulike tema som barneoppdragelse, frihet og grenser når barn blir ungdom. Tilnærmingen har oftest vært skoleorientert: Forholdet foreldre-barn er viktig for læring og gode skolerresultater, noe som både foreldre og skole har som felles mål. Enkelte minoritetsrådgivere har hatt særskilte samtalegrupper for fedre.

I november 2013 ble det arrangert en nordisk ungdomskonferanse for minoritetsungdom som samlet over femti deltakere fra Norge, Sverige og Danmark. Tema som unge menn og tvangsekteskap, æresrelatert vold og kontroll, seksualitet og kjønn sto på dagsorden. Konferansen var også en anledning til å bli kjent med andre ungdommer, finne inspirasjon, knytte kontakter og bygge nettverk. En egen facebook-gruppe for deltakerne ivaretar et nærmest unisont ønske blant deltakerne om å ha kontakt også etter konferansen. Konferansen er evaluert og vurderes som svært vellykket

Organisasjonene som mottar støtte fra post 71, til sammen 35 organisasjoner, skal bidra til bevisstgjøring og kunnskap om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse blant ungdommer og i innvandrer miljøer. Av de 35 organisasjonene og prosjektene dreier 13 seg om tvangsekteskap, 7 omhandler kjønnslemlestelse og 15 omhandler både tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. De 23 prosjektene som er videreført fra 2012, er omtalt i «Erfaringsrapport - Støtte til frivillige organisasjoners forebyggende og holdningsskapende arbeid mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse».

Arbeidsinnvandring

IMDi har ansvar for publikasjonen Ny i Norge. Her sammenstilles opplysninger fra offentlige etater slik at arbeidsinnvandrere skal bli kjent med sine rettigheter og plikter i Norge.

Nettversjonen Ny i Norge ble oppdatert innen fristen. Den finnes nå i nettutgave på norsk, engelsk, polsk, tysk og litauisk. I løpet av 2013 ble det distribuert 57 000 eksemplarer av den oppdaterte papirversjonen (på norsk, engelsk og polsk). Det er spesielt bedrifter i oljesektoren og deres leverandører som bestiller store kvanta med bøker.

Tilbakemeldinger fra brukerne er svært gode. Dette tyder på at Ny i Norge fortsatt treffer informasjonsbehovet. Ny i Norge brukes nå ikke bare av primærmålgruppen arbeidsinnvandrere, men også av offentlige etater i deres tjenesteyting. Kommuner, voksenopplæringssentra, utdanningsinstitusjoner, bedrifter og frivillige organisasjoner bidrar til å distribuere Ny i Norge til arbeidsinnvandrere.

Det bor arbeidsinnvandrere i de fleste norske kommuner nå, og norske kommuner erfarer naturlig nok at de må innrette sin tjenesteyting også mot denne gruppen innbyggere. Dette medfører økt behov for å tilpasse tjenestene slik at de er treffsikre overfor en mer mangfoldig befolkning. Det oppleves større press på boligmarkedet (spesielt i de store byene) hvor nyankomne arbeidsinnvandrere konkurrerer med andre grupper på utleiemarkedet (flyktninger, studenter, nyetablerte). NAV melder flere

henvendelser knyttet til sine tjenester, som oftest gjelder det dagpenger og barnetrygd.

Flere distriktskommuner jobber nå aktivt for å beholde arbeidsinnvandrere som innbyggere. Kommunene setter i gang ulike typer tiltak for at kommunen som helhet skal oppleves som attraktiv å bo i for hele familien. Andre kommuner utreder konsekvenser av økt arbeidsinnvandring spesielt når det gjelder trygde- og velferdsordninger.

IMDi's kompetanse om denne gruppen er etterspurt i større grad enn før. IMDi inviteres til å bidra med kunnskap og kompetanse i flere lokale prosjekter som har fokus på integrering av arbeidsinnvandrere. Det kommer spørsmål fra arbeidsgivere om rekruttering av arbeidsinnvandrere, samt tiltak som kan iverksettes på arbeidsplassen (inkludering tilrettelegging, ledelse). Flere henvender seg også til IMDi for å få informasjon om rett og plikt til norskopplæring for denne gruppen.

Valg

IMDi har i sitt arbeid på dette området hatt som mål å bidra til:

- økt valgdeltakelse blant grupper med innvandrerbakgrunn som har særlig lav eller synkende valgdeltakelse (etter landbakgrunn, alder og botid)
- lett tilgjengelig informasjon om framgangsmåte ved valg for målgruppene
- formidling av relevant forsknings- og praksisbasert kunnskap til viktige samarbeidspartene

I IMDi's valgprosjekt er det gjennomført en rekke tiltak rettet mot utvalgte målgrupper i samarbeid med KRD, KIM, Stortinget, innvandrerorganisasjoner og andre frivillige organisasjoner, politiske partier og offentlige instanser.

SSBs valgundersøkelse fra stortingsvalget 2013 viser at det er en generell økning i valgdeltakelse på 1 prosentpoeng blant innvandrere med norsk statsborgerskap (fra 52 til 53 prosent). Undersøkelsen viser at målgruppene med afrikansk bakgrunn (særlig kvinner), de yngste stemmeberettigede og personer med vietnamesisk bakgrunn har hatt økning. Blant personer med bakgrunn fra Balkan er det fortsatt svært lav valgdeltakelse.

IMDi mener å ha nådd de utvalgte målgruppene gjennom samarbeid med de aktører som var relevante. IMDi's tiltak i valgprosjektet og i arbeidet med Stemmerettsjubileet har gitt mye omtale av og fokus på kvinners bruk av stemmeretten. Dette kan være et bidrag til økt i valgdeltakelse blant kvinner med innvandrerbakgrunn.

Delmål 5 Høyere sysselsetting blant innvandrere

Styringsparametere og resultater

Andel sysselsatte innvandrerkvinner

Resultatkravet er at andelen skal øke.

Resultat: Sysselsettingsandelen blant innvandrerkvinner sank svakt, fra 57,6 prosent i 2011, til 57,3 prosent i 2012. Sysselsettingsandelen blant innvandrere forble uendret på 62,8 prosent fra 4. kvartal 2011 til 4. kvartal 2012. Nedgangen gjelder kvinner med bakgrunn fra alle verdensregioner med unntak av kvinner fra Asia, der sysselsettingen steg med 0,3 prosentpoeng. Samtidig økte antallet sysselsatte kvinner med 9 800 personer fra 2011 til 2012. 44 prosent av økningen i antallet sysselsatte innvandrerkvinner gjaldt kvinner fra EU-land i Øst-Europa.

Andel deltakere i Jobbsjansen som går over i arbeid eller utdanning etter avsluttet program

Resultatkravet er 45 prosent.

Resultat: Måloppnåelse for deltaker foreligger ikke ennå.

Antall kommuner som har en ordning med å innkalle minst en kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn til intervju

Resultatkravet er 20 nye kommuner.

Resultat: I 2013 har til sammen 22 nye kommuner innført en ordning med å innkalle minst en kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn til intervju.

Andel etablerere med innvandrerbakgrunn

Resultatkravet er at andelen skal øke.

Resultat: 21 prosent av etablererne av personlig eide foretak i 2012 var innvandrere eller norskfødte av innvandrerforeldre. Dette er samme andel som for 2011.

Andel personer med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 2¹⁴ ansatt i staten og heleide statlige virksomheter

Resultatkravet er at andelen skal øke i sektorer og stillingskategorier der personer med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 2 er underrepresentert.

Resultat: Andelen ansatte med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 2 i staten var per 1.1.2013 4,8 prosent. Det er en oppgang på 0,3 prosentpoeng fra året før. I heleide statlige virksomheter var andelen ansatte med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 2 5,9 prosent per 1.1.2013, hvilket er det samme som året før.

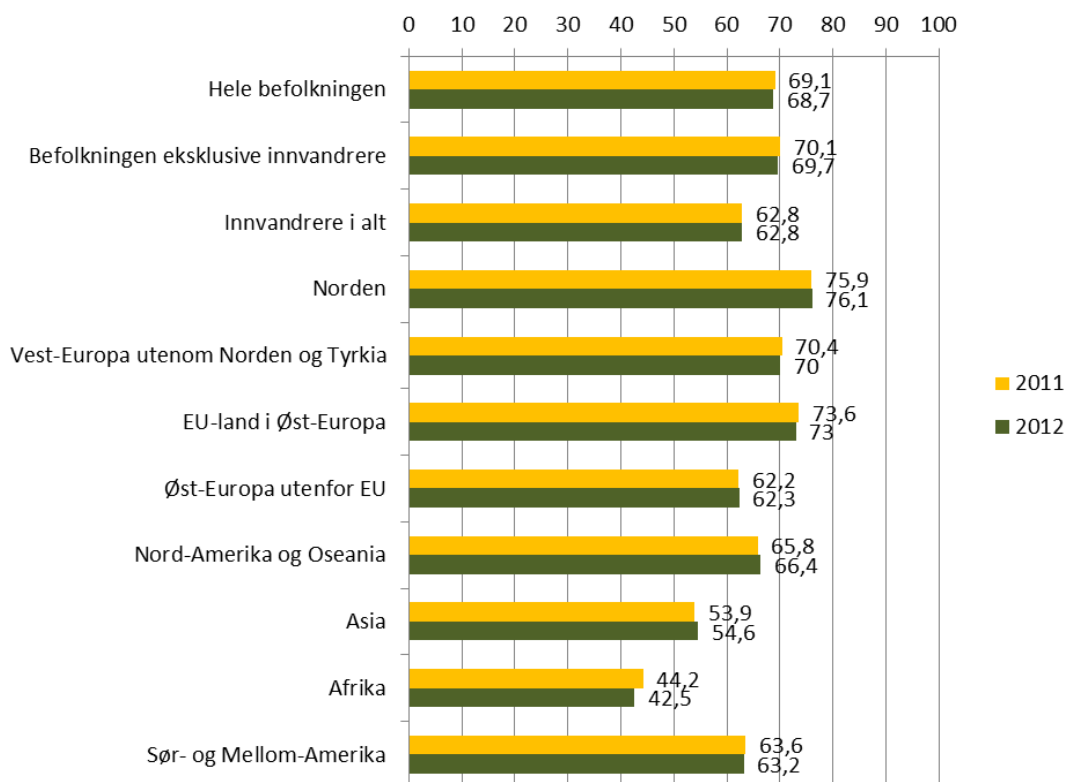
¹⁴ Landgruppe 2: Asia, Afrika, Oseania unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS, jf. SSBs definisjon.

Sysselsetting blant innvandrere

Det var totalt sett 334 000 sysselsatte innvandrere i Norge i 4. kvartal 2012, dette er 27 000 flere enn på samme tid året før. Innvandrere stod for nesten hele veksten i antall sysselsatte i Norge fra 4. kvartal 2011 til 4. kvartal 2012. Av den totale økningen i antall sysselsatte, stod innvandrere fra EU-land i Øst-Europa for om lag halvparten av veksten (over 13 500). Selv om antall sysselsatte innvandrere økte sterkt siste år, holdt likevel sysselsettingsprosenten for innvandrergruppene seg uendret på 62,8 (andelen sysselsatte innvandrere av bosatte innvandrere i alderen 15-74 år). I den øvrige befolkningen lå sysselsettingsprosenten på 69,7. Forskjellen i sysselsetting mellom innvandrere og resten av befolkningen er dermed 6,9 prosentpoeng. Hvis en ser på den mest yrkesaktive aldersgruppen (20-66 år), er forskjellen mellom innvandrere og befolkningen ellers ca. 11 prosentpoeng.¹⁵

Det er store forskjeller i sysselsettingen mellom grupper av innvandrere. Blant innvandrere fra EØS-området er tilgang på arbeid en svært viktig årsak til innvandringen, og sysselsettingsnivået for disse gruppene ligger godt over 70 prosent. I gruppene fra Asia og Afrika er sysselsettingen vesentlig lavere, og henholdsvis 54,6 og 42,5 prosent. Det er små endringer i sysselsetting for de ulike innvandrergruppene fra 2011 til 2012. Nivåforskjellene mellom de ulike innvandrergruppene har vært relativt stabile, uavhengig av konjunktorene på arbeidsmarkedet, og til tross for store økninger i noen grupper.¹⁶

Figur 2.1. Sysselsetting etter innvandrerbakgrunn og landbakgrunn (verdensregion). 4. kvartal 2011 og 2012. Prosent

Kilde: SSB

¹⁵ Registerbasert sysselsettingsstatistikk for innvandrere, 4. kvartal 2012, SSB.

¹⁶ Registerbasert sysselsettingsstatistikk for innvandrere, 4. kvartal 2012, SSB.

I NAVs bedriftsundersøkelse høsten 2013 fremkommer det at bedriftenes sysselsettingsforventninger er på linje med i fjor, mens mangelen på arbeidskraft har gått ned. NAVs prognoser for arbeidsmarkedet viser derimot en større økning av antall ledige enn antatt tidligere. Det er særlig for polakker og litauere at ledigheten har økt, noe som kan tyde på at en del blir arbeidsledige etter en tid i arbeid her. Siden vi fortsatt venter høy arbeidsinnvandring, kan det gjøre at ledigheten vil fortsette å øke for denne gruppen, men her er usikkerheten stor¹⁷.

Selv om det er store variasjoner, har innvandrere som gruppe betydelig lavere sysselsetting, og høyere arbeidsledighet, enn befolkningen for øvrig. Lav sysselsetting og høy ledighet blant innvandrere fra Afrika og Asia, er blant annet et utslag av at mange har kommet som flyktninger, og at en stor andel har kort botid i Norge. Innvandrere med bakgrunn fra Afrika har i mange år hatt det høyeste ledighetsnivået, uavhengig av konjunktorene på arbeidsmarkedet¹⁸. Botid har større betydning for sysselsettingsnivået blant de som kommer på grunn av flukt, enn for de som kommer av andre grunner, som for eksempel i forbindelse med arbeid.

Tiltak og aktiviteter i 2013

Regjeringen har igangsatt tiltak rettet mot innvandrere for å øke sysselsettingen. Tilskuddsordningene Jobbsjansen og kommunale utviklingsmidler har som felles mål å skape bedre integrering og økt sysselsetting for innvandrere, med særlig vekt på kvinner. For å bidra til økt sysselsetting gjennomfører IMDi tiltak innenfor kvalifisering og kunnskapsformidling, og gir råd og veiledning om mangfold i arbeidslivet, intervjuordningen og entreprenørskap. IMDi har etablert viktige læringsarenaer for erfaringsutveksling for kommuner og andre samarbeidspartnere knyttet til kvalifisering og sysselsetting slik som konferanser, nettverkssamlinger og arbeidsgrupper.

IMDi samarbeider med kommunene og andre sektormyndigheter som Vox og NAV om arbeidsretting av norskopplæringen og gode kvalifiseringsløp. Våren 2013 var oppfølging av kommunenes arbeid med kvinner som har liten eller ingen utdanning et viktig tema ved flere av IMDis regionkontor, noe som ble fulgt opp i møter og samlinger med kommunene. IMDi har også inngått et særlig samarbeid med utvalgte kommuner om tiltak og aktiviteter knyttet til å få økt sysselsetting blant innvandrere i kommunen.

Høsten 2013 har IMDi gjennomført flere større konferanser for kommunene og samarbeidspartnere om gode kvalifiseringsløp, arbeidsretting av norskopplæringen og viktigheten av godt samarbeid internt i kommunen for å lykkes med et målrettet kvalifiseringsløp, med sikte på økt sysselsetting. Nettstedet imdi.no er også et viktig kommunikasjonsverktøy for informasjon og kunnskapsformidling til kommunene.

Til tross for mange tiltak for å minske sysselsettingsgapet mellom innvanderbefolkningen og befolkningen for øvrig, kan vi per i dag ikke se resultater av innsatsen. IMDi antar allikevel at målrettede virkemidler som kommunale utviklingsmidler, Jobbsjansen og særskilt samarbeid med noen utvalgte kommuner, på sikt vil bidra til at sysselsettingsgapet minsker. Når det gjelder ytterligere omtale av IMDis kvalifiseringstiltak, viser vi til punktene om Jobbsjansen og entreprenørskap som er omtalt særskilt nedenfor. For omtale av norskopplæring og introduksjonsordningen, se under delmålene D2 og D3.

---

¹⁷ Arbeid og velferd, rapport høsten 2013, NAV.

¹⁸ Samfunnspeilet 5/2013

Innvandrerkvinner og arbeid

Sysselsettingsandelen blant innvandrerkvinner sank svakt, fra 57,6 prosent i 2011, til 57,3 prosent i 2012. Samtidig økte antallet sysselsatte innvandrerkvinner med 9 800 personer fra 2011 til 2012. Innvandrerkvinner fra EU-land i Øst-Europa stor for 44 prosent av veksten blant sysselsatte innvandrerkvinner.

Det er større avstand til sysselsettingsnivået i hele befolkningen blant innvandrerkvinner enn det er blant innvandrer menn. Per 4. kvartal 2012 var andelen sysselsatte kvinner i hele befolkningen 65,7 prosent, mens for innvandrerkvinner var andelen 57,3 prosent. Differansen er på 8,4 prosentpoeng. Tilsvarende andeler for menn er henholdsvis 71,6 og 67,8 prosent, med en differanse på 3,8 prosentpoeng. Sysselsettingsforskjellen mellom kvinner og menn er langt større blant innvandrere, enn i befolkningen ellers.

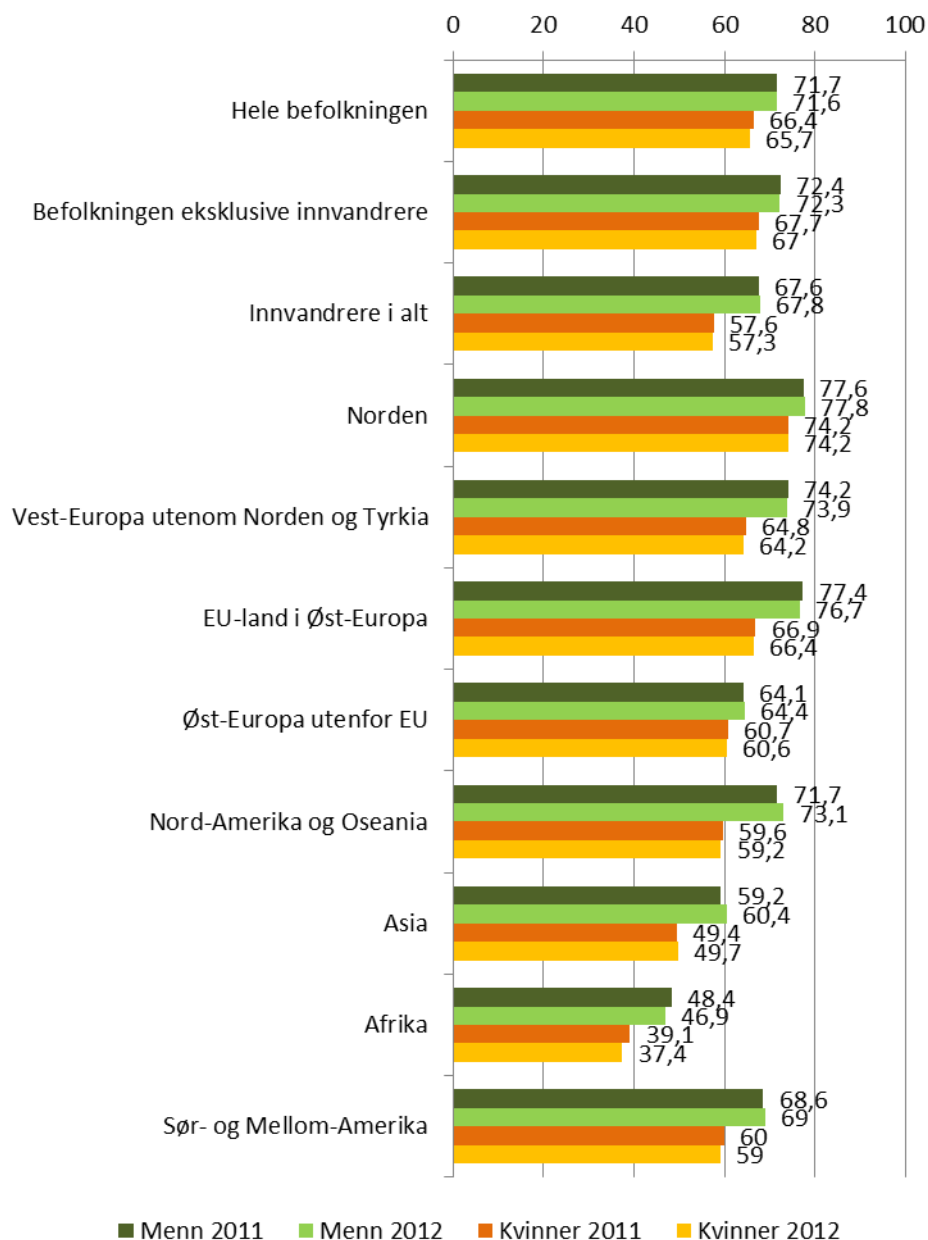
Det er særlig blant innvandrerkvinner fra enkelte opprinnelsesland at sysselsettingen er lav, og differansen i sysselsettingen mellom kvinner og menn i enkelte landgrupper er stor¹⁹.

Sysselsettingen blant innvandrere, spesielt fra Asia og Afrika, er vesentlig lavere enn i befolkningen ellers. Mange innvandrerkvinner opplever barrierer i møte med det norske arbeidslivets krav, som manglende nødvendig kompetanse og norskferdigheter, kombinert med store omsorgsoppgaver og helseutfordringer. Tiltak som Jobbsjansen, kommunale utviklingsmidler og Introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere kan bidra til å minske gapet i sysselsettingsnivå mellom innvandrere og befolkningen for øvrig. IMDi er pådriver overfor andre myndigheter og skal bidra til at andre statlige myndigheter oppnår sine mål. Arbeids- og velferdsdirektoratet og NAV er en viktig samarbeidspartner for IMDi knyttet til tiltak og oppfølging av arbeidsledige innvandrere. Videre er Vox en viktig samarbeidspartner for å se på innretningen av norskopplæring i kommunene.

---

¹⁹ Registerbasert sysselsettingsstatistikk for innvandrere, 4. kvartal 2012, SSB

Figur 2.2. Sysselsetting etter innvandrerbakgrunn, landbakgrunn (verdensregion) og kjønn. 2011 og 2012. Prosent

Kilde: SSB

Tiltak og aktiviteter i 2013

Alle IMDi regionkontor arbeider for å øke sysselsettingen blant innvandrerkvinner. Flere av prosjektene i tilskuddsordningene Jobbsjansen og Kommunale utviklingsmidler har tydelige kvinneprofiler og fungerer som gode verktøy inn i dette arbeidet. Gjennom disse ordningene opparbeider IMDi og kommunene som deltar verdifull erfaring og kompetanse i å rekruttere og kvalifisere yrkespassive innvandrerkvinner til videre utdanning og arbeid. Erfaringene viser at individuelt tilpassede og tilrettelagte kvalifiseringsløp med fokus på å komme tidlig ut i ordinært arbeidsliv kan bidra til å overvinne barrierer også blant hjemmeværende innvandrerkvinner, se ytterligere omtale under Jobbsjansen. I møter med kommunene opplever IMDi en stor interesse for rapporter og analyser som omhandler kvinners lave sysselsettingsgrad. Det er en økende forståelse for at målrettede tiltak må igangsettes tidlig for en stor andel av kvinnene – og at tjenesteapparatet må tilby langsiktige og helhetlige kvalifiseringsløp

for at målet om arbeid eller utdanning skal nås. Tverretattlig samarbeid internt i kommunen vektlegges, som mellom voksenopplæringen og NAV.

I 2013 gjennomførte IMDi flere regionale nettverkssamlinger/konferanser for formidling av relevant forskning, erfaringsutveksling og nettverksbygging.

Jobbsjansen

I 2013 ble forsøksordningen Ny sjanse, som har vart siden 2005, avviklet, og videreført/erstattet med en ny permanent tilskuddsordning, Jobbsjansen. Formålet med den nye ordningen er å øke sysselsettingen blant innvandrere som er uten tilknytning til arbeidslivet, og som ikke fanges opp av andre ordninger. Prioritert målgruppe er hjemmeværende kvinner.

I statsbudsjett for 2013 var det satt av 57 millioner kroner til disse ordningene. I 2013 har 43 kommuner/bydeler mottatt tilskudd til 53 Jobbsjansen-prosjekt. 22 av disse er videreførte/konverterte Ny sjanse-prosjekter, mens 31 er nye prosjekter. Hovedvekten av prosjektene rettet seg mot prioritert målgruppe hjemmeværende kvinner²⁰. 32 av prosjektene retter seg kun mot innvandrerkvinner, mens sju av prosjektene retter seg mot innvandrere generelt som står utenfor eksisterende ordninger. 13 av prosjektene retter seg mot ungdom, dette er i all hovedsak prosjekter som er en videreføring av Ny sjanse.

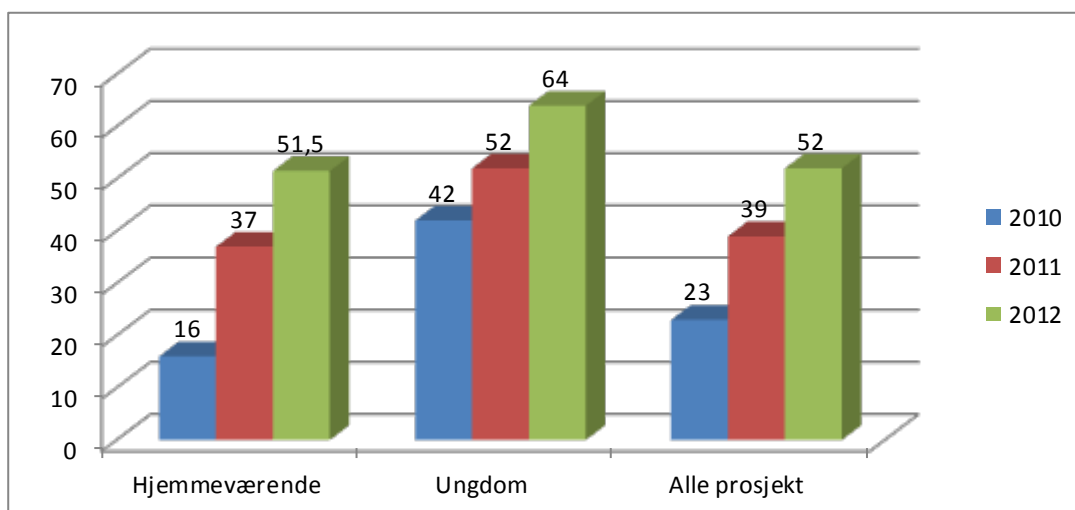
Mange av Jobbsjansesprosjektene benytter seg av kombinasjonsløp, der vil si at deltakerne både får tilbud om norskopplæring, kurs eller andre kvalifiseringstiltak, og tilbud om arbeidspraksis. Mange arbeider etter "place then train" modellen hvor tidlig utplassering i arbeidspraksis, med opplæring og tett oppfølging er en forutsetning. Avklaring, oppfølging og motivasjon trekkes også fram som viktige elementer i arbeidet. Prosjektene jobber aktivt med å få til et godt samarbeid mellom NAV-kontoret, kommunale, fylkeskommunale og statlige sektormyndigheter. Prosjektene mener at de viktigste suksesskriteriene for å få til et godt samarbeid mellom de ulike tjenester, er informasjon og kommunikasjon, tilgjengelighet og fleksibilitet og felles interesse i samarbeid og forståelse av mål. Prosjektene jobber aktivt med å ha en god forankring i ledelsen. Prosjektene fremhever i den forbindelse viktigheten av å synliggjøre det forebyggende og samfunnsøkonomiske aspektet og jevnlig informere om prosjektets framdrift og resultater til ledelsen.

Totalt 461 deltakere var i Ny sjanse-prosjekt i 2012, en økning fra 2011 hvor det var 403 deltakere. 177 deltakere avsluttet eller avbrøt Ny sjanse i løpet av 2012, de øvrige 284 fortsatte i Ny sjanse/Jobbsjansen i 2013. Resultatene og måloppnåelsen for deltakerne i 2013 foreligger ikke ennå.

---

²⁰ Jf. rundskriv 2013/10

Figur 2.3 Andel deltakere med overgang til arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet prosjekt i Ny sjanse/Jobbsjansen. 2010-2012. Prosent.

Som tabellen over viser har det vært en positiv utvikling med overgang til arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet prosjekt. Tabellen viser resultatutvikling for hjemmeværende kvinner og ungdom på grunn av at disse prosjektene har vært i drift lenge og er sammenlignbare. Tabellen viser en positiv utvikling med overgang til arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet program for disse målgruppene.

I 2012 er det kun tre av prosjektene som retter seg mot målgruppen kvinner på overgangsstønad, med til sammen 42 deltakere. Kun 21 deltakere i disse tre prosjektene avsluttet program i løpet av året, og fire av disse, dvs. 19 prosent, gikk over til arbeid eller utdanning. Resultatet for alle Jobbsjansen-prosjekter i 2012 ligger på 52 prosent.

Vurdering av måloppnåelse

IMDi vurderer måloppnåelsen i Ny sjanse i 2012 på 52 prosent som meget god. Dette er blant de høyeste resultatene i løpet av ordningen. Både kvinneprosjektene og ungdomsprosjektene har hatt positiv utvikling. Arbeidet med sysselsetting blant innvandrere blir styrket gjennom opprettelsen av Jobbsjansen. Jobbsjansen bygger videre på dokumentert kunnskap og erfaringer i løpet av forsøksperioden med Ny sjanse. Suksesskriteriene som prosjektene fremhever handler om tidlig plassering av deltakere/bruk av arbeidspraksis på ordinære arbeidsplasser, arbeidsrettet norskopplæring og tett oppfølging av en veileder.

Etableringen av ny tilskuddsordning midt i året, parallelt med avvikling av gammel ordning, gir en del utfordringer og det er derfor risiko knyttet til måloppnåelsen for Jobbsjansen i 2013, som per i dag ikke foreligger. De fleste prosjektene i Jobbsjansen startet opp midtveis i året, og mye av arbeidet i prosjektene handlet om rekruttering av deltakere, etablering av prosjekt og samarbeidsrutiner i kommunen. Videre står de fleste av deltakerne i Jobbsjansen langt fra arbeidslivet, og har behov for et langt og omfattende kvalifiseringsløp. Det gjelder spesielt den prioriterte målgruppen hjemmeværende kvinner. Det er rimelig å forvente at det kan ta tid før vi ser resultater av arbeidet som gjøres. IMDi erfarer også at det i enkelte regioner har vært vanskelig å få nye kommuner interessert i ordningen, på grunn av sen oppstart og korte frister.

Storbykommunene som Oslo, Bergen, Trondheim og Drammen har imidlertid søkt og mottatt tilskudd til Jobbsjansen.

Stadig flere kommuner og NAV-kontor har gitt uttrykk for at Jobbsjansen treffer godt kommunenes behov for kvalifiseringstiltak overfor denne målgruppen, som ikke faller inn under andre ordninger.

Tiltak og aktiviteter i 2013

Mye av grunnlaget for Jobbsjansen er lagt i forsøksordningen Ny sjanse, og det er behov for å gjøre kunnskap og erfaringer fra Ny sjanse lett tilgjengelig og anvendbar, spesielt overfor nye prosjektkommuner/-bydeler. IMDi arbeidet i 2013 for å styrke kompetansen om tilskuddsordningen Jobbsjansen, både internt i IMDi og eksternt til prosjektkommuner. Blant annet ble en oppstartspakke med nyttig materiell distribuert til nye prosjektkommuner for å bidra til rask og effektiv oppstart. IMDi arrangerte regionale nettverkssamlinger for alle prosjektkommuner for erfaringsutveksling og nettverksbygging. Som et tiltak i metodedokumentasjon i Jobbsjansen fikk Rambøll i oppdrag å dokumentere og analysere kunnskap og erfaringer fra samlingene. Rapporten fra Rambøll forventes å bli ferdigstilt i løpet av februar 2014. Nettstedet imdi.no/Jobbsjansen er et viktig kommunikasjonsverktøy for informasjon og kunnskapsformidling.

IMDi har tett oppfølging av prosjektkommunene for å sikre at prosjektene jobber i henhold til rundskrivet og fokusområder herunder resultatstyring, måloppnåelse, lederforankring. Oppfølgingen av Jobbsjansen fra IMDis side er også godt koordinert med oppfølging av kommuners arbeid med andre kvalifiseringstiltak blant annet introduksjonsordning, norskopplæring og IMDis tilskuddsordninger som Kommunale utviklingsmidler. Dette skal bidra til at kommuner har en samlet og integrert innsats på arbeid med kvalifisering og økt sysselsetting av innvandrere. IMDi har samarbeidet med andre sektormyndigheter herunder Arbeids- velferdsdirektoratet og Fylkesmann for å formidle kunnskap om Jobbsjansen og få Jobbsjansen bedre koordinert med andre tjenester eller ordninger.

IMDi ser at kommuner med prosjekt over tid og etablerte samarbeidsrutiner innad i kommunen, lykkes bedre med å rekruttere nye deltakere og få flere deltakere raskere ut i arbeid/utdanning. Flere Jobbsjansen-prosjekt har hatt sterk fokus på tidlig plassering av deltaker i ordinær virksomhet og samtidig gitt dem opplæring og kvalifisering. Mange av prosjektene har også opparbeidet mye kunnskap hvordan samarbeide, følge opp og tilrettelegging for arbeidsgiver i både offentlige og private virksomheter.

Intervjuordningen

I 2013 har til sammen 22 nye kommuner innført en ordning med å innkalle minst en kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn til intervju. Resultatkravet for 2013 er således nådd.

Arbeidet med å oppfordre flere kommuner til å innføre lignende intervjuordning inngår i IMDi's øvrige arbeid knyttet til utvalgte partnerskaps/samarbeidskommuner. IMDi har i 2013 gitt råd og veiledning til kommuner om implementering og oppfølging av intervjuordningen. IMDi har hatt dialog med KS sentralt om kartlegging av antall kommuner med intervjuordning totalt i Norge, samt drøfting av mulig samarbeid knyttet til å øke antall kommuner som innfører ordningen.

Etablerervirksomhet

21 prosent av etablererne av personlig eide foretak i 2012 var innvandrere eller norskfødte av innvandrerforeldre^[1]. Dette er samme nivå som for 2011. Vi ser likevel en tydelig tendens over tid der andelen etablerere med innvandrerbakgrunn øker. Andelen har økt kraftig fra 2002, da denne var under 11 prosent.

IMDi mener styrking av tilbud om etablereropplæring, tilpasset innvandrernes særlige behov, bidrar til en økende andel etablerere med innvandrerbakgrunn.

Tiltak og aktiviteter i 2013

Buskerud fylkeskommune

IMDi Indre Øst har i 2013 gitt økonomisk støtte til Buskerud fylkeskommune, som gjennom sitt eierskap i Norsk senter for flerkulturell verdiskapning (NSFV) videreutvikler tilbudet om individuell kursing og veiledning til innvandreretablerere. NSFV bistår også andre aktører i regionen med tilrettelegging av sine tjenester for målgruppen. NSFV har nå sju års erfaring som senter for etablererveiledning, og har et solid nettverk som omfatter høyskoler, forskningsinstitusjoner, NAV og NHO.

NSFV har i 2013 gjennomført flere kurs for etablerere i Drammensregionen, og har også brukere av tjenestene fra de omkringliggende fylker. NSFV har i 2013 hatt kurs for aktuelle kommuner i samarbeid med andre regioner i fylket.

Etablerersenter Grorud

IMDi Øst har i 2013 gitt økonomisk støtte til videreføring av prosjektet "Flerkulturelt etablerersenter Grorud" som ble opprettet i 2012. Prosjektet har et todelt mål: 1) prosjektet skal tilby opplæring og individuell veiledning /oppfølging til innvandreretablerere, og 2) prosjektet skal utvikles til et kunnskapscenter som kan bistå/samarbeide med andre aktører i regionen. I oppbyggingsfasen har Flerkulturelt etablerersenter Grorud jobbet med nettverksbygging og utvikling av faglige/metodologiske rammer for etablererfaglig innhold, samt struktur for praktisk gjennomføring. Prosjektet er godt forankret i bydelens ledelse.

Prosjektet har i 2013 gjennomført en pilot med 7 deltakere, og et fullskala opplegg med 21 deltakere. Flerkulturelt etablerersenter samarbeider tett med NAV (kommune/stat), samt alle fire bydeler i Groruddalen. Det er inngått en avtale med Næringsetaten i Oslo kommune, som har bidratt med faglig kompetanse og foredrag. Næringsetaten og

^[1] Tall for 2013 vil først bli publisert av SSB 15. november 2014

prosjektet henviser gjensidig deltakere til hverandres tilbud, slik at det totale tilbudet for blitt bredere og bedre tilpasset ulike målgrupper.

Flerkulturelt etablerersenter har gjennomført informasjonsmøter og temakvelder, samt oppstart av et forum (nettverkssamling) for aktører som arbeider med etablererveiledning i flerkulturell kontekst.

Ny tilskuddsordning for etablereropplæring

Som ett av tiltakene i den nye handlingsplanen "Vi trenger innvandrernes kompetanse" innføres fra 2014 ny tilskuddsordning for etablereropplæring for innvandrere. Dette kan på sikt både styrke og gi bedre geografisk spredning av etablereropplæringstilbudet til innvandrere. IMDi har bidratt i utformingen av rundskriv for den nye tilskuddsordningen.

Andre tiltak

Etablerervirksomhet og entreprenørskap blant innvandrere inngår i flere Jobbsjansesprosjekter, KUM-prosjekter og i aktiviteter i regi av Global Future.

Syssetting i staten og heleide statlige virksomheter

Andelen ansatte med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 2 i staten var per 1.1.2013 4,8 prosent. Det er en oppgang på 0,3 prosentpoeng fra året før. I heleide statlige virksomheter var andelen ansatte med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 2 5,9 prosent per 1.1.2013, hvilket er det samme som året før.

Vurdering av måloppnåelse

Selv om det ikke var noen økning i andel ansatte med innvandrerbakgrunn i heleide statlige virksomheter totalt sett i 2013, vurderer IMDi likevel at utviklingen går i riktig retning, Statistikk fra Statens sentrale tjenesteregister (SST) viser at det er store variasjoner mellom departementsområdene innen antall og andel ansatte med innvandrerbakgrunn og deres kjønn, alder og utdanningsbakgrunn. Og det er sektorer og stillingskategorier hvor dette ikke fungerer tilfredsstillende.

For å bidra med kompetanse og erfaringer når det gjelder mangfoldsledelse og rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn deltar IMDi i et statlig mangfoldsnettverk for Skatteetaten, Statens vegvesen, Politiet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Toll- og avgiftsdirektoratet og Forsvaret.

IMDi leder et HR-nettverk om mangfold for virksomhetene der fremmøte og deltakelse fra virksomhetene har økt i løpet av året. IMDi har også gitt særlig råd og veiledning til enkeltvirksomheter i 2013. IMDi vil følge opp virksomhetene gjennom dette nettverket med tanke på å øke innvandrerandelen.

Rapport om mangfold i heleide statlige virksomheter

IMDi har siden 2006 utarbeidet en årlig rapport om mangfoldsarbeidet i heleide statlige virksomheter. I 2013 var det ikke mulig å levere en slik rapport, da svarprosenten på undersøkelsen ble for lav. IMDi har i 2013 - sammen med virksomhetene - utarbeidet en ny spørreundersøkelse som skal dokumentere resultater knyttet til rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til virksomhetene og andre sentrale aspekter ved deres arbeid for økt mangfold.

IMDi startet høsten 2013 FoU-prosjektet *Skriftlig språkstøtte i arbeidslivet for innvandrere*. Prosjektet innebærer blant annet en behovsanalyse blant heleide statlige virksomheter. Rapport fra prosjektet vil foreligge våren 2014 og vil inngå i IMDi's rapport om mangfold i heleide statlige virksomheter for 2013.

Mangfoldsportalen

På Mangfoldsportalen formidles kunnskap, gode eksempler og verktøy innen temaene rekruttering, ledelse, HR og arbeidsmiljø. Det er arbeidslivets parter som eier portalen, og den driftes av IMDi. Det er 473 abonnenter på nyhetsbrev fra portalen. Det gikk ut 5 nyhetsbrev i 2013. Gjennomsnittlig daglige besøkende til portalen var i 2013 på 32. I 2012 var dette tallet 35. IMDi bruker kunnskapen som publiseres på Mangfoldsportalen i vår pådriverrolle for økt rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn overfor arbeidsgivere, partene i arbeidslivet, kommuner og sektormyndigheter. Kunnskap presenteres på konferanser, i foredragsvirksomhet, ulike HR-nettverk og på ulike samarbeidsmøter.

Delmål 6 Høy deltakelse i samfunnslivet blant innvandrere og deres barn

Styringsparameter og resultater

Bidrag fra lokale myndigheter og frivillige organisasjoner til økt samfunnsdeltakelse for personer med innvandrerbakgrunn

Resultatkrav 1: Gjennomførte samarbeidstiltak mellom frivillige organisasjoner og kommuner.

Resultat: Gjennom tilskuddsordningen "Frivillig virksomhet i lokalsamfunn" gis det tilskudd til drift av innvandrerorganisasjoner og tiltak/aktiviteter som bidrar til å skape møteplasser og aktiviteter i lokalsamfunn på tvers av ulike grupper i befolkningen. Tall fra 2013 er ennå ikke tilgjengelige. I 2012 ble midler fordelt på 693 aktiviteter og tiltak. 89 % av tiltakene ble gjennomført i samarbeid med to eller flere ulike aktører.

Resultatkrav 2: Økt andel tillitsvalgte, ansatte, frivillige og medlemmer med innvandrerbakgrunn i frivillige organisasjoner som IMDi har intensjonsavtaler med.

Resultat: De frivillige organisasjonene arbeider aktivt med å øke andelen med innvandrerbakgrunn i organisasjonene, men kategoriserer i utgangspunktet ikke tillitsvalgte, ansatte og medlemmer etter etnisk bakgrunn. Det generelle inntrykket er at det er krevende å rekruttere innvandrere, men at andelen øker gjennom bevisst arbeid i organisasjonene.

Samarbeidstiltak mellom frivillige organisasjoner og kommuner

Gjennom forskningsprogrammet "Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor", som pågikk fra 2008 til 2013, ble det vist at samarbeid mellom ulike grupper i samfunnet har en egenverdi i utvikling av tillit, tilhørighet og sosial kapital. Aktiviteter i lokalsamfunnet gir i følge forskningen mer tillit og følelse av fellesskap fordi flere gjør noe sammen. Imidlertid er de direkte integreringseffektene som skapes av sivilsamfunnet ikke enkle å måle. Spesielt ikke de effektene som handler om mellommenneskelige prosesser som tillit og fellesskap, som er avgjørende i et demokratisk samfunn. Det samme gjelder holdningslingsskapende arbeid.

Gjennom tilskuddsordningen "Frivillig virksomhet i lokalsamfunn", som forvaltes av IMDi og fylkeskommunene, gis det tilskudd til drift av innvandrerorganisasjoner og tiltak/aktiviteter som bidrar til å skape møteplasser og aktiviteter i lokalsamfunn på tvers av ulike grupper i befolkningen. Tiltakene skal være knyttet til integrering og inkludering av personer med innvandrerbakgrunn og skal bidra til å skape økt tillit til og økt tilhørighet i det norske samfunnet. Rapportering fra tilskuddsmottakere for 2013 vil ikke foreligge før i mars/april²¹. I 2012 ble det innvilget 10,45 mill. kroner til aktiviteter i tilskuddsordningen. Midlene ble i 2012 fordelt på 693 aktiviteter og tiltak, mens det i 2011 var 790 tiltak og aktiviteter som fikk tilskudd.

---

²¹Årsrapport for tilskuddsordningen 2012 ble oversendt BLD 04.06 2013. Helhetlig rapportering for post 71 for 2013 vil bli oversendt departementet innen 03.06 2014, jf. frist gitt i IMDi's tildelingsbrev for 2014.

88,5 prosent av tiltakene ble gjennomført i samarbeid med to eller flere ulike aktører. Kommuner og innvandrersorganisasjoner er de vanligste samarbeidspartnerne, mens samarbeid med andre frivillige organisasjoner forekommer nesten like ofte. Innvandrersorganisasjoner mottok 3,6 mill. kroner i aktivitets- og tiltaksstøtte, mens andre aktører mottok 6,8 mill. kroner.

Aktivitetene og tiltakene var i 2012 fordelt slik på aktører:

Tabell 6.1 Tiltak i tilskuddsordningen "Frivillig virksomhet i lokalsamfunn". Antall tilskuddsmottakere

	Total	Lokal innvandrersorganisasjon	Annen frivillig organisasjon	Offentlig aktør	Privatperson	Andre
2011	790	390	224	102	32	38
2012	675	282	269	97	23	4

De mest populære aktivitetene var kurs/opplæring og dans/drama/musikk. 128 aktiviteter var i 2012 rettet mot barn og unge, mens 102 aktiviteter var rettet mot kvinner.

Intensjonsavtaler mellom IMDi og frivillige organisasjoner

For å bidra til bedre integrering av personer med minoritetsbakgrunn og bidra til høy deltakelse i samfunnslivet, har IMDi inngått samarbeidsavtaler med seks frivillige organisasjoner:

- Frivillighet Norge
- Norges Fotballforbund
- Norsk Folkehjelp
- Norske Kvinners Sanitetsforening
- Redd Barna
- Røde Kors

Alle de seks organisasjonene er landsdekkende. Dette gjør det mulig å nå ut til et stort antall kommuner over hele landet med aktiviteter og tiltak som er egnet for integreringsformål. Formålene med avtalene er å:

- Bedre integrering av flyktninger og innvandrere
- Informere kommuner og flyktninger om lokale aktiviteter
- Informere minoritetsbefolkningen om frivillig sektor
- Fremme sosialt fellesskap og bidra til å utvikle demokratisk kompetanse
- Bidra til at flere med minoritetsbakgrunn blir medlemmer, tillitsvalgte og ansatte i frivillige organisasjoner
- Bidra til å fremme toleranse mellom ulike grupper i befolkningen og til å motvirke rasisme og diskriminering

De frivillige organisasjonene kategoriserer i utgangspunktet ikke tillitsvalgte, ansatte og medlemmer etter etnisk bakgrunn. Det vil av den grunn bare kunne gis et inntrykk av hvordan organisasjonene arbeider med rekruttering.

Røde Kors rapporterer at 13,5 prosent av de ansatte har innvandrerbakgrunn (per november 2012, SSB). Kun 0,6 prosent er norskfødte med innvandrereforeldre. For å få en oversikt over antall tillitsvalgte med innvandrerbakgrunn har Røde Kors også foretatt

en telling av personer med "utenlandskklingende navn" i utvalgte styre og råd (ikke lokalforeningsstyre). 6 av de 484 medlemmene (1,2 prosent) i disse styrene og rådene hadde utenlandskklingende navn.

Oslo og Bergen Røde Kors, har en tradisjon for å jobbe mer aktivt med mangfold i frivillighet og kartlegger aktive frivillige med innvandrerbakgrunn: I

Oslo har 15 prosent av frivillige innvandrerbakgrunn. (37 prosent på Stella kvinnesenter). I Bergen har 6 prosent av frivillige innvandrerbakgrunn.

Norsk Folkehjelp skriver i sin rapportering at deres "... påvirkningsarbeid for at inkludering skal starte tidligere, og at tilrettelegging for arbeid er en viktig del av dette, gir økt mangfold i egen organisasjon."

Frivillighet Norge har fått tilskudd til å holde workshops for å gjøre organisasjoner bedre rustet til å jobbe med inkludering av personer med innvandrerbakgrunn. De holdt 6 slike workshops i 2012, samt 2 foredrag. Frivillighet Norge har også fått tilskudd til å holde informasjonsmøter for å øke kunnskapen blant personer med innvandrerbakgrunn om hva frivillige organisasjoner i Norge gjør, hvordan de arbeider og hvordan man kan delta og bli medlem. 20 slike møter ble avholdt i 2012.

IMDi har inngått regionale samarbeidsavtaler mellom våre regionkontor og fylkeslag i Røde Kors, som en del av videreutviklingen av intensjonsavtalene. Formålet med disse avtalene, er blant annet i større grad å ha oversikt over lokal frivillig aktivitet, blant annet til bruk i interkommunale og kommunale møter og bidra til mer integrering gjennom sivilsamfunnet lokalt. Avtaler er inngått i 2013 med Røde Kors i Akershus, Vestfold, Aust- og Vest-Agder og Telemark.

Flere av de organisasjonene IMDi har avtale med melder om ulike problemer knyttet til rekruttering til aktiviteter. De viser til lange distanser og at det må minnes om aktivitetene fra gang til gang. De opplever også en utfordring å få de samme kvinnene til å komme over tid.

Andre organisasjoner melder om utfordringer knyttet til å finne interesserte samarbeidspartnere blant innvandrerorganisasjoner. Redd Barna skriver i sin årsrapport: "Redd Barna har prøvd å komme i kontakt med seks ulike minoritetsnettverk som vi anser som relevant for et samarbeid. Så langt har vi imidlertid bare lykket med å etablere et samarbeid med ett minoritetsnettverk i Groruddalen, LIN - likestilling, inkludering og nettverk."

Områdesatsing

Områdesatsingen er et samarbeid mellom stat og kommune for å bekjempe forskjeller og fremme integrering og bedre miljø. I enkelte byområder har derfor stat og kommune gått sammen om felles områdesatsinger. Slike satsinger kommer i tillegg til ordinær drift og generelle velferdsordninger. Det er områdesatsinger i byene Oslo, Bergen, Trondheim og Drammen.

IMDi har hatt et særskilt ansvar for oppfølging av områdesatsingene i Oslo. Det foregår to områdesatsinger i Oslo kommune:

1. Groruddalssatsingen er det største byløftet i nyere norsk historie. Målet er bærekraftig byutvikling, synlig miljøopprustning samt bedre livskvalitet og levekår for Groruddalens befolkning. Arbeidet i satsingen er organisert i 4 programområder: programområde 1 miljøvennlig transport, programområde 2 Alnaelva, grønnstruktur, idrett og kulturmiljø, programområde 3A områdeløft og stedsutvikling, programområde 3B områdeplanlegging og byutvikling, og programområde 4 som omhandler oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering. Mer informasjon finnes på Oslo kommunes [nettside](#).
2. Handlingsprogram Oslo Sør skal bedre oppvekst- og leveforhold i bydel Søndre Nordstrand. Målet er å forsterke integrering og inkludering, samt å bedre folkehelsen og løse bomiljøutfordringer.

IMDis rolle

I tildelingsbrevet for 2013 fra BLD fremgår det at:

“IMDi skal ha den praktiske og administrative oppfølgingen av BLDs samordningsansvar i statlig sektor for programområde fire i Groruddalssatsingen og for Oslo Sør-satsingen. Videre skal direktoratet bidra i utviklingen av områdesatsing som virkemiddel for å forbedre levekår i utvalgte områder med særlige utfordringer. IMDi skal samrå seg med andre statlige etater, særlig Husbanken, i dette arbeidet”.

IMDi har etablert et tett samarbeid med relevante statlige aktører for å følge opp sitt samordningsansvar i statlig sektor for programområde fire i Groruddalssatsingen og Oslo Sør-satsingen. Samordningen i statlig sektor og utviklingen på feltet styrkes gjennom en kombinasjon av direktoratets løpende oppfølging av satsingene, samt gjennomførte og planlagte samarbeidsaktiviteter.

IMDis særskilte tiltak i 2013 i Groruddalssatsingen og Oslo Sør-satsingen

I tillegg til IMDis løpende oppfølging av de ovennevnte satsingene ble det igangsatt/-gjennomført følgende særskilte aktiviteter i 2013:

- Som et ledd i å styrke kunnskapsgrunnlaget om områdesatsing som virkemiddel, er en rapport om tverrsektorielt samarbeid i områdesatsinger under utarbeiding hos IMDi. Formålet med rapporten er å løfte fram og drøfte det tverrsektorielle samarbeidet på statlig nivå som foregår i områdesatsingene og diskutere hvordan samarbeidet genererer velferdsgevinster som kommer både målgrupper og ansvarlige myndigheter til gode. Rapporten er planlagt publisert i løpet av første kvartal 2014.

- Midtveiseevalueringen av Groruddalssatsingen²² anbefalte økt erfaringsdeling fra satsingen og tettere kobling til annen offentlig aktivitet. På bakgrunn av dette vedtok Samarbeidsutvalget for Groruddalssatsingen i 2012 at det skal utarbeides en rapport som skal dokumentere metoder i Groruddalssatsingen. Arbeidet ledes av Oslo kommune, og IMDi bidrar sammen med bydeler, etater og Husbanken. Rapporten skal ferdigstilles innen utgangen av 1. kvartal 2014.
- Deltagelse i referansegruppen for evaluering av gratis kjernetid i barnehagen som er det største tiltaket i begge satsingene.
- Deltagelse i møtene til programgruppe tre A (PG3A) i Groruddalssatsingen for å bidra til erfaringsutveksling mellom programområdene.
- Samarbeid med Utdanningsdirektoratet om oppfølging av tiltaket gratis deltids aktivitetsskole i Oslo Sør-satsingen.
- Delmålene for begge satsingene ble justert i 2013, og IMDi bidro til dette arbeidet.
- Det ble igangsatt et arbeid for utarbeidelse av statusrapport for Oslo Sør-satsingen som skal kartlegge ulike levekårsindikatorer i bydelen. IMDi har bidratt og vil bidra til dette arbeidet. Etter planen skal denne rapporten ferdigstilles innen 1. juni 2014.
- Groruddalsbydelene fikk i 2013 kommunale utviklingsmidler fra IMDi til et felles prosjekt hvor målet var å utrede analysegrunnlag for utforming av et eventuelt langsiktig program for økt sysselsetting og bedre levekår i Groruddalen. Prosjektet har bidratt til at IMDi, NAV Oslo, og Groruddalsbydelene har inngått en intensjonsavtale om et forpliktende, langsiktig og tettere samarbeid om økt sysselsetting og bedre levekår i Groruddalen. Intensjonsavtalen tar som utgangspunkt at en implementeringsplan utformes som et langsiktig program for perioden 2014-2022 dersom det blir enighet om dette i 2014. Avhengig av utfall vil dette kunne bli en form for forlengelse av Groruddalssatsingen etter 2016.

Resultater og framdrift på viktige tiltak i Groruddalssatsingen og Oslo Sør-satsingen

De fleste tiltakene ble etablert i de første årene av satsingene. Tiltakene er finansiert over regjeringens og kommunens ekstraordinære tiltakspakker. Tiltakene er godt innarbeidet og det rapporteres jevnt over en god framdrift. Midtveiseevalueringen av Groruddalssatsingen bekrefter også at tiltakene innen programområde fire "er på rett vei".

Gratis kjernetid

Gjennom tiltaket "Gratis kjernetid i barnehagen" har deltagelse i barnehage for 4- og 5-åringer bosatt i Groruddalen og Søndre Nordstrand stabilisert seg på rundt 4 200 barn og 90 prosent barnehagedekning. Antall barn i korttidsbarnehage er redusert. Det er økt faglig fokus på språk, språkutvikling og tett samarbeid med foreldre og skoler. I tillegg til å få barn til barnehagene og øke deres kunnskap om språk og kultur, gjelder tilbudet også foreldrene, som får språktilbud og foreldreveiledning. Bydelene rapporterer at mye av midlene (80-90 prosent) går til refusjonsordningen dvs. til dekning av deler av barnas oppholdsutgifter, og at det over tid er blitt mindre midler til

---

²² Rudd m. fl. 2011

tiltak som foreldreveiledning, rekruttering og kompetanseheving av ansatte som en del av intensjonen med ordningen.

Læringsresultater, gjennomstrømming og samarbeid (skole, bydel, hjem)

Skoletiltaket "Obligatorisk forlenget skoledag i Groruddalssatsingen" startet skoleåret 2011/2012. Undervisningen økte med én time norsk og én time matematikk i uken for alle elever på mellom- og ungdomstrinnet ved 13 skoler. Resultater fra nasjonale prøver i disse skolene viser forbedrede resultater i lesing og regning, med best utvikling i norsk lesing. Skoletiltaket "Flerårig skoleutviklingsprosjekt i utsatte områder" startet i 2012 i 10 skoler, og inkluderer skoler både i Groruddalen og bydel Søndre Nordstrand. Skoletiltakene skal både skape endring med varig virkning underveis i prosjektperioden, og gi skolene og utdanningsadministrasjonen kunnskap og erfaringer som kan brukes i lengre perspektiv på flere skoler.

Gratis deltids aktivitetsskole

Mortensrud skole i bydel Søndre Nordstrand har forsøk med gratis deltids aktivitetsskole. Innsøkingen til aktivitetsskolen gikk opp fra 30 prosent til 75 prosent ved oppstart av forsøket høsten 2013. (Gjennomsnittlig deltakelse for 1.-4.-klassinger i Oslo er ca. 72 prosent.) Utdanningsetaten er prosjekteier, IMDi samarbeider med Utdanningsdirektoratet om oppfølging og evaluering av tiltaket. Proba samfunnsanalyse har fått i oppdrag å evaluere tiltaket.

Norskopplæring

Norskopplæringstiltaket "Norskoffensiv i Groruddalen" (NOG) opplever fortsatt stor pågang av personer som ønsker å delta. Arbeidsgruppen for NOG har utviklet nye kriterier for å definere målgruppen mer i tråd med anbefalingen fra Midtveiseevalueringen.

Sysselsetting

Midtveiseevalueringen anbefalte tiltak for økt sysselsetting for å nå Groruddalssatsingens mål. De viktigste virkemidlene for økt sysselsetting ligger innenfor det ordinære tjenesteapparatet i stat og kommune. Arbeids- og velferdsdirektoratet har styrket NAV i Oslo, noe som vil være positivt for aktivitetene i Groruddalen. IMDi har som en del av sitt partnerskapsarbeid og for å bidra til å nå målene i områdesatsingene gitt økonomisk støtte til flere sysselsettingsøkende tiltak i Groruddalsbydelene og Søndre Nordstrand i form av kommunale utviklingsmidler (4 mill. kroner) og jobbsjansemidler (9,3 mill. kroner).

Folkehelse

Bydelene i Groruddalen startet opp flere ulike helsefremmende tiltak/-prosjekter fra 2007, for eksempel, "Ungdom og psykisk helse", "Folkehelse", "Friluftsliv og frivillighet", "Stork Groruddalen", "Jeg KAN" og "InnvaDiab". De fleste tiltakene ble videreført i 2013. Bydelen har forsøkt å utvikle lavterskeltilbud for risikogrupper i befolkningen generelt og i innvandrerbefolkningen spesielt.

Deltagelse, fritid og frivillighet

Gjennom tiltaket Ungdomsfyrtårn utviklet alle bydelene i Groruddalen et ungdomstilbud. Ungdomsfyrtårnene har vist seg å være svært vellykkede. Tiltaket har hatt betydning for ungdomsmiljøene lokalt og dessuten fått stor nasjonal og internasjonal oppmerksomhet. Ungdomsfyrtårnene videreføres nå uten øremerkede midler fra Groruddalssatsingen. I Oslo Sør er det også gjennomført flere tiltak knyttet til frivillighet.

De statlige øremerkede midlene til frivillig virksomhet (BLD) økte med 1 mill. kroner i 2012 til totalt 2,25 mill. kroner for begge satsingene. Oslo kommune økte frivillighetsmidlene til programområde fire med 2 mill. kroner, til totalt 4 mill. kroner fra og med 2011. Midlene har bidratt til økt aktivitet i regi av lokale lag og foreninger.

Områdesatsingene i Bergen, Drammen og Trondheim

Bergen kommune deltar i satsingen med områdeløft der innsatsen er rettet mot bydelene Årstad, Indre Laksevåg og Ytre Arna. IMDi er ikke direkte involvert i dette arbeidet, men har deltatt på møter i regi av Husbanken der dette har vært tema.

Områdesatsing er et oppfølgingspunkt i samarbeidsavtalen mellom IMDi Indre Øst og Drammen kommune. Kommunen fikk i februar 2013 avslag på søknad om statlige områdesatsingsmidler og IMDi hadde derfor intet mandat inn i prosjektet. Kommunen holder IMDi oppdatert på generell basis. Kommunen mottok imidlertid som i tidligere år statlige midler til "gratis kjernetid" fra BLD til bydelene Fjell/Austad. Drammen kommune har mange egne målrettede tiltak innen flere virksomhetsområder i bydel Fjell og har også vedtatt en omfattende oppgradering av uteområder, skoler og flerbrukshall.

I statsbudsjettet for 2014 har Drammen kommune fått innvilget midler til områdesatsingsarbeidet.

IMDi Midt-Norge har fulgt Trondheim kommunes forprosjekt for områdeløft, både i form av direkte dialog med kommunen, men også gjennom tett samarbeid med Husbanken der områdeløft er tema på den årlige tiltaksplanen. Det ble gjennomført følgende konkrete tiltak:

- Deltagelse på felles studietur til Malmø/København i januar i regi av Husbanken
- Deltagelse i prosjektopplæring og idedugnad for Trondheim kommune
- Deltagelse på møter i regi av Husbanken

Status nå er at Trondheim kommune har vedtatt hovedprosjektet og IMDi, NAV og Husbanken sitter nå i Områdeløftets programråd. Ny programleder er ansatt.

Delmål 7 God kunnskap om integrerings- og inkluderingspolitikken i befolkningen

Styringsparametere og resultater

Formidling av faktabasert kunnskap

Resultatkrav 1: Publikasjonen iFAKTA videreutvikles for formidling til ulike målgrupper både digitalt og som trykksak.

Resultat: Publikasjonen iFAKTA blir oppdatert kontinuerlig, og blir distribuert bredt.

Resultatkrav 2: iNytt får flere abonnenter.

Resultat: Nyhetsbrevet iNytt har et stabilt antall abonnenter

Resultatkrav 3: Økning i gjennomførte informasjons- og kommunikasjonstiltak innenfor prioriterte virksomhetsområder.

Resultat: Antall besøkende på imdi.no øker. 17 pressemeldinger om bosetting sendt ut. 40 prosent økning i antall medieomtaler av IMDi's virksomhetsområder.

Informasjon og kommunikasjon

iFAKTA

Det ble i 2012 gjort en vurdering (foranalyse) av mulighetene for å videreutvikle iFAKTA og gjøre den lettere tilgjengelig i ulike elektroniske format. iFAKTA er publisert elektronisk på imdi.no, både som pdf og i html-versjon. Den digitale versjonen av iFAKTA blir nå oppdatert kontinuerlig, når ny statistikk/tallmateriale foreligger.

iFAKTA ble før jul 2013 distribuert bredt, i likhet med forrige høst. Blant annet til administrasjon og politikere i alle kommuner og fylkeskommuner, politikere i Regjering og Storting, frivillige organisasjoner og statlige sektormyndigheter.

iNytt og nettportaler

I løpet av 2013 sendte IMDi ut til sammen 35 utgaver av nyhetsbrevet iNytt til omtrent 4000 abonnenter. Ut ifra statistikken kan man anslå at rundt 1000 av mottakerne faktisk leser nyhetsbrevet. Hvor mange som faktisk klikker på saker og leser artikler varierer for hver utsendelse, men tallene svinger mellom 400 og 800.

Mens antall abonnenter på nyhetsbrevet har holdt seg stabilt, ser vi at oppmerksomheten rundt selve nettstedet fortsetter å stige. Totalt antall besøkende for 2013 økte med 16,5 prosent fra 2012. Nettstedet hadde i gjennomsnitt på 974 besøk per dag. Trafikken på nettstedet har også dreid mer over på innhold som det er viktig for IMDi å formidle: det er spesielt trafikken på bosetting, introduksjonsordningen og tilskudd som har gått opp.

Tabell 7.1 Tall for imdi.no og andre portaler IMDi administrerer

Portal	Besøkende	Gjennomsnittlig besøk per dag
Imdi.no	180 052 (+ 16,5 prosent)	974 (+ 13 prosent)
Ny i Norge	165 626 (- 7,9 prosent)	561 (- 8,9 prosent)
Tolkeportalen	24 584 (+ 17,2 prosent)	119 (+ 12,3 prosent)
Mangfoldsportalen	9 633 (- 8,5 prosent)	32 (- 8,6 prosent)

IMDis nåværende nettløsning er noe utdatert, og IMDis potensial for å flytte mer formidling og oppgaveløsning til digitale kanaler er stor. Det ble derfor gjennomført et forprosjekt for IMDis nettsatsing første halvår 2013, med planer for et videre hovedprosjekt. Forprosjektet omfatter også en webstrategi for IMDi.

På sosiale medier arbeidet IMDi med å bruke Twitter mer strategisk gjennom hele 2013. Ved starten av året hadde IMDi i underkant av 1000 følgere på Twitter, og i januar 2014 hadde tallet steget til 1400. Alle henvendelser som kommer til IMDi via Twitter blir besvart der det er hensiktsmessig.

Gjennomførte informasjons- og kommunikasjonstiltak innenfor prioriterte virksomhetsområder.

IMDi jobber aktivt med å gjøre relevant og oppdatert informasjon om prioriterte virksomhetsråder tilgjengelig på nettstedet imdi.no. Informasjonen her retter seg særlig mot kommunene, men også andre viktige målgrupper, som sektormyndigheter, beslutningstakere på ulike nivå, media og befolkningen forøvrig. (For konferanser og andre informasjonstiltak, se rapportering under hvert delmål.)

IMDis arbeid med kunnskapsutvikling genererer ulike type rapporter/utredninger. Det vises her til egen rapportering for post 21 i vedlegg. IMDi har en helhetlig produksjonslinje som sikrer at det utvikles en *kommunikasjons- og formidlingsplan for hver rapport*. Planen tilpasses type rapport/utredning. IMDi samarbeider med departementet i forkant av all publisering av rapporter, for å sikre at politisk ledelse alltid får en mulighet til å vurdere om det er ønskelig med deltagelse ved lansering. IMDi arbeider også systematisk med å få media, det være seg nasjonal eller regional, til å lage redaksjonell omtale samtidig som rapporter/utredninger lanseres.

IMDi gikk i 2013 over fra å sende én samlet nasjonal pressemelding til å sende *regionale pressemeldinger* vedrørende anmodning om bosetting av flyktninger. Dette gjaldt anmodning for perioden 2014-2017. I perioden 18. april til 17. juni ble det sendt 17 pressemeldinger, som samlet sett genererte 66 presseoppslag. IMDi ble nevnt i 2920 mediasaker i 2013, noe som er en økning på 40 prosent fra 2012. De fleste sakene handlet om bosetting.

Regionale pressemeldinger har medført at omtalen av bosetting av flyktninger er firedoblet sammenlignet med 2012. Ved å jobbe mer proaktivt, og kontakte enkeltjournalister direkte, har det blitt laget flere og mer grundige saker, og oppmerksomheten har holdt seg over tid. Antall mediehenvelser var 150 i 2013, mot 82 i 2012.

Første halvår ble det publisert flere *kronikker*; En kronikk om bosetting sto på trykk i VG i januar, som en fellesartikkel fra direktøren i IMDi og direktøren i UDI. Medio juni måned ble det laget en felles kronikk fra direktørene i IMDi, Husbanken og KS om samme tema, som ble distribuert til alle landets regionale og lokale medier. På samme tid ble det også laget en kronikk om tvangsekteskap, som ble distribuert på samme måte.

Mangfolds- og migrasjonsbiblioteket

Mangfolds- og migrasjonsbiblioteket kan ses som en lenke mellom IMDi og befolkningen, og har en viktig rolle i arbeidet med å formidle faktabasert informasjon og kunnskap om IMDIs fagområder.

Biblioteket tilbyr en helhetlig tjeneste til bruk for de ansatte i Integrerings og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Utlendingsdirektoratet (UDI), Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene (KIM), Utlendingsnemda (UNE) og departementene - til sammen over 2000 ansatte- og er også åpent for eksterne brukere. Blant bibliotekets eksterne brukere omfattes forskere og studenter ved norske høgskoler og universitet.

Et av tiltakene som er iverksatt for å øke kunnskapen om IMDIs fagfelt er å synliggjøre bibliotekets samling ved å gå over til det nasjonale biblioteksystemet BIBSYS fom. 1. januar 2014. BIBSYS brukes av hele universitets- og høyskolesektoren og hele fag- og forskningsmiljøet. I tillegg brukes BIBSYS som en søkekilde av mange folke- og skolebibliotek rundt om i Norge.

Kunnskapsutvikling på post 21 i 2013

Midler stilt til disposisjon over statsbudsjettets kap.821 post 21, til kunnskapsutvikling, er benyttet til å understøtte IMDIs rolle som kompetansesenter. Midlene er nyttet til utviklingsprosjekter særlig rettet mot kommunene, utvikling av nye verktøy og metoder, samt kunnskapsoversikter som gjøres tilgjengelig for de som arbeider i praksisfeltet. Som kompetansesenter på integreringsfeltet er det en målsetting at IMDi skal kunne gi gode kunnskapsbaserte råd om hvordan kommunene kan jobbe systematisk, helhetlig og langsiktig med integrering.

IMDi har i 2013 hatt en særskilt satsning på systematisert kunnskap om integreringssituasjonen i kommunene, om integreringsarbeidet og resultater av innsatsen. I tett samarbeid med ulike sektormyndigheter, fylkeskommuner og kommuner, er det forsøkt å identifisere gode indikatorer på integrering i eksisterende registre. Ulike publiseringsløsninger for å dele denne kunnskapen er vurdert. Ved å gjøre styringsinformasjon om integrering og mangfold bedre tilgjengelig, ønsker IMDi å bidra til vurdering av måloppnåelse, erfaringsutveksling, og til forbedringer og målretting av politikk og tiltak. Arbeidet er av langsiktig karakter – men gir kontinuerlig gevinster gjennom et godt samarbeid med SSB – og i form av synliggjøring av viktig statistikk og bedre oppdatering av iFakta på våre nettsider. Ikke minst har IMDi bedre tilgang på bosettingsrelevant informasjon. IMDi følger også med på sekundærbosettingen og i 2013 så vi et mønster med stadig mindre sekundærflytting blant flyktingene. Hver årgang flytter litt mindre enn årgangen før. Oslo er fylket med desidert størst innflytting av flyktinger, selv om tendensen med færre sekundærflyttinger generelt har gitt færre flyttinger også til Oslo.

Som ledd i arbeidet med å løfte det kommunale perspektivet i kunnskapsutviklingen gjennomfører SSB prosjektet "Innvandrere i de største kommunene", som publiseres første kvartal i 2014. Det er videre lagt særskilt vekt på mer kunnskap om kommunenes resultater fra introduksjonsprogrammet. Som ledd i dette arbeidet er det for første gang gjort analyser med vektning av kommunenes resultater ut fra programdeltakernes sammensetning og arbeidsmarkedet lokalt. IMDi har opplevd stor interesse for disse resultatene og ser at dette danner et viktig bidrag til mer kunnskap om god lokal innsats. Beregningsutvalgets arbeid er også et sentralt bidrag for å gi kunnskap om integreringsarbeidet i kommunene – her med fokus på økonomi. Kartleggingen undersøker om de statlige overføringene dekker utgiftene til bosetting og bidrar til å synliggjøre kommunenes behov.

I 2013 trådte også ordningen med kommunale utviklingsmidler i kraft og IMDi har vært opptatt av å sikre at utviklingsmidlene benyttes effektivt og at gode metoder/praksis/grep deles. Parallelt med oppstart av denne nye ordningen har IMDi derfor iverksatt arbeid med metodeutvikling for å skape et felles faglig fundament for oppfølging og systematisering av ny kunnskap.

IMDi har et særskilt fokus på kjønnsforskjeller. Det er flest kvinner som er langt fra arbeidslivet, og det ble i 2013 iverksatt et prosjekt for å få mer kunnskap om de som står helt utenfor arbeidsmarkedet. Prosjektet skal bidra til mer kunnskap om hva slags tiltak det er behov for, dimensjonering av tiltak, og for å vite geografisk sett hvor man skal rette innsatsen. Ny kunnskap kobles tett opp til Jobbsjansen – der nettopp disse kvinnene er i målgruppen.

En relativt stor andel av arbeidet med kunnskapsutviklingen på post 21 har i 2013 vært knyttet til oppfølging av Handlingsplaner mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2012). IMDi vurderer at det har vært stor etterspørsel etter kunnskapsutvikling på feltet over lengre tid, og ser frem til leveranse av kunnskapsoppsummering første halvår 2014. Det vil bli utviklet en strategi for videre kunnskapsutvikling på feltet.

Ulike oppdrag er iverksatt i henhold til bestillinger, og det knytter seg særskilt spenning til prosjektet om barn på skole i foreldres hjemland, som har pågått for fullt i 2013 og publiseres første kvartal 2014.

IMDi anser det som en viktig oppgave å undersøke og formidle kunnskap om befolkningens holdninger til innvandring, integrering og mangfold, og hvordan disse endres over tid. Integreringsbarometeret har vært IMDis verktøy for slik løpende kartlegging og analyse. Spørsmålene ble i 2013 revidert og utvalget ble utvidet til å inkludere et ekstrautvalg av personer med innvandrerbakgrunn. Resultatene vil publiseres første halvår 2014 og forventes å skape interesse og debatt.

Kunnskapsutvikling på integreringsfeltet kjennetegnes av at den strekker seg inn i en rekke ulike sektorer. IMDi har derfor lagt større vekt på å samarbeide med øvrige sektormyndigheter om kunnskapsutvikling, og gjennomfører nå jevnlig møter med blant andre Utdanningsdirektoratet, Vox, AVdir, Nafo og Bufdir om dette.

Med bakgrunn i at integreringsfeltet spenner vidt og at kunnskapsutviklingen derfor lett kan sprike i mange retninger, har IMDi i 2013 utmeislet tre prioriterte målområder for kunnskapsutvikling i de kommende årene:

- 1) Tilrettelegging for helhetlig og planmessig integreringsarbeid i kommunene
- 2) Kvalifisering til arbeid for utsatte grupper.
- 3) Sosial integrering.

Virksomhetsrapportering på kunnskapsutvikling vil i stor grad struktureres ut fra disse områdene i årene fremover.

I vedlegg gir IMDi oppsummering fra ferdigstilte og påbegynte prosjekter finansiert under post 21 i 2013. Det er viktig å være oppmerksom på at kunnskapsutvikling også er omtalt under andre delmål.

Delmål 8 Offentlige tjenester som er tilpasset mangfoldet blant innbyggerne

Styringsparametere og resultater

Etater og kommuner som har forpliktet seg til å arbeide aktivt for tilpasning av tjenestene til mangfoldet i befolkningen

Resultatkravet er å synliggjøre målsettinger og metoder gjennom samarbeidsavtalene.

Resultat: Måloppnåelsen vurderes som god. Det er inngått avtaler med flere kommuner hvor arbeidet med aktiv tilpasning av tjenestene til mangfoldet i befolkningen er et sentralt element.

Antall tolker i Nasjonalt tolkeregister

Resultatkravet er 1330 tolker, hvorav 65 prosent i de høyeste kvalifikasjonskategoriene.

Resultat: 1364 tolker er oppført i Nasjonalt tolkeregister. 60 prosent av disse er i de høyeste kvalifikasjonskategoriene.

Likeverdige offentlige tjenester

Arbeidet med tilpasning av offentlige tjenester bygger på oppfølging av samarbeidsavtaler med etater og kommuner, og på nettverksbygging og erfaringsdeling mellom direktorater, kommuner og andre aktører.

IMDi har inngått avtaler med utvalgte kommuner som blant annet forplikter seg til å arbeide aktivt for tilpasning av tjenestene til mangfoldet i befolkningen. Dette gjelder 12 kommuner i Nord-Norge (hvorav 4 nye i 2013), 9 kommuner i Midt-Norge, 1 kommune i Vest, 2 kommuner i Indre Øst, 2 kommuner i Østfold, 2 kommuner i Vestfold, i tillegg til at samarbeidet fra 2012 er videreført i 5 bydeler i Oslo.

Målsettinger og metoder i samarbeidsavtalene med kommunene varierer en del. En av regionene har definert sitt arbeid med likeverdige offentlige tjenester til å være oppfølgingen av arbeidet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, mens andre jobber bredere. IMDi tar også opp temaet tilpasning av offentlige tjenester overfor andre kommuner, men vektleggingen av temaet varierer.

Eksempler på målsettinger og metoder i kommunene: Fredrikstad kommune har vedtatt en mangfoldsplan samt en tverrsektoriell arbeidsgruppe for oppfølging av planen. Sarpsborg kommune jobber blant annet for styrking av kompetanse og rutiner i førstelinjetjenesten for bestilling og bruk av kvalifiserte tolker, samt en fadderordning for personer med innvandrerbakgrunn i lag og foreninger. I Østfold har Fylkesmannen gitt støtte til etablering og drifting av "Østfold-modellen" – et kurstilbud i tverrkulturell forståelse.

Avtaler med NAV fylke i Nordland, Troms og Finnmark er revidert våren 2013. Avtalene er utvidet med fylkeskommunen og KS. Det er også startet et arbeid for å inngå avtale med NAV Oslo. Det er behov for sterkere og tydeligere styringssignaler til NAV regionalt og lokalt for å oppnå et styrket samarbeid og bedre resultater for målgruppen.

IMDi utarbeidet i 2012 et prinsippdokument i samarbeid med Utdanningsdirektoratet, som legger rammen for samarbeidet mellom direktoratene. Samarbeidet følges opp gjennom konkrete tiltak. Det samme gjelder andre statlige aktører som IMDi har inngått avtaler med siden 2006 (UDI, Husbanken, AVdir, Bufdir, Hdir, LDO og Vox).

Vurdering av måloppnåelse

Måloppnåelsen vurderes som god. Det er inngått avtaler med flere kommuner hvor arbeidet med aktiv tilpasning av tjenestene til mangfoldet i befolkningen er et sentralt element. Det er likevel et potensiale for å styrke fokuset på konkret arbeid knyttet til tilpasning av offentlige tjenester innenfor rammeverket av de samarbeidsavtaler IMDi har inngått. Det kan være behov for å utarbeide rutiner for hvordan kommunene og IMDi kan samarbeide om oppfølging av tiltaksplanene mer systematisk.

Også knyttet til det statlige samarbeidet er det rom for forbedring, eksempelvis gjennom tettere oppfølging av samarbeidsavtalene.

Tiltak og aktiviteter i 2013

Med utgangspunkt i oppfølging av avtalene og annet samarbeid med offentlige aktører, arbeider IMDi med å forbedre tilpasning av offentlige tjenester gjennom bidrag, innspill, høringer og utvikling av kunnskap.

Proba samfunnsanalyse har evaluert Link-prosjektet i Gamle Oslo, og rapporten ble ferdigstilt våren 2013. Evalueringen konkluderte med at kvaliteten på offentlige tjenester blir bedre ved bruk av rådgivere med samme språk- og erfaringsbakgrunn som brukerne selv har. Erfaringene fra prosjektet viser hvor viktig det er at bydelen i utformingen av tjenestene tilpasser disse til brukernes kunnskapsnivå og er oppmerksom på at mange trenger å få informasjon muntlig. Eksempler på dette er etablererkurs, informasjon og dialog om barnevernets arbeid, informasjon om helsetiltak på somali.

Link-prosjektet har vist at det er en fordel å ha en flerkulturell og flerspråklig stab i velferdstjenestene og at det er viktig å samarbeide med frivillige organisasjoner i innvandremiljøer, og med ressurspersoner med innvandrerbakgrunn. I følge rapporten er link-arbeid/link-metodikk en hensiktsmessig metode for at flere med flyktningebakgrunn skal finne seg til rette i Norge og bli selvforsørget. Bydel Gamle Oslo har erfart at Link-prosjektet er nyttig og har allerede besluttet å videreføre prosjektet med egne midler.

Barn og unge

Det er ikke eget styringsparameter for barn og unge, men målgruppen er sentral for mange av samarbeidspartnerne innenfor likeverdige offentlige tjenester.

IMDi har deltatt i et samarbeid med andre direktorat for styrket samhandling der direktoratene har overlappende oppgaveansvar, for å samordne innsatsen for barn og unge. Dette har blant annet ført til et forpliktende samarbeid mellom direktoratene om satsingen "Ungdom i svevet" som ledes av Arbeids- og velferdsdirektoratet. Deltakelse i velferdsdirektoratenes arbeidsgruppe for barn og unge (arbeidsgruppen ble lagt på is våren 2013), samt direktørnettverket har bidratt til å gjøre IMDi mer synlig som samarbeidspartner. IMDi er på tilbudssiden, og forsøker å imøtekomme forespørsler om samarbeid fra relevante aktører. Det er rom for forbedring i oppfølgingen av samarbeidsavtaler og tilhørende prosjekter og aktiviteter, både på nasjonalt og regionalt nivå.

Aktiviteter og tiltak i 2013

IMDi samarbeider med og er pådriver i prosesser hos ulike sektormyndigheter, for å bidra til et godt forankret minoritetsperspektiv hos disse. Eksempler er:

- samarbeid med Udir, NAFO, UDI og Bufdir om bedre informasjon om rett til opplæring for barn som bor i mottak, gjennom kurs og samordning av informasjonsmateriale.
- "Ungdom i svevet": IMDi deltar i styringsgruppen for satsingen, og skal jobbe videre med hvordan denne kan ivaretas innenfor IMDis øvrige oppgaver og i IMDis kontakt med sektormyndigheter og kommuner.
- Distribusjon av over 700 eksemplarer av DVD'en "Oppvekst i Norge", som ble utarbeidet gjennom et samarbeid mellom BLD, Bufdir og IMDi
- Deltakelse i ulike referansegrupper:
  - Ny GIV (KD)
  - Strategi for barn og unges psykiske helse (Hdir)
  - Kommunikasjon barnefamilier/enslige unge og offentlig tjenesteapparat (Kunnskapssenteret/Bufdir)
  - Riksrevisjonens gjennomgang av midler til bekjempelse av barnefattigdom
  - Utredning av språktilbud for barn som ikke går i barnehage (FAFO, på oppdrag fra BLD).
  - Evaluering av forsøk med gratis kjernetid i barnehage (SSB, på oppdrag fra BLD)
  - Utarbeidelse av Nasjonale faglige retningslinjer for helsestasjons- og skolehelsetjenesten (Helsedirektoratet)

Tiltak knyttet til barn og unge utgjør en stor del av innsatsen i områdesatsingene i Groruddalen og Oslo Sør. En nærmere beskrivelse av tiltakene i områdesatsingen er rapportert under Delmål 6.

På regionalt nivå er det noe samarbeid med barnevern og andre aktører knyttet til å øke dialog/ tilpasse kommunikasjonen mellom offentlige myndigheter og minoriteter i enkelte regioner.

Arbeidet knyttet til Handlingsplanen mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er rapportert under Delmål 4.

Tolk

Per 31.12.13 er 1364 tolker oppført i Nasjonalt tolkeregister (NT), hvorav 60 prosent i de høyeste kvalifikasjonskategoriene. Tilsvarende tall per 31.12.12 var henholdsvis 1284 og 60 prosent. Tilsvarende tall per 31.12.11 var henholdsvis 1186 og 58 prosent. 59 prosent av de oppførte er kvinner. Registeret dekker 66 språk.

IMDis kartlegginger viser at underforbruk, manglende kvalitetssikring og bruk av ikke-kvalifiserte tolker, herunder barn, fortsatt er utbredt i offentlig sektor. Dette utgjør et alvorlig rettssikkerhetsproblem. Flere sektorer har fulgt opp kartleggingene ved å etablere retningslinjer for bruk og bestilling av tolk, og stiller nå i større grad krav til kvalitet i tolkingen. Det er derfor viktig med gode systemer for rekruttering og kvalifisering av tolker for å imøtekomme en økende etterspørsel.

Som nasjonal fagmyndighet og kunnskapssenter har IMDi i 2013 vært en etterspurt samarbeidspartner for ulike sektormyndigheter, og for det regjeringsnedsatte utvalget som utreder og skal fremme forslag til en samordnet, kvalitetssikret og effektiv organisering av tolking i offentlig sektor. Grunnet økt fokus på tolking i flere områder av offentlig tjenesteyting samt gjennom bestillinger fra utvalget, hvor IMDi også sitter i referansegruppe, forventer IMDi at etterspørselen etter bistand vil intensivere i 2014.

Kvalifisering

Kvalifisering til NTs høyeste kvalifikasjonskategorier (1-3) skjer gjennom tolkeutdanning og statsautorisasjon. Siden 2007 er 523 tolker i 51 språk uteksaminert ved grunnutdanningen "Tolking i offentlig sektor" ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA). I tillegg finnes 208 statsautoriserte tolker i 23 språk. I 2013 fikk 1 av 5 søkere tilbud om studieplass på grunnutdanningen som ble gitt i 8 språk. 71 studenter besto eksamen. I 2013 har HiOA også tilbudt 4 påbyggingsemner (15 studiepoeng hver) som ledd i oppbyggingen av et bachelorstudium i tolking. Av 140 studenter, fullførte og besto 70 prosent. Ansvaret for autorisasjonsprøven ble 1.1.2013 overført fra Universitetet i Oslo til HiOA. Omorganiseringen har medført et redusert aktivitetsnivå i 2013 med prøve arrangert kun i ett språk; bosnisk/kroatisk/serbisk. Dette mot 3-4 språk tidligere år. Strykprosenten på prøven er opp mot 80-90 prosent. Bare 5 kandidater besto både skriftlig og muntlig del i 2013. IMDi vil utstede bevilling til disse tidlig i 2014. Det er et registrert behov for tolk i over 100 språk i Norge. Antall kvalifiserte tolker er ikke nok til å dekke det nasjonale og stadig økende behovet. Det tar tid å utvikle formelle ferdigheter som tolk og behovene er i stadig endring. Det er IMDis vurdering at bevilgningene til HiOA er for knappe til å møte behovet for studieplasser, flere språk, samt å fremme økt gjennomstrømming ved autorisasjonsordningen.

I 2013 har IMDi forbedret funksjonaliteten i NT og Tolkeportalen. Nye søkemuligheter og lettere brukeradministrasjon vil gjøre register og portal mer brukervennlig for både tolker og brukere av tolketjenester. Likevel er det fremdeles, i følge evaluering av Nasjonalt tolkeregister (2011), behov for flere oppgraderinger og bedre IT-støtte for at register og portal skal opprettholde sin nytteverdi.

Rekruttering

Rekruttering til de laveste kategoriene (4 og 5) i NT skjer gjennom testing (ToSPoT) og kursing (TAO). Av 92 testede personer oppnådde 15 tilfredsstillende resultater. Strykprosenten har økt til 84 prosent (fra 75 prosent i 2012). Det er avholdt 3 kurs for 55 personer. Deltakere til to av kursene ble rekruttert gjennom testing høsten 2012. Den høye strykprosenten viser at det fortsatt er behov for kontroll av språkferdigheter til de som skal fungere som tolk. ToSPoT er en av flere komponenter som har bidratt til en standardisering på tolkefeltet. For å sikre ToSPoT som et kvalitativt godt verktøy i fremtiden, vil IMDi på bakgrunn av en studie gjennomført i 2012, overføre faglig ansvar for testen til Høgskolen i Oslo og Akershus og gjennomføring til Folkeuniversitetet. Overføringen vil bli organisert som et treårig prosjekt med oppstart 2014.

Bevisstgjøring og sektorsamarbeid

Informasjon om NT og viktigheten av bruk av kvalifisert tolk inngår ofte i dialogen med kommunene. Der det er relevant, som bl.a. i formannskapsmøter, vektlegges også behovet for budsjettering av tolketjenester. Bruk av tolk har vært et særskilt tema på flere samlinger med kommuner og førstelinjetjenester. Tilrettelegging av likeverdige offentlige tjenester, herunder bruk av kvalifisert tolk, inngår i flere samarbeidsavtaler med kommuner og er i tillegg et tema i "Bosetting og integrering av unge enslige

flyktninger” et samarbeidsprosjekt mellom Husbanken, Røde Kors og IMDi som skal resultere i en metodehåndbok våren 2014.

Bruk av kvalifiserte tolker er et av de tre hovedområdene i regjeringens Nasjonal strategi for innvandrers helse. IMDi har deltatt både i referansegruppen for strategien og i en arbeidsgruppe for en spørreundersøkelse som har kartlagt forholdene rundt bruk av tolk i kommunale helse- og omsorgstjenester.

Akershus Universitetssykehus har lansert opplæringsprogrammet “Kommunikasjon via tolk for helsetjenesten” som ble finansiert av IMDi. Programmet er tilgjengelig for hele helsesektoren på Tolkeportalen.

I mars arrangerte IMDi to foredrag med vise-presidenten i det internasjonale tolke- og oversetterforbundet (FIT), Henry Liu. På det første, hvor 160 tolker deltok, var temaet profesjonalisering, mens det andre omhandlet tolkeyrkets fremtid og ble holdt for IMDis samarbeidspartnere.

IMDi har også gjennom et samarbeid med Skatt Øst arrangert et seminar om skatteregler for tolker.

I november arrangerte IMDi en nasjonal erfaringskonferanse om tolking i offentlig sektor. Konferansen samlet rundt 60 deltakere, herunder ledere fra statlige og kommunale etater, forskere, byråkrater samt leder for og medlemmer i tolkeutvalget. Konferansen presenterte kunnskap, gode eksempler og nyttige verktøy og tydeliggjorde et behov for profesjonalisering også av systemene, ikke bare av tolker og tolkebrukere.

Ny kunnskap

I 2013 gjennomførte IMDi en ny undersøkelse blant tolkene i registeret der hensikten var å hente mer kunnskap om tolkenes arbeidssituasjon – om hvordan de skaffer oppdrag, hvilke sektorer de tolker mest i, om timesats og tolkeinntekt, om de har kapasitet til å tolke mer, om videre kvalifisering – og om tolkeyrket generelt. Årets undersøkelse spurte i tillegg om tolkenes opplevelser av tolkebrukere – stiller offentlige tolkebrukere krav til tolkefaglig kompetanse, er de profesjonelle i sin kommunikasjon via tolk, og har minoritetsspråklige tolkebrukere tillit til tolken? Undersøkelsen er planlagt publisert i februar 2014.

I juni 2013 deltok IMDi på den internasjonale tolkekonferansen Critical Link i Toronto (Canada) med foredraget “Partnering for Quality: The Norwegian Case on Raising awareness and quality in the field of public service interpreting”. Critical Link arrangeres hvert tredje år og samler aktører og ledende forskere fra hele det internasjonale tolkefeltet. Foredraget hadde som mål å presentere den norske samarbeidsmodellen for utvikling av tolkefeltet.

IMDi deltok også på den internasjonale konferansen InDialog: Mapping the field of community interpreting i Berlin. I etterkant av konferansen var IMDi med på å gi innspill i høringsrunden for utarbeidelse av en internasjonal standard for tolking i offentlig sektor (ISO13611).

Del IV Rapportering på administrative forhold

Ansatte

Mangfold

IMDi har som mål at 25 prosent av direktoratets ansatte, inkl. personer i permisjon og KIM, skal ha innvandrerbakgrunn.

Tall hentet fra IMDis lønssystem og som omfatter alle som har et tilsetningsforhold i IMDi pr. 31.12.13, viser at 67 av 230 ansatte har innvandrerbakgrunn²³. Dette tilsvarer 29 prosent av alle ansatte. 9 av 40 (23 prosent) av IMDis ledere har innvandrerbakgrunn.

Til sammenlikning er det det hentet tall for IMDi fra Statistisk sentralbyrå for 2012, hvor data er spesifisert på landbakgrunn 1 og 2.

Tabell 9.1: Ansatte pr 4. kvartal 2012

Ansatte pr 4. kvartal 2012	Antall	Andel i prosent
I alt	227	
Norsk bakgrunn (født i Norge med to norskfødte foreldre, utenlands fødte med én norskfødt forelder, norskfødte med én utenlands født forelder, utenlands fødte med to norskfødte foreldre)	161	71,0
Innvandrere (født i utlandet av utenlandskfødte foreldre) og norskfødte med innvandrerforeldre med landbakgrunn fra EU/EØS, USA, Canada, Australia eller New Zealand	8	3,5
Innvandrere (født i utlandet av utenlandskfødte foreldre) og norskfødte med innvandrerforeldre med landbakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, eller Europa utenom EU/EØS	58	25,5

Kilde: SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk

Rekruttering

Til utlyste stillinger i 2012 og 2013 der rekrutteringsprosessen ble avsluttet i løpet av 2013 (innen 31.12.13), mottok IMDi 428 søknader, hvorav 125 (29 prosent) fra søkere med antatt innvandrerbakgrunn. 1 av 10 nytilsatte i 2013 (10 prosent) hadde innvandrerbakgrunn. Dette er en lavere andel enn IMDi har hatt tidligere.

Selv om IMDis egen måloppnåelse mht. etnisk mangfold blant de ansatte er god, viser årets resultat på nyrekruttering at det fortsatt er nødvendig for rekrutteringsansvarlige og ledere å ha klart fokus på mangfoldsdimensjonen for å klare å rekruttere, videreutvikle og beholde kompetente medarbeidere i IMDi. Dette er derfor et av fokusområdene i IMDis ledelsesutviklingsprogram som ble igangsatt i 2013 (se nedenfor).

²³ Innvandrerbakgrunn: Innvandrere og norskfødte med to utenlands fødte foreldre, med unntak for de med nordisk bakgrunn.

Turnover

Turnover²⁴ i 2013 var på 5,5 prosent. Utviklingen av turnover de siste fem årene vises under.

Tabell 9.2: Turnover i IMDi per år. Prosent

2009	2010	2011	2012	2013
4,9	4,2	3,8	5,9	5,5

Etter tre år med lav turnover, ser vi et mer normalisert turnovertall i 2012 og 2013. Gjennomsnittlig tjenestetid i IMDi blant de som sa opp sitt arbeidsforhold i 2013 var tre år. 60 prosent var menn.

Likestilling

Et av målene for IMDis personalpolitikk er å fremme mangfold, med fokus på etnisitet, men også bl.a. på kjønn, seksuell orientering, funksjonsevne og alder. Internt er det avtalefestet bl.a. kjønnsnøytrale mål og kriterier for representativitet i alle stillingsgrupper, utvalg, prosjekter og annen arbeidsorganisering, ift. kompetanse, under rekrutteringsprosesser, ved lønnsfastsettelse, for permisjonsbestemmelser, og for utviklings- og opprykksmuligheter.

Per 31.12.2013 var andelen ansatte menn 37 prosent (38 prosent per 30.6.13 og 38 prosent per 31.12.12). 42,5 prosent av lederne er menn (17 av 40 - inkl. personer i permisjon og KIM). Av ansatte som mottar lønn, hadde kvinner gjennomsnittlig lønnstrinn 63 og menn lønnstrinn 64. Brutt ned på stillingsgrupper vil vi hevde at det er tilnærmet likelønn mellom kvinner og menn i IMDi. Det fremgår av stillingsfordeling med gjennomsnitt lønnstrinn i tabellen nedenfor.

Tabell 9.3: Lønnstrinn

Stillingskode	Gjennomsnitt av LT				Totalsum Lønnstrinn	Totalsum Antall
	Kvinner		Menn			
	Lønnstrinn	Antall	Lønnstrinn	Antall		
1059 Underdirektør	77	12	78	10	77	22
1060 Avdelingsdirektør	83	8	82	6	82	14
1061 Ass direktør	85	1	85	1	85	2
1072 Arkivleder	74	1			74	1
1113 Prosjektleder	69	2			69	2
1114 Utredningsleder	69	4	67	5	68	9
1364 Seniorrådgiver	62	61	62	34	62	95
1408 Førstekonsulent	50	1			50	1
1434 Rådgiver	56	54	57	28	57	82
1538 Fagdirektør	80	1			80	1
Totalsum	63	145	64	84	63	229

²⁴ IMDi bruker FAD/hovedsammenslutningenes definisjon: "Med turnover forstås partene at når en arbeidstaker sier opp og slutter i sin stilling i virksomheten, og begynner i en ny stilling i en annen virksomhet, og stillingen blir besatt av en ny arbeidstaker." (SPH 6.3.3.5)

Geografisk fordeling av ansatte

IMDis strategi innebærer en styrket kommunesatsing, som innebærer at regionkontorene gradvis styrkes ressursmessig. Fordeling av antall ansatte i faste og midlertidige stillinger, inkl. ansatte i permisjon, etter hvor IMDi er lokalisert, vises nedenfor.

Tabell 9.4: Geografisk fordeling av ansatte:

Kontor	Lokasjon	2010	2011	2012	2013
		Antall ansatte	Antall ansatte	Antall ansatte	Antall ansatte
IMDi Vest	Bergen	15	18	18	19
IMDi Indre Øst	Gjøvik	13	13	14	13
IMDi Sør	Kristiansand	11	11	14	14
IMDi Nord	Narvik	10	11	14	15
IMDi Midt Norge	Trondheim	12	13	14	15
IMDi Øst	Oslo	18	36	40	38
IMDi for øvrig	Oslo	136	107	121	116
Totalsum		215	209	235	230

Ansatte per 31.12. I antall ansatte i "IMDi for øvrig" medregnes KIMs sekretariat.

For 31.12.2013 vises fordelingen også brutt ned på kontorer i "IMDi for øvrig", lokalisert i Oslo.

Tabell 9.5: Geografisk fordeling av ansatte, alle kontorer:

Fordeling per kontor i faste og midlertidige stillinger	Antall totalt inkl. ansatte i permisjon 31.12.2013	Fordeling per kontor - faste og midlertidige stillinger	Antall ansatte i arbeid 31.12.2013
IMDi vest	19	IMDi vest	18
IMDi indre øst	13	IMDi indre øst	12
IMDi sør	14	IMDi sør	14
IMDi nord	15	IMDi nord	14
IMDi midt	15	IMDi midt	15
IMDi øst	38	IMDi øst	35
Direktørens stab	6	Direktørens stab	4
Forvaltningskontoret	26	Forvaltningskontoret	26
Strategikontoret	24	Strategikontoret	21
Administrasjonskontoret	18	Administrasjonskontoret	18
Forebyggingsenheten	37	Forebyggingsenheten	32
KIM	5	KIM	5
Antall ansatte totalt	230	Antall ansatte i arbeid	214

Avtale om inkluderende arbeidsliv

IMDi har undertegnet samarbeidsavtale med NAV om inkluderende arbeidsliv (IA) gjeldende ut 2013, og utarbeidet resultat- og aktivitetsmål innenfor IA-avtalens tre delmål. Det er i løpet av året avholdt to IA-møter med representanter fra ledelse, administrasjon, tillitsvalgte og hovedverneombud til stede. Tema for møtene har vært status på IA-arbeidet i IMDi, og diskusjon og planlegging av fremtidige IA-aktiviteter. Seniorpolitikk var hovedtema på IA-møtet i november.

Delmål 1: Sykefravær

IMDi hadde som mål at det totale sykefraværet ikke skulle overstige 5,5 prosent ved utgangen av 2013. Sykefraværet i 2013 var totalt 7,8 prosent. Dette er en økning med 1,4 prosentpoeng i forhold til 2012. Sykefraværet til menn var 7,1 prosent og kvinner 8,1 prosent i 2013. Det er mer legemeldt sykefravær som gir størst økningen for begge kjønn. Egenmeldt fravær var 1,9 prosent (opp 0,2 prosentpoeng fra 2012) og legemeldt 5,9 prosent (opp 1,2 prosentpoeng).

Langtidsfraværet over 8 uker gir høyest utslag med 4,4 prosent (menn 4,1 prosent og kvinner 4,6 prosent) Selv om det er høyt hos begge kjønn, gir sykefraværet til kvinner størst utslag i vår etat med en kvinneandel på 63 prosent. En liten andel av kvinners fravær vil være svangerskapsrelatert. Høyest fravær (og langtidsfravær) er i aldersgruppen 40-49 år (9,2 prosent totalt) og over 50 år (10 prosent totalt), høyest blant menn over 50 (10,7 prosent).

Av 23 organisasjonsenheter (seksjoner og kontorer) var sykefraværsresultatet at 13 enheter ligger høyere enn måltallet på 5,5 prosent sykefravær innen utløpet av 2013. Høyeste sykefravær i en enhet var på 32,3 prosent totalt, laveste sykefravær i en enhet var 1,1 prosent. Seks av de ni organisasjonsenhetene med for høyt sykefravær i forhold til måltallet var regionale enheter.

Sykefraværet analyseres i sammenheng med arbeidsmiljøundersøkelsen på etatsnivå og følges opp i hvert kontor og individuelt i henhold til gjeldende rutiner og gjennom HMS-tiltak. Bedriftshelsetjenesten benyttes i oppfølgingsarbeidet og i forebyggingsarbeid. Det er arrangert kurs for ledere i sykefraværsoppfølging, og sykefravær følges opp fortløpende i direktørmøtene og i AMU.

IMDi-ansatte har tilbud om trening en time pr uke i arbeidstiden, og det er registrert en økende bruk av dette i 2013 enn tidligere år. Det fokuseres også på andre tiltak som har til formål å fremme fysisk aktivitet og øke trivsel på arbeidsplassen.

Delmål 2: Sysselsetting av personer som står utenfor arbeidslivet

IMDi arbeider systematisk med rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn, og gjennom IMDis stillingsannonser oppfordres kvalifiserte kandidater med ulik utdanning, arbeids- og livserfaring til å søke jobb hos IMDi uten hensyn til etnisitet, religion, kjønn, alder, seksuell orientering og funksjonsevne. Det opplyses også om at IMDi er en IA-virksomhet.

Ledige stillinger blir publisert på www.jobbressurs.no som er en jobbportal for personer med redusert funksjonsevne, samt på www.inkludi.no og www.ambisjoner.no, som er jobbportaler som retter seg mot personer med innvandrerbakgrunn. I direktoratets personalreglement er det fastsatt at «minst 50 prosent av de som innkalles til intervju bør ha innvandrerbakgrunn forutsatt at kvalifikasjonskravene er oppfylt».

IMDi har som mål å tilby yrkestilpasset arbeidstrening til 4-8 personer per år med ikke-vestlig bakgrunn. IMDi har hatt 8 personer på språk- og arbeidstrening i løpet av 2013. IMDis lokaler i Tollbugata i Oslo er godt tilrettelagt for ansatte og brukere med redusert funksjonsevne. Arbeidsplasser tilrettelegges fortløpende ved behov.

Delmål 3: Seniortiltak

Det gis utvidet tjenestefri med lønn til tilsatte over 62 år med 14 dager per år, som er hovedtariffavtalens maksimumsgrense. Livsfaseperspektivet er innarbeidet i personalpolitikken og annet regelverk og seniorpolitikk har vært eget tema på et IA-møte.

HMS

Arbeidsmiljøundersøkelse

I november 2012 ble det gjennomført en arbeidsmiljøkartlegging i IMDi i regi av Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI). Kartleggingen er forskningsbasert og skal gjentas høsten 2014. Resultatene av undersøkelsen ble presentert for ledelse, tillitsvalgte og øvrige medarbeidere i hhv. desember 2012 og januar 2013, og har blitt fortløpende fulgt opp i seksjoner og kontorer i løpet av 2013. Resultatene og tiltak har også vært gjentagende tema i AMU, samhandlingsmøter og på direktørmøter.

Bedriftshelsetjenesten (BHT)

BHT deltar aktivt og konstruktivt inn på systemnivå i AMU og i forbindelse med oppfølging av arbeidsmiljø og tiltak etter arbeidsmiljøundersøkelsen, samt i utvikling av AKAN-politikk og HMS-rutiner. BHT har gjennomført ergonomisk rådgivning individuelt, og deltatt i vernerunder. De har også vært benyttet til kurs internt. På individnivå benyttes BHT bl.a. i oppfølging av sykefravær, til debriefing og til forebyggende oppfølging av enkeltpersoner.

Databriller

Ansatte som har behov for tilrettelegging til arbeid ved dataskjerm får tilbud om tilpassede databriller. Dette følger av forskrift om arbeid ved dataskjerm (FOR 1994-12-15 nr. 1259). IMDi har inngått avtale med leverandør for å sikre gode priser og et likt og kostnadseffektivt tilbud for alle ansatte.

Sosiale hensyn i offentlige anskaffelser

IMDi har kontinuerlig fokus på miljø, samfunnsansvar og sosiale hensyn i våre offentlige anskaffelser, og disse forholdene er innarbeidet i alle kravspesifikasjoner. Vi har løpende kontakt med våre leverandører i forhold til miljøarbeid.

Arbeidstilsynet gjennomførte i januar 2013 tilsyn i IMDi vedr overholdelse av informasjons- og påseplikten i renholdsneringen. Målet er å sikre at arbeidstakere i denne næringen har lovlige arbeidsbetingelser og at arbeidsrelaterte belastninger som fører til helseplager, reduseres. Som oppdragsgiver må vi stille krav til leverandører av slike tjenester. Arbeidstilsynet konkluderte med at IMDi hadde tilfredsstillende rutiner og kontraktsformuleringer i forhold til vår renholdsleverandør og har avsluttet saken.

Sikkerhet og beredskap

Oversikt over virksomhetens viktigste verdier/aktiva, herunder skjermingsverdig informasjon og objekter

Foruten våre ansatte er noen av våre datasystemer våre viktigste verdier/aktiva. Fysiske dataobjekter er registrert hos IKT i et eget system²⁵. Viktige aktiva/systemer med skjermingsverdig informasjon er DUF og NIR (IMPact), iMAKS og databasen til kompetanseteamet (FOR). Sistnevnte er anonymisert og vil ha liten verdi alene. DUF og NIR driftes av UDI. Databasen til kompetanseteamet driftes av IMDi selv og er et lukket system som ikke er på nett. iMAKS driftes også av IMDi og er kun tilgjengelig for interne brukere.

Økonomi og personalsystem er andre systemer som kan inneholde skjermingsverdig informasjon. Disse systemene driftes av DFØ.

IMDi er et relativt ungt direktorat som baserer seg på leide lokaler og har i liten grad egne fysiske objekter. A/V utstyr, data- og mobilutstyr er det vi har. Relativt kort levetid på disse enhetene tilsier relativt lav verdi.

Rapporter om uønskede hendelser (avvik)

Det er først og fremst på kommisjonsreiser og gjennom arbeidet med tvangsekteskap og kjønnslemllestelse IMDi-ansatte er utsatt for sikkerhetsrisiko. Det er ikke meldt inn trusler i 2013. En minoritetsrådgiver har følt seg utrygg fordi hun har hatt en sak hvor familiemedlemmer har utført vold, men det er ingenting som tyder på at hun har vært i noen fare. Saken er tatt opp med hennes nærmeste leder lokalt, de har drøftet saken med lokalt politi og hun har fått innvilget samtaler med IMDis bedriftshelsetjeneste (BHT).

Det har vært en markant økning i antall bosettingshenvendelser ved personlig fremmøte, spesielt hos IMDi Vest i Bergen og i resepsjonen i Oslo. De fleste av disse henvendelsene er greie å håndtere, men i noen få situasjoner kan frustrerte besøkende som venter på avklaring av sin bosettingssak, bli noe pågående, litt aggressive i sin ordbruk og det oppleves ubehagelig å forholde seg til dem. Det har ikke oppstått situasjoner som ikke har vært håndterbare, og de besøkende har forlatt våre lokaler etter samtale med saksbehandler eller leder. Det dreier seg kun om et lite antall av totale henvendelser. Hendelser registreres, og det er i ett tilfelle gjennomført oppfølgingssamtaler med BHT.

Det har ikke hatt vært avvik ang. innsyn eller informasjon på avveie, og heller ikke innenfor informasjonssikkerhetsområdet eller sikkerhet generelt.

Vernerunden i fellesarealene i Tollbugata avdekket at det manglet noen skilt om rømningsveier og bruk av heis i en evakuerings situasjon. Dette ble utbedret umiddelbart.

---

²⁵ IMDi gikk i 2012 til anskaffelse av nytt program - Control 4 fra House of controll - for registrering av aktiva. Dette er en skytjeneste som ennå ikke er fullt operativt. IKT bruker fortsatt det gamle systemet for å registrere bla. PCer.

Interne og eksterne sikkerhetsrevisjoner

IMDis kriseberedskapsplan er oppdatert per 1. oktober 2013. Planen er oppdatert i forhold til:

- Forskrift nr. 535 av 15.06.2012 - Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap
- Melding nr. 29 til Stortinget om Samfunnssikkerhet
- Rapport fra 22. juli-kommisjonen
- IMAs kriseplan av 21.09.2012
- IMDis organisering og strategi "Mangfold er hverdagen".

Det er i Kriseberedskapsplanen etablert en kriseledelse som trer sammen og ledes av IMDis direktør ved eventuelle hendelser. Varslingslisten er oppdatert per oktober 2013 og formidlet til BLD. Oppdatert Kriseberedskapsplan skal legges frem til orientering for direktørmøtet.

Våre interne sikkerhetsrutiner er sist oppdatert 26. november 2013. De beskriver sikkerhetstiltak og -opplegg, inkludert hvordan ansatte skal forholde seg til sikkerhet i hverdagen, men også hvordan situasjoner som kan eskalere eller er ekstreme, skal håndteres. Vi har videre rutiner for oppfølging (debrifing) av medarbeidere som har vært på kommisjonsreiser eller har vært utsatt for pågående oppførsel fra våre brukere, og det er utarbeidet egne rutiner for oppfølging av eventuelle hendelser i tilknytning til arbeidet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Ledelsens evaluering av sikkerhetsarbeidet

IMDis direktør har øverste ansvar for arbeidet med sikkerhet og beredskap i IMDi. Ansvar er tillagt administrasjonskontoret under administrasjonsdirektørens ledelse. Driftssjefen er tildelt rollen som sikkerhetssjef i IMDi og fungerer som sekretær for kriseledelsen. Direktør, administrasjonsdirektør og sikkerhetssjef er sikkerhetsklarert for Hemmelig.

Helt siden IMDi ble etablert i 2006, har det vært en klar policy- og verdivurdering at vi ønsket at IMDi skulle være et åpent og lett tilgjengelig direktorat hvor våre gjester skulle føle seg velkomne. Ved evalueringer har flere IMDi-ansatte også gitt uttrykk for at dette første møtet med IMDi i et åpent og hyggelig resepsjonsområde, er konfliktdependende i seg selv. Men det betyr ikke at sikkerhet ikke tas på alvor, og vi er selvfølgelig opptatt av at våre arbeidstakere skal kunne føle seg mest mulig trygge på jobb. Da Tollbugata 18-20 ble renoveret og IMDi i Oslo flyttet inn i mai 2009, ble sikkerhetsopplegget nøye vurdert. IMDi har, spesielt etter 22. juli 2011, hatt løpende gjennomgang / vurdering av internt sikkerhetsopplegg og rutiner ved ekstreme situasjoner. Sikkerhetsvurderinger foretas fortløpende, og korrigerende tiltak er foretatt og foretas ved behov. Vernerunden som ble gjennomført våren 2013, avdekket ingen spesielle sikkerhetsmessige forhold som må følges opp utover normal fokus på sikkerhet for ansatte i resepsjonsområdet. På bakgrunn av økning i antall bosettingshenvendelser ved personlig fremmøte, spesielt hos IMDi Vest i Bergen og i Oslo, foretas en gjennomgang av rutineene knyttet til håndteringen av slike henvendelser.

Som følge av at IMDi var samlokalisert med UDI, var direktoratet underlagt de sikkerhets- og sårbarhetsvurderinger som ble gjort av UDI. IMDi er fortsatt samlokalisert med UDI i Kristiansand og underlagt de sikkerhetsvurderinger UDI har gjort for våre lokaler der. For de øvrige regionkontorene utenfor Oslo, har IMDi ved opphør av samlokaliseringen, foretatt sikkerhets- og sårbarhetsvurderinger i egne leide

lokaler. Fokus ved omgjøringer og flytting har vært innretning av lokalene for å sikre balanse mellom åpenhet og sikkerhet.

Det er ikke laget en spesiell analyse av sikkerhets- og sårbarhetsutfordringer i IMDi. Som et ledd i det videre arbeidet, har vi hatt møte med PSTs ledelse. Interne kurs i Konflikthåndtering er gjennomført for ca. 35 deltakere hvor IMDIs regionkontorer var representert. Sikkerhet er fast punkt på dagsorden for arbeidsmiljøutvalget og samhandlingsmøtet mellom ledelsen og de hovedtillitsvalgte og hovedverneombudet.

IMDi har høy fokus rettet mot informasjonssikkerhet og datasikkerhet. Det er f.eks. utarbeidet egen informasjonssikkerhetsstrategi som er forankret i direktørgruppen.

IMDi deltar i eksternt sikkerhetsarbeid. Vi deltar blant annet i Samarbeidsorganet for oppfølging etter 22.07.11 under ledelse av Helsedirektoratet og i PSTs Kontaktgruppe for forebygging av terrorhandlinger hvor direktøren deltok på høstens møte i oktober i år. Sikkerhetssjefen og andre ansatte fra bl.a. arkiv og IKT har deltatt på flere eksterne kurs/seminarer og møter med sikkerhet som tema.

Øvelser

I forkant av Nasjonal varslingsøvelse 12. juni 2013, var IMDi involvert i planleggingen av øvelsen under ledelse av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, og vi deltok i selve øvelsen. IMDis rolle i ekstremisituasjoner vil som regel være rådgivning i forbindelse med informasjon/tiltak rettet mot innvandrerbefolkningen. IMDi har også kontaktinformasjon til de viktigste innvandrersorganisasjonene og de viktigste livs- og trossamfunn. IMDi har også bidratt i arbeidet med Nasjonal kommunikasjonsstrategi for brannsikkerhet.

Det har vært gjennomført ikke-varslende evakueringsøvelser fra kontorlokalene. Beredskapsøvelse er under planlegging.

Andre tiltak

IMDi vil i 2014 samarbeide med UDI om sikkerhetsopplæring for de som skal delta på kommisjonsreiser.

Vurdering og anbefalte tiltak for å redusere risikoen

IMDis vurdering er at sikkerhetssituasjonen for våre ansatte er bra, men må selvfølgelig følges opp kontinuerlig.

- IMDi har løpende fokus på sikkerhetsarbeidet med vurdering av opplegg og tiltak. Det foretas konkrete korrigerende tiltak ved behov.
- IMDis verdivalg om et mest mulig åpent direktorat, har etter vår vurdering, en konfliktdempende effekt i seg selv.
- Ansatte som ikke har publikumsrettet arbeid, har sine arbeidsplasser i skjermet område på de fleste av IMDis kontorer. På noen av regionkontorene kunne det imidlertid vært bedre skille mellom publikumsareal og de ansattes arbeidsplasser. Alternative rømningsveier er under vurdering ut fra bygningstekniske forhold.
- Det foretas gjennomgang av rutiner for håndtering av bosettingshenvendelser ved personlig fremmøte.
- Det har vært gjennomført opplæring i konflikthåndtering, men dette er et tiltak som bør gjentas (repetisjon), videreføres og omfatte flere ansatte
- Beredskapsøvelse planlegges for gjennomføring i 2014.

- Debriefingssamtaler med profesjonelle aktører i BHT videreføres.
- Sikkerhetsopplæring for ansatte som skal på kommisjonsreiser holdes i samarbeid med UDI i 2014.

Risikovurderinger

I IMDi gjennomføres helhetlig risikovurdering knyttet til både interne og eksterne styringsparametere to ganger i året. Innenfor områder som IKT-utvikling (herunder NIR) og bosetting, gjennomføres risikovurdering langt oftere.

Risikovurderingene brukes som beslutningsgrunnlag for ledelsens prioriteringer av hovedaktiviteter i virksomhetsplanen, ressursallokering og budsjettfordeling.

Ressursmessige prioriteringer

IMDi hadde pr. 31.12.2013 en disponibel driftsbevilgning på 189,919 mill. kroner inkludert overførte midler fra 2012 og lønnskompensasjon. Det var 230 ansatte, inkl. KIM. Aktiviteter og tiltak har vært avstemt med gjeldende budsjettammer og føringer i tildelingsbrev/tillegg til tildelingsbrev.

I 2013 har IMDi foretatt en betydelig omprioritering av ressurser til gjennomføring av direktoratets IKT-satsing (IMpact). I 2013 anslår IMDi at det påløper en kostnad på 8,8 mill. kroner i forbindelse med bruk av interne ressurser. Dette fører med seg at disse ressursene ikke kan brukes til vanlig drift, og andre planlagte prosjekter i denne perioden har blitt nedprioritert og utsatt fordi IMDi har sett nødvendigheten av å ha full fokus mot IMpact. Det ble vedtatt 5 prosent kutt i lønnsbudsjettet, med den konsekvens at det i mindre grad ble hentet inn vikarer ved langtidsfravær, og arbeidsbelastningen på øvrige ansatte ble dermed større.

IMDi fikk nye forvaltningsoppgaver i 2013, henholdsvis Jobbsjansen og kommunale utviklingsmidler (kap. 821, post 62). Disse forvaltningsoppgavene krever omfattende arbeid mot kommuner over hele landet. Konsekvensen er at IMDi måtte nedprioritere arbeidet med kunnskapsutviklingsplan og enkelte tiltak ble ikke gjennomført i henhold til planen.

IMDi overtok også forvaltningen av norsktilskuddet i 2013. Overtakelsen har vært ressurskrevende og nåværende løsning krever mye manuelt arbeid som kan knyttes til utfordringer i dagens NIR. Det er etablert en elektronisk utbetalingsløsning som fungerer tilfredsstillende. Tilskuddsbrev genereres automatisk via utbetalingsløsningen, og disse oversendes elektronisk til kommunenes postmottak (brevene har elektronisk signatur). Tidligere forvaltningsordning besto i å utarbeide manuelle utbetalingsbilag for hver ordning/årgang, med tilhørende brev til alle kommuner. Selv om forberedelse til utbetaling av norsktilskudd krever mye ressurser, vil IMDi fremheve at det har vært en betydelig effektivisering av ordningen sammenliknet med tidligere forvaltningsordning. Nye IKT-løsninger vil kunne bidra til en ytterligere effektivisering. IMDi anslår samlet ressursbruk til forvaltning av ordningen til tre årsverk.

IMDi har i 2013 vurdert og konkludert hvordan arbeidet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet best kan organiseres innenfor rammen av IMDis ordinære organisasjonsstruktur. Etter fem år med

prosjektorganisering av arbeidet mot tvangsekteskap i Forebyggingsenheten var tiden moden for en mer permanent organisering av oppgaver innenfor dette feltet. I overgangen fra 2012 til 2013 ble det derfor besluttet å etablere et organisasjonsomfattende IMDi-prosjekt som skulle komme med forslag til organisering av arbeidet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlig begrensning av unges frihet inn i IMDis ordinære struktur. I tillegg skulle prosjektet utarbeide et forslag til hvordan Forebyggingsenhetens kompetanse og oppgaver og IMDis øvrige mangfolds- og integreringsarbeid kan sees i sammenheng og gjensidig styrke hverandre. Prosjektet besto av en bredt sammensatt prosjektgruppe med 12 representanter fra ulike deler av IMDi, i tillegg til en ressursgruppe bestående av en regiondirektør, to assisterende regiondirektører, en kontordirektør og en representant for de tillitsvalgte. Hovedkonklusjonen etter gjennomført prosjekt ble at Forebyggingsenheten skulles avvikles pr. 31.12.2013. Medarbeidere er derfor overført til regionkontor IMDi Øst pr. 1.1.2014. Den interne organiseringen i regionkontor IMDi Øst blir nærmere vurdert i løpet av 1. halvår 2014.

Del V Digitalisering av arbeidet i IMDi

Dagens IKT-systemer i IMDi er mangelfulle, noe som fører til mye manuelt arbeid og dårlig datakvalitet. IMDi er i gang med et omfattende digitaliseringsarbeid for å effektivisere arbeidet, og for å sikre at direktoratet er i takt med den digitaliseringen som skjer både i statsforvaltningen og i samfunnet for øvrig.

Digitaliseringsprogrammet skal utvikle IKT-systemer for store deler av IMDis arbeid. I 2013 besto programmet av fire prosjekter: Et webprosjekt, et indikatorprosjekt, et internkommunikasjonsprosjekt og det største av de fire - Impact. De fire prosjektene utvikles noenlunde parallelt for å sikre at systemene fungerer sammen, og for å sikre at brukerne får et enhetlig digitalt tjenestetilbud.

Mens IMPact har vært etablert som prosjekt siden 2011, ble webprosjektet og indikatorprosjektet startet opp i tidlig i 2013. Internkommunikasjonsprosjektet er det siste prosjektet som ble påbegynt, og forprosjektet ble igangsatt på senhøsten.

IMPact

IMPact er et stort prosjekt som består av flere delprosjekter, som skal dekke virksomhetsområdene for tilskudd, bosetting, samt utviklingen av et nytt Nasjonalt introduksjonsregister (NIR). Den første produktleveransen som danner basen for utvikling av de andre systemene, *IMPact_Basis Plattform*, ble godkjent i januar 2013. Utviklingen av NIR hadde førsteprioritet i resten av 2013, og avtale om utvikling av NIR og løsning for tilskuddsutbetaling ble signert i juni 2013. Avhengigheten mellom dagens NIR og overtakelse av norsktilskuddet gjorde at funksjonalitet for utbetaling av norsktilskuddet ble anskaffet i samme avtale og for parallell utvikling. I tillegg ble arbeidet med support- og henvendelsessystem for NIR startet høst 2013. Alle tre systemene forventes ferdigstilt sommer 2014.

Våren 2013 startet IMPact_eSamhandling, prosjektet som skal sikre at IMDi på en sikker og god måte får overført data fra UDIs utlendingsdatabase til egne virksomhetsprosesser. Prosjektet skal også sørge for utvikling av datautvekslingstjenester mellom IMDi og øvrige samarbeidspartnere. En sentral oppgave for eSamhandling-prosjektet er å sikre at IMDi får nødvendig hjemmel til behandling av personopplysninger.

Arbeidet med å utvikle nye løsninger og verktøy for bosettingssystemet vil starte opp sommeren 2014, men arbeidet med å standardisere de ulike bosettingsprosessene ble påbegynt allerede i 2013. IMDi har så langt i prosjektet utviklet en prøveversjon av hvordan bosettingsprosessen kan tenkes løst for fremtiden.

IMPact er IMDis største satsning innen IKT-utvikling så langt og er et ressurskrevende prosjekt. IMDis eksterne kvalitetssikrer, Det norske Veritas (DNV), gjennomførte en risikovurdering av IMPact november 2012. DNV utførte videre en risiko- og investeringsanalyse av de totale rammene for IMPact våren 2013. Med bakgrunn i analysene ble de totale budsjetttrammene for IMPact gjennomgått, noe som resulterte i en utredning om behovet for økte budsjetttrammer for IMPact. Med bakgrunn i DNV-analysene identifiserte IMDi også risikoreduserende tiltak som følges opp fortløpende i de ulike IMPact-prosjektene.

IMDi går nå igjennom den videre prosjektorganiseringen av IMPact og hva det vil kreve av intern og ekstern bruk av ressurser fram til ferdigstillelse av leveransene.

Webprosjektet

Et etterslep på webutvikling i IMDi har ført til at dagens nettsider ikke gir kommunene den bistanden de trenger. Web-prosjektet ble startet opp for å gi kommunene bedre styringsverktøy og mer kompetanse på integreringsfeltet. Forprosjekt ble startet opp i mars 2013, og avsluttet i juli.

Forprosjektet resulterte i en nettstrategi som er direkte basert på IMDis overordnede strategi, og skal bidra til at IMDi benytter de digitale flatene til å oppnå sine uttalte mål.

I forprosjektet ble det gjort undersøkelser blant IMDis viktigste målgrupper på nett, der kommunene er en klar førsteprioritet. Undersøkelsene viste at imdi.no er en av kommunenes desidert viktigste kilder til regelverk, retningslinjer og annen informasjon om integreringsarbeidet de skal utføre. I tillegg etterspurte kommunene bedre tilgang på kunnskap, og ønsket mer digital erfaringsutveksling seg imellom på integreringsfeltet.

Arbeidet med et nytt imdi.no som kan tilfredsstille både brukernes og IMDis forventninger ble startet opp høsten 2013, og innen utgangen av året var planverk for hovedprosjektet ferdigstilt. Dette arbeidet har blitt gjort i tett samarbeid med indikatorprosjektet, siden disse systemene skal jobbe sammen overfor brukeren.

Arbeidet med anskaffelse av leverandører ble samkjørt med indikatorprosjektet og startet opp senhøsten 2013.

Indikatorprosjektet

Det finnes i dag ingen god tilgang på integreringsstatistikk på kommunenivå. Etterspørselen etter slike data er stor, i IMDi, i kommuner og blant andre aktører på integreringsfeltet. God oversikt over integreringssituasjonen er viktig viktige styringsverktøy for kommunene, og nødvendig for et kunnskapsbasert integreringsarbeid, med effektiv og målrettet innsats. Formålet med indikatorprosjektet er å ha et godt verktøy for å gjøre statistikk og sentral styringsinformasjon lett tilgjengelig, for å bidra til et mer bedre integreringsarbeid og godt beslutningsgrunnlag både for kommunene og andre aktører. Prosjektet skal utvikle en interaktiv web-løsning, der man enkelt skal kunne finne relevante tall for kommune og region. Det skal også være lett å sammenlikne mellom kommuner.

Forprosjektet ble startet opp i august 2012, og ferdigstilt i august 2013. Det ble gjennomført et omfattende arbeid med å utrede behov og muligheten for å tilrettelegge ulike data kommuner og andre aktører har behov for. Det er gjennomført workshoper med kommuner, og en lang rekke møter med relevante samarbeidspartnere for å få innspill på forslag til innhold.

I november 2013 ble det besluttet å gå videre med et hovedprosjekt. En viktig del av arbeidet har vært å se avhengighetene opp mot de andre digitaliseringsprosjektene. Indikatorprosjektet benytter blant annet data fra IMPactprosjektet, og vil henge tett sammen med webprosjektet på innholdssiden. I 2013 ble det utarbeidet anskaffelsesstrategi for indikatorprosjektet og web-prosjektet.

Hovedprosjektet startet høsten 2013. En viktig del av arbeidet har vært å se avhengighetene opp mot de andre digitaliseringsprosjektene. Indikatorprosjektet

benytter data fra IMpactprosjektet og vil henge tett sammen med webprosjektet på innholdssiden. Anskaffelse av leverandører ble også igangsatt sammen med webprosjektet, og fortsetter i 2014.

Internkommunikasjonsprosjektet

IMDi har flere verktøy for internkommunikasjon og samhandling som er forholdsvis gamle og fragmenterte. Eksisterende verktøy og rutiner tilrettelegger ikke for en effektiv og målrettet internkommunikasjon. Konsekvensene er dobbeltarbeid, ineffektivitet og ukoordinert saksbehandling.

Forprosjektet startet opp i oktober 2013. Før utgangen av året ble det gjennomført en nåtidsanalyse av hvordan internkommunikasjon og samhandling fungerer i IMDi. Ansatte på alle nivåer, og fra alle regionkontorene, ble intervjuet om hvordan de deler kunnskap og erfaringer både internt på kontorene og mellom ulike kontorer.

Forprosjektet planlegger å levere en anbefaling til ledelsen i juni 2014 om hvordan ansattes og kontorenes behov for en mer effektiv arbeidshverdag kan tilrettelegges.

Del VI Regnskapsrapport per 31.12.2013

Hovedoversikt

Kap/post	Bevilgning	Regnskap	Avvik	Avvik i %
Kap. 820:				
01 Driftsutgifter	199 123 486*	193 627 388	5 496 098	2,9 %
Sum kap. 820	199 123 486	193 627 388	5 496 098	2,9 %
(*) inkl. merinntekter og refusjoner				
Kap. 821:				
21 Kunnskapsutvikling	15 985 000	14 149 585	1 835 415	11,4 %
45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	16 500 000	13 130 582	3 369 418	20,4 %
60 Integreringstilskudd	5 004 081 909	4 987 159 512	16 922 397	0,33 %
61 Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger	340 669 000	333 100 049	7 568 951	2,22 %
62 Kommunale innvandrertiltak	90 220 000	87 878 569	2 341 431	2,59 %
70 Bosettingsordning og integreringstilskudd, oppfølging	1 860 000	1 860 000	0	0,00 %
71 Tilskudd til innv. org. og annen frivillig virksomhet	51 494 000	51 137 000	357 000	0,69 %
72				
Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.	2 523 000	2 523 000	0	0,00 %
73 Tilskudd	1 000 000	1 000 000	0	0,00 %
Sum kap. 821	5 524 332 909	5 491 938 297	32 394 612	0,59 %
Kap. 822:				
60 Opplæring i norsk og samf. kunnsk. for voksne innvandrere	1 753 554 000	1 724 721 160	28 832 840	1,64 %
Sum kap. 822	1 753 554 000	1 724 721 160	28 832 840	1,64 %

KAP. 820 INTEGRERINGS- OG MANGFOLDSDIREKTORATET

Post 1 Driftsutgifter (jf. kap. 3820)

Forbruket på posten må ses i sammenheng med inntektene på kap. 3820, postene 1, 15, 16 og 18 – Diverse inntekter, refusjon arbeidsmarkedstiltak, refusjon av fødsels- og adopsjonspenger og refusjon av sykepenger.

Bevilgning iht. tildelingsbrev	179 187 000
Overført fra 2012, jf. tillegg 1 til tild.brev av 21.3.13	8 870 000
RNB jf. tillegg 3 til tild.brev av 17.7.13	250 000
Lønnsregulering iht. tillegg 5 til tild.brev av 23.10.13	1 612 000
Prop. 8 S, jf. tillegg 8 til tild.brev av 20.12.13	-200 000
Sum bevilgning	189 719 000
Regnskap	193 627 388
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	-3 908 388
Diverse merinntekter (3820.1)	1 524 809
Refusjon arbeidsmarkedstiltak (3820.15)	14 666
Refusjon fødsels-/adopsjonspenger (3820.16)	3 084 483
Refusjon sykepenger (3820.18)	4 780 528
Sum merinntekter og refusjoner	9 404 486
Reell merutgift (-)/mindreutgift (+)	5 496 098

Det er ingen vesentlige avvik på posten. Disponibel bevilgning er kr 189 719 000. Det er utgiftsført kr 193 627 388. Før merinntekter og refusjoner er det et merforbruk på kr 3 908 388.

Stortinget har gitt fullmakt til å overskride bevilgningen på posten mot tilsvarende merinntekter på kap. 3820, post 1, jf. Prp. 1 S (2012-2013). Fullmakt til å nytte merinntekter på inntektspostene 3820.15 Refusjon arbeidsmarkedstiltak, 3820.16 Refusjon av fødsels-/adopsjonspenger og 3820.18 Refusjon av sykepenger følger av generell merinntektsfullmakt. Det er inntektsført kr 9 404 486 på kap. 3820 i 2013. Etter justering for merinntekter og refusjoner, er det reelle mindreforbruket kr 5 496 098 eller 2,9 % av disponibel bevilgning.

Diverse merinntekter (3820.1) gjelder refusjoner fra kommuner i forbindelse med seminarer og konferanser, innbetaling i forbindelse med deltakelse på Mangfoldsprisen fra NAV, innbetaling fra DIFI i forbindelse med kompetansemidler, innbetaling fra NAV i forbindelse med bruk av bedrifthelsetjenesten (BHT) og innbetaling fra KR D og Stortinget i forbindelse med Stortingsvalget 2013.

Mindreforbruket er i hovedsak knyttet til følgende forhold:

IMDi satte i gang innsparingstiltak i begynnelsen av 2013 for å sikre balanse i budsjettet. Dette resulterte i bl.a. at ledige stillinger ikke omgående ble erstattet gjennom året.

- Lønnsutgifter ble dermed, etter fratrekk av refusjoner, ca. 3,6 mill. kr. lavere enn budsjettet. Refusjoner i forbindelse med sykepenger ble høyere enn budsjettet.
- Øvrig del av mindreforbruket på ca. 1,4 mill. kr er knyttet til et generelt mindreforbruk på vare- og tjenestebudsjettet (underpost 012) til IMDi, også dette kan sees i sammenheng med ovennevnte innsparingstiltak.
- Merinntekter ble ca. 0,5 mill. kr høyere enn anslått. Dette skyldes hovedsakelig merinntekter fra KRD og Stortinget ifm. Stortingsvalget 2013.

Mindreforbruket ligger samlet sett innenfor rammen av 5 pst. av post 01. IMDi legger til grunn at mindreforbruket overføres til 2014.

KAP. 821 BOSETTING AV FLYKTNINGER OG TILTAK FOR INNVANDRERE

Post 21 Spesielle driftsutgifter kunnskapsutvikling migrasjon, integrering og mangfold, *kan overføres*

Bevilgning iht. tildelingsbrev	20 785 000
Økning, gjennomføring av tiltak 5,6 og 11 i handlingsplan mot tvangsekteskap, jf. tillegg nr. 1 til tild.brev av 21.3.13	700 000
RNB, endring jf. tillegg nr.3 til tild.brev av 17.7.13 (til post 45)	-6 000 000
Økning, gjennomføring av tiltak 17 i handlingsplan mot tvangsekteskap, jf. tillegg nr. 3 til tild.brev av 17.7.13	500 000
Sum bevilgning	15 985 000
Sum regnskap IMDi	13 949 585
Sum regnskap Fylkesmannen i Nordland, belastningsfullmakt	200 000
Sum regnskap	14 149 585
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	1 835 415

Det er ingen vesentlige avvik på posten. IMDi har disponert en bevilgning på kr 15 985 000, og har utgiftsført kr 14 149 585. Mindreforbruket er kr 1 835 415, eller 11,4 % av bevilgningen.

Mindreforbruket i 2013 er relatert til flere prosjekter som er startet i 2013 og som videreføres inn i 2014. Det inngår også prosjekter med forsinket leveranse fra eksterne leverandører. Alle utgifter er kontraktbundet.

FoU-prosjekt	Leverandør	Budsjett 2014
Kunnskapsoppsummering og strategi for kunnskapsutv. Handlingsplan TVE/KLL	Fafo	200 000
Barn på skole i foreldres opprinnelsesland	ISF	150 000
Språkstøtte på arbeidsplassen	Red Tape Crossing	150 000
Skole og utdanning for de som ankommer sent i skoleløpet	NTNU	100 000
Integreringsbarometeret	TNS Gallup	435 415
"Boligpolitiske velferdsgevinster" samarbeidsprosjekt med Husbanken	Fafo	600 000
Bruk av grunnskoleopplæring i Intro	Fafo	200 000
SUM overføring		1 835 415

IMDi legger til grunn at mindreforbruket på kr 1 835 415 overføres til 2014.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgning, jf. tillegg nr. 1 til tild.brev av 21.3.13	10 500 000
Økning RNB, endring jf. tillegg nr. 3 til tild.brev av 17.7.13	6 000 000
Sum bevilgning	16 500 000
Sum regnskap IMDi	11 664 992
Sum regnskap Utlendingsdirektoratet, belastningsfullmakt	1 465 590
Sum regnskap	13 130 582
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	3 369 418

Det er mindreforbruk på posten. IMDi har disponert en bevilgning på kr 16 500 000, og har utgiftsført kr 13 130 582. Mindreforbruket er kr 3 369 418, eller 20,4 % av bevilgningen.

Mindreforbruket i 2013 er relatert til følgende punkter:

- IMDis interne risikoavsetning ble ikke brukt fullt ut.
- Prosjektet IMpact_Tilskudd startet opp på et senere tidspunkt i 2013 enn opprinnelig planlagt. Grunnen til det er at IMDi valgte å bruke lengre tid på utarbeidelsen av spesifikasjoner for tilskuddsmodulen før utviklingen kunne starte opp. Dette for å oppnå enda bedre kvalitet ved utviklingen. Det har derfor ikke påløpt det planlagte antall timer i 2013 for prosjektet. Timene vil påløpe i 2014.

IMDi legger til grunn at mindreforbruket på kr 3 369 418 overføres til 2014.

Post 60 Integreringstilskudd, kan overføres

Bevilgning iht. tildelingsbrev	5 090 852 000
Overført fra 2012, jf. tillegg nr. 1 til tild.brev av 21.3.13	3 521 000
Reduksjon i bevilgning, jf. tillegg nr. 3 til tild.brev av 17.7.13	-66 452 000
Reduksjon Prop. 8 S, jf. tillegg nr. 8 til tild.brev av 20.12.13	-23 839 091
Sum bevilgning	5 004 081 909
Sum regnskap	4 987 159 512
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	16 922 397

Det er ingen vesentlige avvik på posten. IMDi har disponert en bevilgning på kr 5 004 081 909, og har utgiftsført kr 4 987 159 512. Mindreforbruket er kr 16 922 397, eller 0,3 % av bevilgningen. I forhold til Beregningsgruppas budsjett har IMDi registrert følgende avvik:

Underpost	Bevilgning	Regnskap	Mer- /mindreutgift
Integreringstilskudd år 1	1 442 696 315	1 417 723 375	24 972 940
Integreringstilskudd år 2-5	3 212 520 200	3 228 767 137	-16 246 937
Eldretilskudd	1 284 120 000	14 950 100	-2 108 900
Funksjonshemmede tilskudd	242 520 000	224 540 400	17 979 600
Skoletilskudd	73 139 846	76 977 300	-3 837 454
Barnehagetilskudd	20 364 348	24 201 200	-3 836 852
Sum	5 004 081 909	4 987 159 512	16 922 397

Integreringstilskudd År-1: Mindreforbruket på kr 24 972 940 skyldes i hovedsak at mange år-1 krav for 2013 ble mottatt for sent ift. intern frist for utbetaling av tilskudd i 2013. Bosettinger som finner sted i slutten av regnskapsåret medfører at tilskudd først utbetales påfølgende år.

Integreringstilskudd År 2-5: Merforbruket på kr 16 246 937 skyldes i hovedsak at det var flere utbetalinger enn forutsatt for personer som ble bosatt i tidligere år enn 2013.

Eldretilskudd: Merforbruket på kr 2 108 900 på denne posten skyldes i hovedsak at flere personer over 60 år ble bosatt enn det opprinnelig ble budsjettert for.

Tilskudd ved funksjonshemminger og atferdsvansker: Mindreforbruket på kr 17 979 600 skyldes i hovedsak at søknader om tilskudd ble innvilget for sent ift. intern frist for utbetaling av tilskudd i 2013.

Skoletilskudd: Merforbruket på kr 3 837 852 skyldes i hovedsak at flere barn i grunnskolealder ankom landet og ble bosatt enn det ble budsjettert for.

Barnehagetilskudd: Merforbruket på kr 3 836 852 skyldes i hovedsak at flere barn i barnehagealder ankom landet og ble bosatt enn det ble budsjettert for.

Post 61 Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger

Bevilgning iht. tildelingsbrev	314 268 000
Økning, jf. tillegg nr 3 til tild.brev av 17.7.13	43 900 000
Reduksjon Prop. 8 S, jf. tillegg nr. 8 til tild.brev av 20.12.13	-17 499 000
Sum bevilgning	340 669 000
Sum regnskap	333 100 049
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	7 568 951

Det er ingen vesentlige avvik på posten. IMDi har disponert en bevilgning på kr 340 669 000, og har utgiftsført kr 333 100 049. Mindreforbruket er kr 7 568 951, eller 2,22 % av bevilgningen.

Tilskuddet er utbetalt for enslige mindreårige flyktninger bosatt i 2013 og tidligere år. Mindreforbruket skyldes i hovedsak at det var flere som ble bosatt sent på året enn det ble budsjettert for. Ettersom satsen periodiseres iht. bosettingsmåned, vil høy bosetting mot slutten av året gi lavere utbetaling.

Post 62 Kommunale innvandrertiltak

Bevilgning iht. til tildelingsbrev	90 220 000
Økning, jf. tillegg nr.1 til tild.brev av 21.3.13	400 000
Reduksjon jf. tillegg nr. 3 til tild.brev av 17.7.13	-400 000
Sum bevilgning	90 220 000
Sum regnskap	87 878 569
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	2 341 431

IMDi har disponert en bevilgning på kr 90 220 000, og har utgiftsført kr 87 878 569. Mindreforbruket er kr 2 341 431 eller 2,59 % av bevilgningen.

Ordning	IMDis budsjett	Regnskap	Mer- /mindreforbruk
Ny sjanse/Jobbsjansen	53 900 000	53 566 088	333 912
Kommunale utviklingsmidler	32 000 000	31 982 500	17 500
Metodeutvikling	2 850 000	1 019 981	1 830 019
Insentivordning	250 000	90 000	160 000
Lokale samarbeidsprosjekter	1 220 000	1 220 000	0
Totalt	90 220 000	87 878 569	2 341 431

Mindreforbruket i 2013 på kr 2 341 431 er relatert til:

- Kr 333 912 av midlene til ordningen "Jobbsjansen" ble ikke benyttet som følge av at noen organisasjoner ikke takket ja til tilskuddssummen de ble tildelt.
- Kr 1 830 019 til metodeutvikling av individrapportering ble ikke benyttet. Dette fordi arbeidet med den nye ordningen "Jobbsjansen" ble prioritert. Arbeidet med utvikling av individrapportering er dessuten utsatt til 2014.
- Som del av overgangen fra forsøksordningen Ny sjanse til den varige tilskuddsordningen Jobbsjansen, ble insentivordningen i Ny sjanse avsluttet i 2012. På grunn av ubehandlede søknader fra 2012, ble det satt av midler på post 62 av 2013-budsjettet til utbetaling av søknader fra foregående år. Underforbruket på kr 160 000 skyldes at det var færre innkomne søknader og innvilgelser enn estimert ved budsjettfordeling.

Post 70 Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging

Bevilgning ihht. tildelingsbrev	1 860 000
Sum bevilgning	1 860 000
Sum regnskap	1 860 000
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	0

Det er ingen avvik på posten. IMDi har disponert en bevilgning på kr 1 860 000, og har utgiftsført kr 1 860 000.

I tråd med tildelingsbrevet for 2013 er kr 1 860 000 utbetalt til KS for deres arbeid innenfor flyktingefeltet.

Post 71 Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet

Bevilgning ihht. tildelingsbrev	51 094 000
Økning, jf. tillegg nr. 3 til tild.brev av 17.7.13	400 000
Sum bevilgning	51 494 000
Sum regnskap	51 137 000
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	357 000

Det er ingen vesentlige avvik på posten. IMDi har disponert en bevilgning på kr 51 494 000. IMDi har utgiftsført kr 51 137 000 i regnskapet for 2013. Mindreforbruket er på kr 357 000, eller 0,69 % av bevilgningen.

I tildelingsbrevet for 2013 er bevilgningen fordelt på 6 ordninger. IMDis regnskap gir følgende avvik for de enkelte ordningene:

Ordning	Bevilgning	Regnskap	Mer-/mindre-utgift
Lokale innvandrersorganisasjoner/annen frivillig virksomhet i lokalsamfunn	15 880 000	15 780 000	100 000
Innsats for særlig utsatte innvandrergupper, tiltaksplan mot fattigdom	1 900 000	1 900 000	0
Frivillige organisasjoners forebyggende og holdningsskapende arbeid mot tvangsekteskap	10 000 000	9 912 000	88 000
Informasjonstiltak rettet mot innvandrere	7 464 000	7 295 000	169 000
Tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integr.feltet	14 000 000	14 000 000	0
Organisasjoner og frivillig virksomhet i Groruddalen/Søndre Nordstrand	2 250 000	2 250 000	0
Totalt	51 494 000	51 137 000	357 000

Når det gjelder tilskuddsordningen "Lokale innvandrersorganisasjoner/annen frivillig virksomhet i lokalsamfunnet" settes det hvert år av kr 100 000 til klagebehandling. IMDi er klageinstans. I 2013 ble ingen klager omgjort.

På ordningen "Informasjonstiltak rettet mot innvandrere" ble det i utgangspunktet satt av 350 000 til klagebehandling. Etter en omgjøring av en klage og en tilleggsutlysning (jf. tillegg nr. 4 til tildelingsbrev for IMDi) hvor kun en organisasjon søkte, var det kr 169 000 som ikke ble disponert på posten.

På ordningen "Frivillige organisasjoners forebyggende og holdningsskapende arbeid mot tvangsekteskap" er det et mindreforbruk på kr 88 000.

Post 72 Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.

Bevilgning ihht. tildelingsbrev	2 523 000
Sum bevilgning	2 523 000
Sum regnskap	2 523 000
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	0

Det er ingen avvik på posten. IMDi har disponert en bevilgning på kr 2 523 000, og har utgiftsført kr 2 523 000. I tråd med tildelingsbrevet for 2013 er kr 2 311 600 utbetalt til tolkeautorisasjonsordningen, og kr 211 800 er utbetalt til Finnmark fylkesbibliotek for drift av Norsk-finsk tolke- og oversettertjenester og oppfølging av forpliktelser til nordisk språkkonvensjon.

Post 73 Tilskudd

Bevilgning ihht. tildelingsbrev	1 000 000
Sum bevilgning	1 000 000
Sum regnskap	1 000 000
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	0

Det er ingen avvik på posten. IMDi har disponert en bevilgning på kr 1 000 000, og har utgiftsført kr 1 000 000. I tråd med tildelingsbrevet for 2013 er kr 1 000 000 utbetalt til Nasjonalt kunnskapssenter for velferdsetatene.

KAP. 822 OPPLÆRING I NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP FOR VOKSNE INNVANDRERE

Post 60 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Bevilgning ihht. tildelingsbrev	1 648 676 000
Økning, jf. tillegg nr. 3 til tild.brev av 17.7.13	84 503 000
Økning, jf. tillegg nr. 8 til tild.brev av 20.12.13	20 375 000
Sum bevilgning	1 753 554 000
Sum regnskap	1 724 721 160
Merutgift (-)/mindreutgift (+)	28 832 840

Det er ingen vesentlige avvik på posten. IMDi har disponert en bevilgning på kr 1 753 554 000, og har utgiftsført kr 1 724 721 160. Mindreforbruket er kr 28 832 840, som utgjør om lag 1,64 % av bevilgningen.

2013 er det første året IMDi har utbetalt norsktilskudd. Avviket skyldes at det ikke har blitt søkt om norsktilskudd for like mange personer som det er budsjettert for.

KAP. 3820 INTEGRERINGS- OG MANGFOLDSDIREKTORATET (JF. KAP. 0820, Post 1 DRIFTSUTGIFTER)

Post 1 Diverse inntekter

Det er inntektsført kr 1 524 809 på posten i 2013.

Post 15 Refusjon lønn arbeidsmarkedstiltak

Det er inntektsført kr 14 666 på posten i 2013.

Post 16 Fødsels- og adopsjonspenger

Det er inntektsført kr 3 084 483 på posten i 2013.

Post 18 Refusjon av sykepenger

Det er inntektsført kr 4 780 528 på posten i 2013.

KAPITTEL 5309

Post 29 Tilfeldige inntekter

Det er inntektsført kr 4 544 839 på posten i 2013. Tilbakebetalinger fra kommuner og fylkeskommuner av tilskudd tildelt tidligere år, og som ikke er overførbare, inntektsføres på denne posten. I 2013 er det inntektsført kr 4 288 206 på posten. I tillegg inntektsføres beskatningen av IMDi-ansatte i forbindelse med fordel ved gruppelivsforsikring på denne posten. Denne delen utgjør kr 256 533.

BELASTNINGSFULLMAKTER

Utlendingsdirektoratet (UDI) har en belastningsfullmakt på kap. 821 post 45 med inntil 1,5 mill. kroner i 2013. Posten er belastet med kr 1 465 590 i 2013.

Fylkesmannen i Nordland har en belastningsfullmakt på kap. 821 post 21 med inntil kr 200 000 i 2013. Belastningsfullmakten ble anvendt fullt ut i 2013.

Del VII Statistikkrapportering

1. Bosetting

- Vedleggstabell 1.1. Bosetting i 2011, 2012 og 2013. Absolutte tall og prosent
- Vedleggstabell 1.2. Bosettingsklare per 31.12. 2011, 2012 og 2013. Absolutte tall og prosent
- Vedleggstabell 1.3. Måltall for bosetting og foreløpig oversikt over vedtaks plasser
- Vedleggstabell 1.4. All bosetting inkludert familieinnvandrede per 31.12.2013
- Vedleggstabell 1.5. 10 største bosatte nasjonaliteter
- Vedleggstabell 1.6. Gjennomsnittlig ventetid for bosatte fra mottak (mnd)
- Vedleggstabell 1.7. Gjennomsnittlig ventetid enslige mindreårige bosatt fra mottak (mnd)
- Vedleggstabell 1.8. Totalt ventende i mottak per 31.12.2013
- Vedleggstabell 1.9. Antall bosettingsklare i mottak, fordelt på oppholdstid, kjønn og familiesammensetning
- Vedleggstabell 1.10. 10 største nasjonaliteter som venter på bosetting per 31.12.2013
- Vedleggstabell 1.11. Enslige mindreårige i mottak med oppholdstillatelse, etter mottakstype og ventetid per 31.12.2013
- Vedleggstabell 1.12. Utbetaling av tilskudd ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og/eller atferdsvansker

2. Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

- Vedleggstabell 2.1. Antall og andel som har fullført norskopplæring. Plikt- gruppen. Per 31.12.2013, for 2005-2012-kohortene
- Vedleggstabell 2.2. Antall og andel som har fullført norskopplæring. Rett- gruppen. Per 31.12.2013, for 2005-2012-kohortene
- Vedleggstabell 2.3. Antall og andel som har fullført norskopplæring. Rett og plikt-gruppen. Per 31.12.2013 for 2005-2012-kohortene
- Vedleggstabell 2.4. Personer som var i opplæring første og andre halvår etter vedtak om opphold. Plikt-gruppen. Absolutte tall og prosent. Per 31.12.2013, for 2005-2012-kohortene
- Vedleggstabell 2.5. Personer som var i opplæring første og andre halvår etter vedtak om opphold. Rett til-gruppen. Absolutte tall og prosent. Per 31.12.2013, for 2005-2012-kohortene
- Vedleggstabell 2.6. Personer som var i opplæring første og andre halvår etter vedtak om opphold. Rett og plikt-gruppen. Absolutte tall og prosent. Per 31.12.2013, for 2005-2012-kohortene

3. Introduksjonsordningen

- Vedleggstabell 3.1. Personkretsen for introduksjonsprogram, etter kjønn og fylke. . Absolutte tall. Per 31.12.2013
- Vedleggstabell 3.2. Deltakere i introduksjonsprogram, etter kjønn og fylke. . Absolutte tall. Per 31.12.2013
- Vedleggstabell 3.3. Deltakere som har avsluttet introduksjonsprogram i 2013, etter kjønn og fylke. Absolutte tall. Per 1.12 2013
- Vedleggstabell 3.4 Deltakere som gikk direkte over i arbeid eller utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram i 2013, etter kjønn og fylke Absolutte tall. Per 1.12.2013
- Vedleggstabell 3.5. Deltakere som gikk over i NAV-tiltak direkte etter avsluttet introduksjonsprogram i 2013, etter kjønn og fylke. Absolutte tall. Per 1.12 2013

4. Tolk

- Figur 4.1. Antall tolker i Nasjonalt Tolkeregister fordelt på språk og kvalifikasjonskriteriene 1-5. Per 17.1.14
- Figur 4.2. Antall tolker i Nasjonalt Tolkeregister i fordelt på språk og kjønn. Absolutte tall. Per 17.1.2014
- Figur 4.3. Antall tolker i Nasjonalt Tolkeregister fordelt kvalifikasjonskriteriene 1-5 og kjønn. Per 17.1.2014

1. Bosetting

Vedleggstabell 1.1. Bosetting i 2011, 2012 og 2013. Absolutte tall og prosent

	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
Andel bosatt innen 6 mnd (prosent)	67	61	50
Andel enslige mindreårige under 18 år bosatt innen 3 mnd (prosent)	27	63	72
Antall bosatte	5 486	5 742	6 551
Antall bosatte enslige mindreårige under 18 år	629	471	421
Antall bosatte barn i familie	-	1 516	1 743
Ventetid fra vedtak til bosetting (mnd), bosatte fra mottak	6,5	6,7	8,0
Ventetid fra vedtak til bosetting (mnd), enslige mindreårige under 18 år, bosatt fra mottak	5,5	3,3	2,7
Ventetid fra vedtak til bosetting (mnd), barn i familie, bosatt fra mottak	-	5,1	6,2
Ventetid fra saksopprettelse til bosetting (mnd), bosatte fra mottak	16,8	18,5	19,9

Kilde: DUF

Vedleggstabell 1.2. Bosettingsklare per 31.12. 2011, 2012 og 2013. Absolutte tall og prosent

	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
Antall bosettingsklare i mottak	1 967	3 829	5 443
Andel personer i mottak med bosettingsplass (prosent)		20	17
Antall bosettingsklare barn i familier i mottak	234	610	804
Antall bosettingsklare enslige mindreårige under 18 år i mottak	134	90	121
Antall lengeventende i mottak	513	1 554	2 346
Antall lengeventende enslige mindreårige under 18 år (over 3 mnd)	36	14	21
Gjennomsnittlig ventetid for bosettingsklare personer i mottak (mnd)	4,2	5,4	6,3
Gjennomsnittlig ventetid for bosettingsklare enslige mindreårige under 18 år (mnd)	3,2	2,3	1,9

Kilde: DUF

Vedleggstabell 1.3 Måltall for bosetting og foreløpig oversikt over vedtaks plasser

	Øst	I. Øst	Sør	Vest	Midt	Nord	Totalt
Måltall for bosetting	1616	1120	1160	1600	1240	1264	8000
Måltall i prosent	20,2	14,0	14,5	20,0	15,5	15,8	100,0
Vedtaks plasser det er anmodet om	1916	1313	1325	2425	1515	1400	9894
Vedtaks plasser	1390	978	900	1217	996	1108	6589
Antall kommuner som er anmodet (med vedtak)	54 (52)	64 (63)	44 (44)	85 (58)	63 (49)	58 (52)	368 (318)

Vedleggstabell 1.4 All bosetting inkludert familieinnvandrede per 31.12.2013

Region	Tidligere asylsøkere		Overførings-flyktninger		Totalt*
	Totalt	Herav EM	Totalt	Herav EM	
Østfold	191	19	0	0	191
Akershus	445	31	52	1	504
Oslo	378	24	56	0	443
Vestfold	169	22	21	0	191
IMDi Øst	1183	96	129	1	1329
Hedmark	206	24	45	0	254
Oppland	233	10	56	1	321
Buskerud	280	20	55	2	365
IMDi Indre Øst	719	54	156	3	940
Telemark	214	16	104	5	325
Aust-Agder	161	13	17	2	188
Vest-Agder	292	9	54	2	349
IMDi Sør	667	38	175	9	862
Rogaland	367	21	76	1	450
Hordaland	476	30	59	2	544
Sogn og Fjordane	136	4	34	0	184
IMDi Vest	979	55	169	3	1178
Møre og Romsdal	326	25	44	3	373
S-Trøndelag	286	17	68	2	359
N-Trøndelag	248	20	39	0	288
IMDi Midt	860	62	151	5	1020
Nordland	478	43	81	0	565
Troms	285	19	39	0	335
Finnmark	160	33	58	0	221
IMDi Nord	923	95	178	0	1121
NORGE	5331	400	958	21	6551**

* Totaltall per fylke/region inkluderer 161 personer som er familieinnvandret fra mottak.

** Totaltallet for Norge (6551) inkluderer i tillegg 101 personer med skjernet identitet.

Vedleggstabell 1.5   **10 største bosatte nasjonaliteter**

Nasjonalitet	Totalt	Herav EM
Somalia	1652	117
Eritrea	1280	60
Afghanistan	757	168
Syria	499	10
Sudan	328	≤3
Iran	300	4
Etiopia	270	12
Statsløs	232	≤3
Dem. Rep. Kongo (DRC)	223	14
Irak	191	≤3
Andre	819	36
Totalt	6551	421

Antall nasjonaliteter	59	27
	+ statsløse	+ statsløse

Vedleggstabell 1.6   **Gjennomsnittlig ventetid for bosatte fra mottak (mnd)**

	31.12.2011	31.12.2012	30.06.2013	31.12.2013
Fra vedtak til bosetting	6,5	6,7	7,1	8,0
Fra vedtak til utsøking	4,5	4,6	4,9	5,5
Fra utsøking til bosetting	2,1	2,1	2,2	2,5
Fra saksopprettelse til bosetting	16,8	18,5	18,7	19,9

Vedleggstabell 1.7   **Gjennomsnittlig ventetid enslige mindreårige bosatt fra mottak (mnd)**

	31.12.2011	31.12.2012	30.06.2013	31.12.2013
Fra vedtak til bosetting	5,5	3,3	2,4	2,7
Fra vedtak til utsøking	3,8	2,0	1,1	1,3
Fra utsøking til bosetting	1,7	1,3	1,3	1,4
Fra saksopprettelse til bosetting	11,8	6,3	5,7	6,0

Vedleggstabell 1.8 Totalt ventende i mottak per 31.12.2013

	Øst	I. Øst	Sør	Vest	Midt	Nord	Bufdir	Totalt*
Bosettingsansvar	752	922	528	1009	690	1410	16	5443
-herav ikke-utsøkte	530	772	420	875	532	1282	13	4537
Totalt lengeventende	416	393	146	474	281	620	2	2346
-herav ikke-utsøkte	229	279	78	363	161	548	1	1665
Gjennomsnittleg ventetid i måneder	7,7	6,1	4,7	6,8	5,8	6,5	1,6	6,3

*Totaltallet inkluderer personer uten registrert ansvarlig bosettingsregion.

Vedleggstabell 1.9 Antall bosettingsklare i mottak, fordelt på oppholdstid, kjønn og familiesammensetning

	Enslige		Familier		Totalt		Totalt
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	
Under 6 mnd	481	1798	598	395	1079	2193	3272
Over 6 mnd	478	1105	381	207	859	1312	2171
Totalt	959	2903	979	602	1938	3505	5443

Vedleggstabell 1.10 10 største nasjonaliteter som venter på bosetting per 31.12.2013

Nasjonalitet	Enslige		Familier		Totalt	Herav EM
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn		
Eritrea	343	1394	200	82	2019	48
Somalia	429	721	182	104	1436	28
Syria	25	260	92	82	459	5
Statsløs	20	99	63	74	256	7
Sudan	12	172	36	27	247	-
Etiopia	45	88	70	20	223	≤3
Afghanistan	32	42	71	40	185	28
Iran	7	46	40	38	131	-
Irak	9	18	53	36	116	-
Russland	5	6	56	39	106	-
Andre	32	57	116	60	265	≤3
Totalt	959	2903	979	602	5443	121

Antall nasjoner 47
+statsløse

6
+statsløse

Enslige mindreårige i mottak med oppholdstillatelse, etter mottakstype og ventetid per 31.12.2013

Vedleggstabell 1.11

Ventetid	Omsorgssenter	UDI-mottak	Totalt
0 - 3 måneder	13	87	100
3 - 6 måneder	2	15	17
6 måneder - 1 år	-	3	3
Over 1 år	-	1	1
Totalt	15	106	121
Gjennomsnittlig ventetid i måneder	1,6	1,9	1,8

Utbetaling av tilskudd ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og/eller atferdsvansker

Vedleggstabell 1.12

	Tilskudd 1	Tilskudd 2
	17 mill. kr	212 mill. kr
	106 utbetalinger	469 utbetalinger

2. Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Vedleggstabell 2.1. Antall og andel som har fullført norskopplæring. Plikt-gruppen. Per 31.12.2013, for 2005-2010-kohortene

Tidspunkt for vedtak om opphold	Kjønn	Personer i alt	I målgruppen tre år etter	Antall som har oppfylt plikt innen tre år*	Antall som har oppfylt plikt etter tre år*	Andel som har oppfylt plikt innen tre år*	Andel som har oppfylt plikt etter tre år*
2005-2	K	274	192	57	108	30 %	86 %
2005-2	M	884	704	95	438	13 %	76 %
2006-1	K	319	216	56	102	26 %	73 %
2006-1	M	571	366	72	152	20 %	61 %
2006-2	K	510	349	102	140	29 %	69 %
2006-2	M	963	632	126	238	20 %	58 %
2007-1	K	537	352	146	126	41 %	77 %
2007-1	M	910	514	132	173	26 %	59 %
2007-2	K	825	461	202	134	44 %	73 %
2007-2	M	1196	527	169	180	32 %	66 %
2008-1	K	776	489	228	133	47 %	74 %
2008-1	M	1106	642	189	182	29 %	58 %
2008-2	K	871	513	248	112	48 %	70 %
2008-2	M	1313	687	208	169	30 %	55 %
2009-1	K	620	374	168	88	45 %	68 %
2009-1	M	826	413	110	71	27 %	44 %
2009-2	K	816	518	241	91	47 %	64 %
2009-2	M	902	493	144	85	29 %	46 %
2010-1	K	549	336	178	27	53 %	61 %
2010-1	M	745	447	129	49	29 %	40 %
2010-2	K	722	455	241	10	53 %	55 %
2010-2	M	958	546	156	16	29 %	32 %

*som fortsatt er i målgruppen etter tre år

Kilde: NIR

Vedleggstabell 2.2. Antall og andel som har fullført norskopplæring. Rett-gruppen. Per 31.12.2013, 2005-2010-kohortene

Tidspunkt for vedtak om opphold	Kjønn	Personer i alt	I målgruppen tre år etter	Antall som har gjennomført opplæring innen tre år*	Antall som har gjennomført opplæring etter tre år*	Andel som har gjennomført innen tre år*	Andel som har gjennomført etter tre år*
2005-2	K	46	26	14	12	54 %	100 %
2005-2	M	25	17	6	8	35 %	82 %
2006-1	K	86	38	21	13	55 %	89 %
2006-1	M	52	26	21	5	81 %	100 %
2006-2	K	61	34	15	15	44 %	88 %
2006-2	M	44	25	11	12	44 %	92 %
2007-1	K	73	34	21	12	62 %	97 %
2007-1	M	40	19	15	3	79 %	95 %
2007-2	K	93	40	18	21	45 %	98 %
2007-2	M	71	45	28	15	62 %	96 %
2008-1	K	86	47	22	21	47 %	91 %
2008-1	M	40	24	17	6	71 %	96 %
2008-2	K	100	49	25	16	51 %	84 %
2008-2	M	53	32	26	4	81 %	94 %
2009-1	K	127	58	40	15	69 %	95 %
2009-1	M	73	41	32	7	78 %	95 %
2009-2	K	111	45	26	13	58 %	87 %
2009-2	M	55	27	20	5	74 %	93 %
2010-1	K	87	41	24	10	59 %	83 %
2010-1	M	64	31	24	6	77 %	97 %
2010-2	K	65	24	11	5	46 %	67 %
2010-2	M	65	27	21	2	78 %	85 %

*som fortsatt er i målgruppen etter tre år

Kilde: NIR

Vedleggstabell 2.3. Andel som har fullført opplæring innen tre år, blant personer med rett og plikt til norskopplæring. Per 31.12.2013, for 2005-2010-kohortene

Tidspunkt for vedtak om opphold	Kjønn	Personer i alt	I målgruppen tre år etter	Antall som har oppfylt plikt innen tre år*	Antall ikke i målgruppen som har oppfylt plikt innen tre år*	Antall som har oppfylt plikt etter tre år*	Andel som har oppfylt plikt innen tre år*	Andel som har oppfylt plikt etter tre år*
2005-2	K	1 608	1 488	1 075	27	356	72 %	96 %
2005-2	M	786	698	487	16	156	70 %	92 %
2006-1	K	2 692	2 483	1 861	45	530	75 %	96 %
2006-1	M	1 508	1 363	1 016	35	258	75 %	93 %
2006-2	K	2 381	2 193	1 693	50	418	77 %	96 %
2006-2	M	1 265	1 126	877	41	171	78 %	93 %
2007-1	K	2 371	2 121	1 684	89	350	79 %	96 %
2007-1	M	1 445	1 273	1 010	51	181	79 %	94 %
2007-2	K	3 126	2 755	2 233	164	416	81 %	96 %
2007-2	M	2 143	1 782	1 474	179	212	83 %	95 %
2008-1	K	2 824	2 480	2 032	154	318	82 %	95 %
2008-1	M	1 713	1 416	1 196	162	148	84 %	95 %
2008-2	K	2 830	2 400	2 019	237	279	84 %	96 %
2008-2	M	1 755	1 354	1 159	275	115	86 %	94 %
2009-1	K	3 041	2 545	2 149	328	261	84 %	95 %
2009-1	M	2 325	1 752	1 547	422	102	88 %	94 %
2009-2	K	3 306	2 847	2 414	266	246	85 %	93 %
2009-2	M	2 250	1 746	1 556	311	88	89 %	94 %
2010-1	K	2 702	2 376	2 063	188	131	87 %	92 %
2010-1	M	1 961	1 608	1 488	223	37	93 %	95 %
2010-2	K	2 947	2 688	2 293	130	39	85 %	87 %
2010-2	M	2 061	1 785	1 608	162	14	90 %	91 %
2010 i alt	K	5 649	5 064	4 356	318	170	86 %	89 %
2011 i alt	M	4 022	3 393	3 096	385	51	91 %	93 %
2010 i alt	Totalt	9 671	8 457	7 452	703	221	88 %	91 %

*som fortsatt er i målgruppen etter tre år

Kilde: NIR

Vedleggstabell 2.4. Personer som var i opplæring første og andre halvår etter vedtak om opphold. Plikt-gruppen. Absolutte tall og prosent. Per 31.12.2013, for 2005-2012-kohortene

Tidspunkt for vedtak om opphold	Kjønn	I alt	Antall i opplæring før bosetting	Antall i opplæring første halvår	Antall i opplæring annet halvår*	Andel i opplæring før bosetting	Andel i opplæring første halvår*	Andel i opplæring annet halvår*
2005-2	K	274	12	42	57	4 %	15 %	21 %
2005-2	M	884	14	47	65	2 %	5 %	7 %
2006-1	K	319	31	63	73	10 %	20 %	23 %
2006-1	M	571	35	75	94	6 %	13 %	16 %
2006-2	K	510	27	67	94	5 %	13 %	18 %
2006-2	M	963	38	100	130	4 %	10 %	13 %
2007-1	K	537	31	91	110	6 %	17 %	20 %
2007-1	M	910	36	91	128	4 %	10 %	14 %
2007-2	K	825	57	137	189	7 %	17 %	23 %
2007-2	M	1196	61	128	176	5 %	11 %	15 %
2008-1	K	776	45	161	205	6 %	21 %	26 %
2008-1	M	1106	69	163	210	6 %	15 %	19 %
2008-2	K	871	71	167	211	8 %	19 %	24 %
2008-2	M	1313	67	162	223	5 %	12 %	17 %
2009-1	K	620	47	122	155	8 %	20 %	25 %
2009-1	M	826	33	76	108	4 %	9 %	13 %
2009-2	K	816	73	160	205	9 %	20 %	25 %
2009-2	M	902	49	120	148	5 %	13 %	16 %
2010-1	K	549	41	91	127	7 %	17 %	23 %
2010-1	M	745	30	71	106	4 %	10 %	14 %
2010-2	K	722	50	131	163	7 %	18 %	23 %
2010-2	M	958	27	101	140	3 %	11 %	15 %
2011-1	K	576	40	114	141	7 %	20 %	24 %
2011-1	M	1012	31	101	138	3 %	10 %	14 %
2011-2	K	878	49	129	200	6 %	15 %	23 %
2011-2	M	1229	53	143	219	4 %	12 %	18 %
2012-1	K	844	43	143	179	5 %	17 %	21 %
2012-1	M	1450	44	172	224	3 %	12 %	15 %
2012-2	K	980	73	167	208	7 %	17 %	21 %
2012-2	M	1353	69	147	180	5 %	11 %	13 %

*etter tidspunkt for vedtak om opphold

Kilde: NIR

Vedleggstabell 2.5. Personer som var i opplæring første og andre halvår etter vedtak om opphold. Rett -gruppen. Absolutte tall og prosent. Per 31.12.2013, for 2005-2012-kohortene

Tidspunkt for vedtak om opphold	Kjønn	I alt	Antall i opplæring før bosetting	Antall i opplæring første halvår	Antall i opplæring annet halvår*	Andel i opplæring før bosetting	Andel i opplæring første halvår*	Andel i opplæring annet halvår*
2005-2	K	46	8	14	19	17 %	30 %	41 %
2005-2	M	25	4	8	8	16 %	32 %	32 %
2006-1	K	86	8	28	34	9 %	33 %	40 %
2006-1	M	52	9	23	26	17 %	44 %	50 %
2006-2	K	61	7	18	22	11 %	30 %	36 %
2006-2	M	44	8	14	17	18 %	32 %	39 %
2007-1	K	73	12	27	27	16 %	37 %	37 %
2007-1	M	40	11	21	21	28 %	53 %	53 %
2007-2	K	93	16	25	34	17 %	27 %	37 %
2007-2	M	71	19	33	36	27 %	46 %	51 %
2008-1	K	86	8	33	35	9 %	38 %	41 %
2008-1	M	40	9	20	22	23 %	50 %	55 %
2008-2	K	100	12	24	32	12 %	24 %	32 %
2008-2	M	53	16	28	36	30 %	53 %	68 %
2009-1	K	127	31	52	58	24 %	41 %	46 %
2009-1	M	73	25	42	50	34 %	58 %	68 %
2009-2	K	111	21	38	42	19 %	34 %	38 %
2009-2	M	55	17	27	28	31 %	49 %	51 %
2010-1	K	87	14	34	40	16 %	39 %	46 %
2010-1	M	64	17	32	37	27 %	50 %	58 %
2010-2	K	65	12	21	25	18 %	32 %	38 %
2010-2	M	65	15	28	30	23 %	43 %	46 %
2011-1	K	118	16	35	38	14 %	30 %	32 %
2011-1	M	48	15	27	28	31 %	56 %	58 %
2011-2	K	115	21	33	38	18 %	29 %	33 %
2011-2	M	49	12	27	28	24 %	55 %	57 %
2012-1	K	121	18	48	50	15 %	40 %	41 %
2012-1	M	72	23	33	37	32 %	46 %	51 %
2012-2	K	110	22	36	45	20 %	33 %	41 %
2012-2	M	55	13	25	26	24 %	45 %	47 %

*etter tidspunkt for vedtak om opphold

Kilde: NIR

Vedleggstabell 2.6. Personer som var i opplæring første og andre halvår etter vedtak om opphold. Rett og plikt-gruppen. Absolutte tall og prosent. Per 31.12.2013, for 2005-2012-kohortene

Tidspunkt for vedtak om opphold	Kjønn	I alt	Antall i opplæring før bosetting	Antall i opplæring første halvår	Antall i opplæring annet halvår*	Andel i opplæring før bosetting	Andel i opplæring første halvår*	Andel i opplæring annet halvår*
2005-2	K	1608	403	1054	1197	25 %	66 %	74 %
2005-2	M	786	183	506	573	23 %	64 %	73 %
2006-1	K	2692	1034	1958	2126	38 %	73 %	79 %
2006-1	M	1508	600	1116	1183	40 %	74 %	78 %
2006-2	K	2381	989	1691	1905	42 %	71 %	80 %
2006-2	M	1265	521	951	1018	41 %	75 %	80 %
2007-1	K	2371	887	1711	1818	37 %	72 %	77 %
2007-1	M	1445	562	1070	1135	39 %	74 %	79 %
2007-2	K	3126	1515	2291	2497	48 %	73 %	80 %
2007-2	M	2143	981	1581	1772	46 %	74 %	83 %
2008-1	K	2824	1048	2083	2258	37 %	74 %	80 %
2008-1	M	1713	711	1295	1435	42 %	76 %	84 %
2008-2	K	2830	1254	2142	2392	44 %	76 %	85 %
2008-2	M	1755	786	1393	1542	45 %	79 %	88 %
2009-1	K	3041	1293	2421	2576	43 %	80 %	85 %
2009-1	M	2325	1168	1948	2089	50 %	84 %	90 %
2009-2	K	3306	1453	2600	2840	44 %	79 %	86 %
2009-2	M	2250	1113	1875	1993	49 %	83 %	89 %
2010-1	K	2702	1051	2166	2317	39 %	80 %	86 %
2010-1	M	1961	867	1660	1783	44 %	85 %	91 %
2010-2	K	2947	1324	2360	2606	45 %	80 %	88 %
2010-2	M	2061	1062	1766	1862	52 %	86 %	90 %
2011-1	K	2930	1207	2353	2539	41 %	80 %	87 %
2011-1	M	1806	906	1536	1638	50 %	85 %	91 %
2011-2	K	3378	1326	2593	2925	39 %	77 %	87 %
2011-2	M	1892	914	1600	1727	48 %	85 %	91 %
2012-1	K	3266	1267	2612	2796	39 %	80 %	86 %
2012-1	M	2327	1230	2022	2114	53 %	87 %	91 %
2012-2	K	3513	1655	2747	2944	47 %	78 %	84 %
2012-2	M	2336	1207	2033	2115	52 %	87 %	91 %
2012 i alt	K	6779	2922	5359	5740	43 %	79 %	85 %
2013 i alt	M	4663	2437	4055	4229	52 %	87 %	91 %
2014 i alt	Totalt	11442	5359	9414	9969	47 %	82 %	87 %

*etter tidspunkt for vedtak om opphold

Kilde: NIR

3. Introduksjonsordningen

Vedleggstabell 3.1. Personkretsen for introduksjonsprogram, etter kjønn og fylke*. Absolutte tall. Per 31.12.2013

Fylke	Skjermet	Kvinner	Menn	Totalt
Østfold	1	152	184	337
Akershus	11	430	373	814
Oslo	18	465	353	836
Hedmark	4	200	138	342
Oppland	4	264	231	499
Buskerud	4	261	229	494
Vestfold	7	170	136	313
Telemark	0	252	243	495
Aust-Agder	0	124	116	240
Vest-Agder	2	270	253	525
Rogaland	4	443	347	794
Hordaland	1	382	438	821
Sogn og Fjordane	0	129	121	250
Møre og Romsdal	4	274	255	533
Sør-Trøndelag	2	275	248	525
Nord-Trøndelag	2	214	209	425
Nordland	6	349	318	673
Troms	0	261	260	521
Finnmark	0	125	97	222
Ukjent	1	1	0	2
Totalt	71	5 041	4 549	9 661

* Deltakere med rett og plikt til introduksjonsprogram.

Kilde: NIR

Vedleggstabell 3.2. Deltakere i introduksjonsprogram, etter kjønn og fylke*. Absolutte tall. Per 31.12.2013

Fylke	Skjermet	Kvinner	Menn	Totalt
Østfold	0	170	191	361
Akershus	15	438	422	875
Oslo	25	464	383	872
Hedmark	5	220	164	389
Oppland	6	290	234	530
Buskerud	15	278	254	547
Vestfold	9	161	143	313
Telemark	1	294	281	576
Aust-Agder	0	144	152	296
Vest-Agder	2	287	278	567
Rogaland	6	465	367	838
Hordaland	0	419	470	889
Sogn og Fjordane	0	136	128	264
Møre og Romsdal	6	293	272	571
Sør-Trøndelag	1	318	302	621
Nord-Trøndelag	2	235	242	479
Nordland	4	441	423	868
Troms	0	250	287	537
Finnmark	0	122	121	243
Ukjent	9	179	83	271
Totalt	106	5604	5197	10907

* Deltakere med rett og plikt til introduksjonsprogram og deltakere i gruppen kan tilbys introduksjonsprogram.

Kilde: NIR

Vedleggstabell 3.3. Deltakere som har avsluttet introduksjonsprogram i 2013*, etter kjønn og fylke. Absolutte tall. Per 1.12.2013

Fylke	Kvinner	Menn	Totalt
Østfold	54	55	109
Akershus	114	134	248
Oslo	90	95	185
Hedmark	50	52	102
Oppland	46	64	110
Buskerud	68	80	148
Vestfold	35	41	76
Telemark	70	110	180
Aust-Agder	35	57	92
Vest-Agder	57	96	153
Rogaland	104	135	239
Hordaland	93	143	236
Sogn og Fjordane	33	30	63
Møre og Romsdal	62	66	128
Sør-Trøndelag	58	109	167
Nord-Trøndelag	37	70	107
Nordland	66	117	183
Troms	52	79	131
Finnmark	21	34	55
Totalt	1 145	1 567	2 712

* Deltakere med rett og plikt til introduksjonsprogram.

Kilde: NIR

Vedleggstabell 3.4 Deltakere som gikk direkte over i arbeid eller utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram i 2013*, etter kjønn og fylke. Absolutte tall. Per 1.12.2013

Fylke	Kvinner	Menn	Totalt
Østfold	15	26	41
Akershus	49	85	134
Oslo	41	59	100
Hedmark	16	23	39
Oppland	13	27	40
Buskerud	22	32	54
Vestfold	18	30	48
Telemark	22	42	64
Aust-Agder	15	31	46
Vest-Agder	21	52	73
Rogaland	40	67	107
Hordaland	33	82	115
Sogn og Fjordane	15	17	32
Møre og Romsdal	30	46	76
Sør-Trøndelag	25	61	86
Nord-Trøndelag	26	49	75
Nordland	21	52	73
Troms	18	48	66
Finnmark	3	16	19
Totalt	443	845	1 288

*Deltakere med rett og plikt til introduksjonsprogram.

Kilde: NIR

Vedleggstabell 3.5. Deltakere som gikk over i NAV-tiltak direkte etter avsluttet introduksjonsprogram i 2013*, etter kjønn og fylke. Absolutte tall. Per 1.12.2013

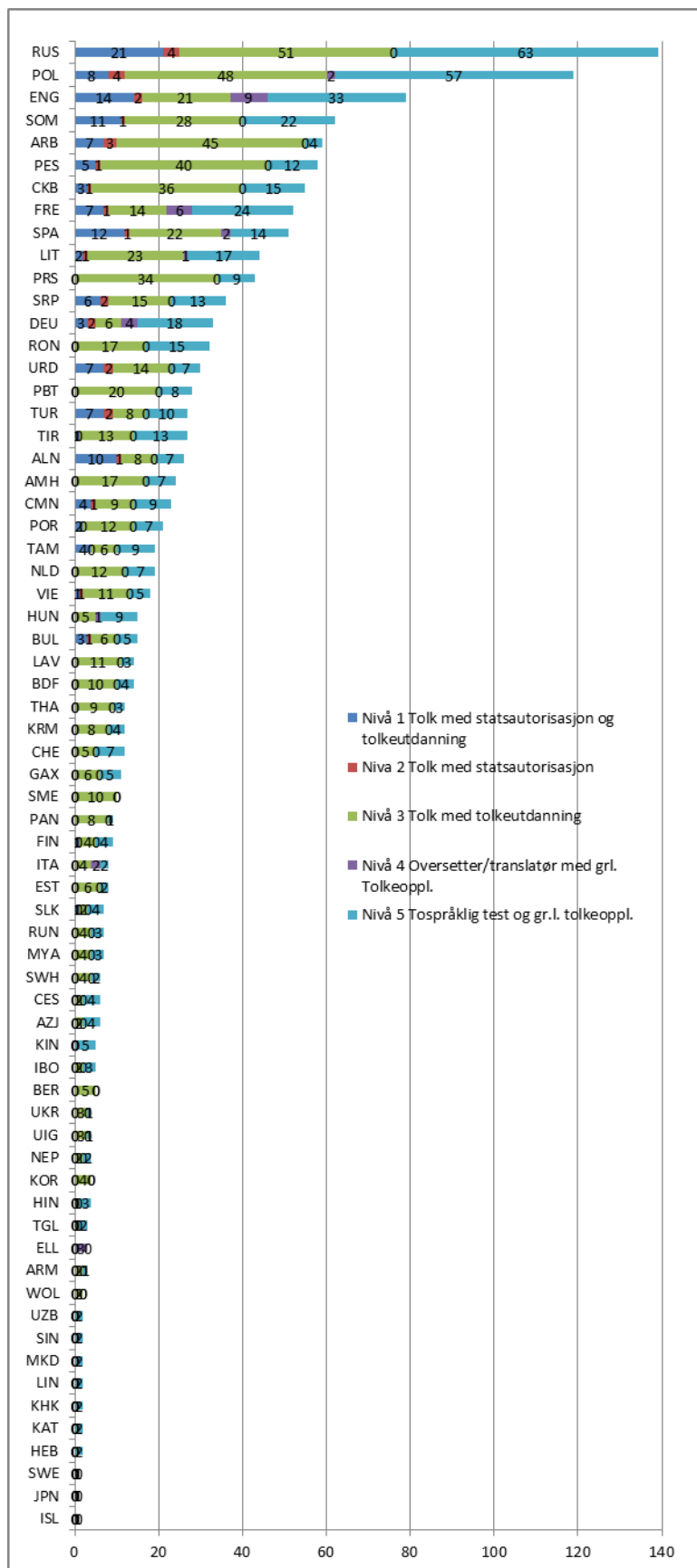
Fylke	Kvinner	Menn	Totalt
Østfold	14	16	30
Akershus	25	26	51
Oslo	17	20	37
Hedmark	7	4	11
Oppland	6	13	19
Buskerud	16	20	36
Vestfold	7	4	11
Telemark	14	27	41
Aust-Agder	10	7	17
Vest-Agder	19	28	47
Rogaland	25	39	64
Hordaland	19	26	45
Sogn og Fjordane	9	2	11
Møre og Romsdal	16	6	22
Sør-Trøndelag	9	18	27
Nord-Trøndelag	1	11	12
Nordland	15	22	37
Troms	13	14	27
Finnmark	4	7	11
Totalt	246	310	556

* Deltakere med rett og plikt til introduksjonsprogram.

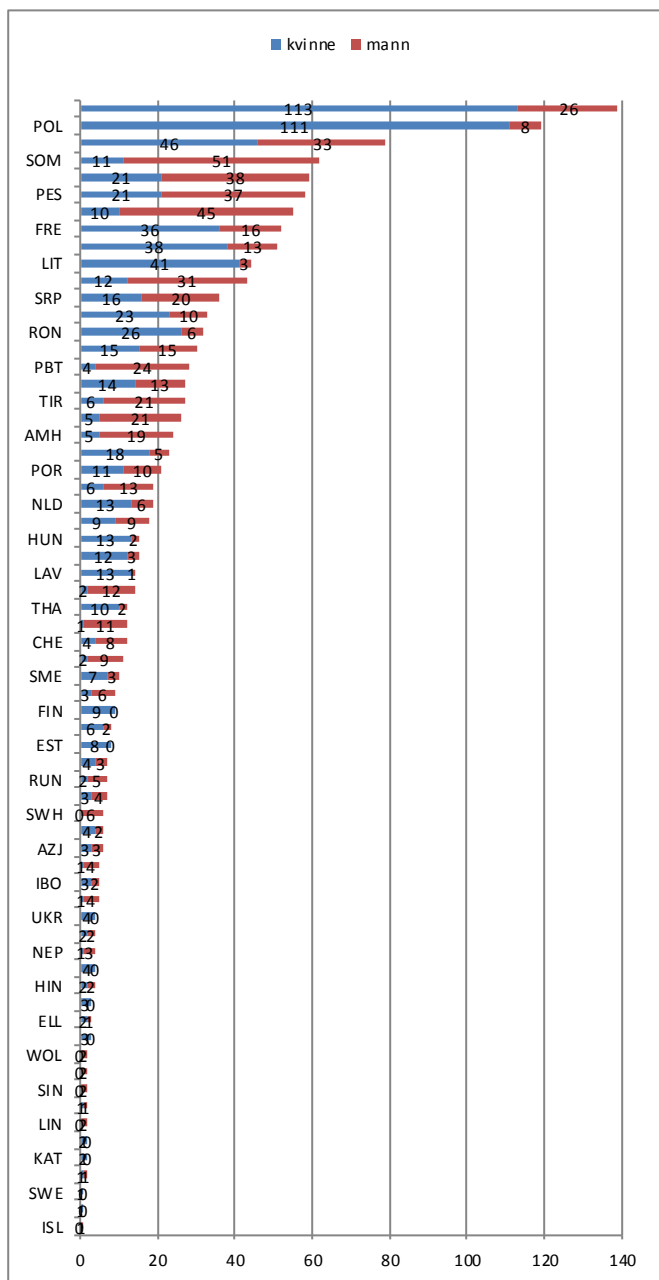
Kilde: NIR

4. Tolk

Figur 4.1. Antall tolker i Nasjonalt Tolkeregister fordelt på språk og kvalifikasjonskriteriene 1-5.
Per 17.1.2014. N=1375

Figur 4.2. Antall tolker i Nasjonalt Tolkeregister fordelt på språk og kjønn. Absolutte tall.Per 17.1.2014. N=1375

Figur 4.3. Antall tolker i Nasjonalt Tolkeregister fordelt kvalifikasjonskriteriene 1-5 og kjønn. Per 17.1.2014. N=1375

